

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Špela Špiler

**Latinskoameriške države: dilema med uvozno substitucijo in
pospeševanjem izvoza**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Špela Špiler

Mentorica: izr. prof. dr. Maja Bučar

**Latinskoameriške države: dilema med uvozno substitucijo in
pospeševanjem izvoza**

Magistrsko delo

Ljubljana, 2012

Latinskoameriške države: dilema med uvozno substitucijo in pospeševanjem izvoza

Magistrska naloga išče odgovor na vprašanje, kakšno je pravo razmerje med gospodarsko odprtostjo (izvozno usmerjeno rastjo) in nacionalno spodbudo (zaščito) domačega gospodarstva v latinskoameriških državah, da se doseže družbeno-gospodarski razvoj. Glavni kriterij pri ocenjevanju ustrezne razvojne strategije latinskoameriških držav je bil vpliv na neenakost delitve dohodka, merjena z Ginijevim koeficientom, dodatni kriteriji pa so bili BDP na prebivalca, gospodarska rast, neposredne tuje naložbe, brezposelnost in inflacija. Na podlagi analize treh latinskoameriških gospodarstev (Argentine, Čila in Mehike) sem potrdila svojo hipotezo, da morajo latinskoameriške države, pa tudi druge države v razvoju, odpreti svoja gospodarstva svetovnemu trgu, vendar na temelju močnega domačega sektorja, ki bo sposoben izkoristiti vse danosti, ki jih prinaša odprtost. To bo prineslo nove priložnosti za nadaljnji razvoj teh gospodarstev in večjo blaginjo državljanom. Za državo namreč ni »bogastva«, če si majhna elita vse koristi gospodarske rasti prisvoji zase, in ni blaginje, če redistributivna politika razdeli »manj in manj« zaradi nizke ali celo negativne gospodarske rasti in nizke produktivnosti domačega gospodarstva.

Ključne besede: strategija pospeševanja izvoza, strategija uvozne substitucije, Latinska Amerika, gospodarska rast, dohodkovna neenakost

Latin American countries: dilemma between import substitution and export-led growth

Master Thesis seeks the answer to the question what is the right combination of economic openness (export-led growth) and the national encouragement (protection) of domestic economy (import-substitution) in Latin American countries to achieve successful development. As the main indicator to assess adequate development strategy for Latin American countries was the impact on the income inequality, measured by Gini coefficient. Additional indicators for assessing the adequate strategy were GDP per capita, rate of economic growth, foreign direct investments, unemployment and inflation. Based on the analysis of three Latin American economies (Argentina, Chile and Mexico) I confirmed my hypothesis that Latin American countries, together with other developing countries, must open their economies to the world market, but only on the basis of a strong domestic sector which can profit from openness. This would bring new opportunities for further economic development and greater welfare to their citizens. After all, there is no »wealth« for the country if a small elite takes all the benefits of economic growth for itself and no welfare if the redistribution policy redistributes »less and less« because of low economic growth and low productivity of domestic economy.

Key words: export promotion strategy, import substitution strategy, Latin America, economic growth, income inequality

KAZALO

1 UVOD	7
1.1 CILJ MAGISTRSKE NALOGE	7
1.2 RAZISKOVALNO VPRAŠANJE	8
1.3 METODOLOGIJA IN STRUKTURA MAGISTRSKE NALOGE	9
2 TEMELJNI TEORIJI IN STRATEGIJI RAZVOJA	11
2.1. NAVZNOTER USMERJENA TEORIJA IN STRATEGIJA	11
2.1.1 MEDNARODNA TEORIJA ODVISNOSTI	11
2.1.2 STRATEGIJA UVOZNE SUBSTITUCIJE	12
2.2. NAVZVEN USMERJENA TEORIJA IN STRATEGIJA	13
2.2.1 NEOKLASIČNA TEORIJA	13
2.2.2 STRATEGIJA POSPEŠEVANJA IZVOZA	15
3 VPLIV DOHODKOVNE NEENAKOSTI NA RAZVOJ	16
4 ANALIZA TREH LATINSKOAMERIŠKIH DRŽAV	18
5 ANALIZA ARGENTINE	18
5.1 PROTEKCIONIZEM IN REFORME JUANA PERÓNA (1946-1955)	19
5.1.1 VPLIV PERÓNOVIH REFORM NA GOSPODARSTVO	21
5.1.2 VPLIV PERÓNOVIH REFORM NA DOHODKOVNO NEENAKOST	21
5.2 NESTABILNE GOSPODARSKE REFORME PO PERÓNOVI VLADI (1976-1990)	22
5.2.1 VPLIV NESTABILNIH REFORM PO PERÓNU NA GOSPODARSTVO	23
5.2.2 VPLIV NESTABILNIH REFORM PO PERÓNU NA DOHODKOVNO NEENAKOST	24
5.3 NOVE REFORME ZA GOSPODARSKO ODPRTOST ARGENTINE (1990-1999)	25
5.3.1 VPLIV REFORM ZA GOSPODARSKO ODPRTOST NA GOSPODARSTVO (1990-1999)	26
5.3.2 VPLIV REFORM ZA GOSPODARSKO ODPRTOST NA DOHODKOVNO NEENAKOST (1990-1999)	28
5.4 PROSTOTRŽNE REFORME IN GOSPODARSKA KRIZA V ARGENTINI (1999-2001)	28
5.4.1 VPLIV NEOLIBERLANSKIH REFORM (1999-2001) NA GOSPODARSTVO	30

5.4.2 VPLIV NEOLIBERALNIH REFORM (1999-2001) NA DOHODKOVNO NEENAKOST.....	31
5.5 REFORME PO GOSPODARSKI KRIZI V ARGENTINI (2001-2009)	31
5.5.1 VPLIV REFORM PO ARGENTINSKI KRIZI NA GOSPODARSTVO (2002-2009)	32
5.5.2 VPLIV REFORM PO NACIONALNI KRIZI (2002-2009) NA DOHODKOVNO NEENAKOST	33
6 VPLIV RAZVOJNIH STRATEGIJ NA DOHODKOVNO NEENAKOST V ARGENTINI	34
7 ANALIZA ČILA.....	35
7.1 REFORME EDUARDA FREIA.....	36
7.1.1 VPLIV FREIEVIH REFORM NA GOSPODARSTVO	36
7.1.2 VPLIV FREIEVIH REFORM NA DOHODKOVNO NEENAKOST	37
7.2 ALLENDEJEVE SOCIALISTIČNE REFORME MED LETOMA 1970 IN 1973	38
7.2.1 VPLIV ALLENDEJIH REFORM NA GOSPODARSTVO	39
7.2.2 VPLIV ALLENDEJEVIH REFORM NA DOHODKOVNO NEENAKOST	41
7.3 EKONOMSKE REFORME PINOCHETA (1973 DO 1990)	41
7.3.1 VPLIV PINOCHEJEVIH REFORM NA GOSPODARSTVO (1973-1990)	43
7.3.2 VPLIV PINOCHEJEVIH REFORM NA DOHODKOVNO NEENAKOST.....	44
7.4 USPEŠNE REFORME V 90-IH LETIH 20. STOLETJA	45
7.4.1 VPLIV REFORM IZ 90-IH LET NA GOSPODARSTVO.....	46
7.4.2 VPLIV REFORM IZ 90-IH LET NA DOHODKOVNO NEENAKOST	47
8 VPLIV RAZVOJNIH STRATEGIJ NA DOHODKOVNO NEENAKOST V ČILU.....	48
9 ANALIZA MEHIKE	50
9.1 »MEHIŠKI ČUDEŽ« MED LETOMA 1940 IN 1970	51
9.1.1 VPLIV »MEHIŠKEGA ČUDEŽA« NA GOSPODARSTVO	52
9.1.2 VPLIV »MEHIŠKEGA ČUDEŽA« NA DOHODKOVNO NEENAKOST	53
9.2 SPREMEMBE STRATEGIJE UVOZNE SUBSTITUCIJE (1971-1982).....	54
9.2.1 VPLIV SPREMENJENE STRATEGIJE UVOZNE SUBSTITUCIJE NA GOSPODARSTVO.....	55
9.2.2 VPLIV SPREMENJENE STRATEGIJE UVOZNE SUBSTITUCIJE NA DOHODKOVNO NEENAKOST	56
9.3 GOSPODARSTVO V ČASU DOLŽNIŠKE KRIZE (1983-1994)	56

9.3.1 VPLIV DOLŽNIŠKE KRIZE NA MEHIŠKO GOSPODARSTVO	57
9.3.2 VPLIV DOLŽNIŠKE KRIZE NA DOHODKOVNO NEENAKOST V MEHIKI.....	58
9.4 GOSPODARSTVO PO »KRIZI TEKILE« (1994-2009).....	59
9.4.1 VPLIV REFORM PO »KRIZI TEKILE« NA MEHIŠKO GOSPODARSTVO	60
9.4.2 VPLIV REFORM PO »KRIZI TEKILE« NA DOHODKOVNO NEENAKOST V MEHIKI	61
10 VPLIV RAZVOJNIH STRATEGIJ NA DOHODKOVNO NEENAKOST V MEHIKI	62
11 PREDLOGI ZA BODOČE RAZVOJNE STRATEGIJE LATINSKOAMERIŠKIH DRŽAV	63
12 SKLEP	65
13 SEZNAM LITERATURE	67
PRILOGA A: DODATNI GRAFI ZA ARGENTINO.....	77
PRILOGA B: DODATNI GRAFI ZA ČILE.....	85
PRILOGA C: DODATNI GRAFI ZA MEHIKO	92

1 UVOD

1.1 CILJ MAGISTRSKE NALOGE

Eden temeljnih problemov držav v razvoju¹ je najti razvojno strategijo, ki bi omogočila trajnostni socialno-ekonomski razvoj, ustrezen potrebam naraščajoče populacije. Ker ima globalizacija pomemben vpliv na razvoj, je eno ključnih vprašanj najti pravo razmerje med odpiranjem nacionalnega gospodarstva mednarodnim trgov in oblikovanjem razvojne strategije, prilagojeno velikosti, socialnim virom in institucijam države. Države v razvoju potrebujejo nove in jasno usmerjene strategije, ki bodo sposobne povezati nacionalno gospodarstvo s svetovnim trgov na način, ki bi krepil njihove sposobnosti in uveljavil (s posnemanjem in uporabo) tujo tehnologijo in znanje (Svetličič 2005, 106). Strategija mora omogočati trajnostni razvoj, ki združuje ekonomske, socialne in okoljske izzive (Dalal-Clayton in Bass 2002, 13).

Če želi nacionalno gospodarstvo doseči trajnostni razvoj (v smislu ohranjanja konkurenčnih prednosti in perspektive za razvoj), potrebuje strateški pristop z dolgoročno perspektivo, ki zajema vse gospodarske sektorje (Dalal-Clayton in Bass 2002, 6). To zahteva velike strukturne spremembe in nove načine dela na ekonomskem, socialnem in političnem področju (Dalal-Clayton in Bass 2002, 13).

V magistrski nalogi bom skušala raziskati možne razvojne strategije za latinskoameriške države, ki temeljijo na zgodovinski analizi gospodarstev teh držav. Cilji magistrske naloge so:

- analizirati vpliv razvojnih strategij v treh latinskoameriških državah;
- definirati razmerje med potrebno spodbudo nacionalnemu gospodarstvu in potrebno stopnjo odprtosti, ki bi zagotovilo večjo blaginjo in razvoj latinskoameriških držav;
- oblikovati predloge za bodoče razvojne strategije teh držav.

Pred letom 1980 so ekonomske politike latinskoameriških držav temeljile na relativno visokih stopnjah zaščite domačega gospodarstva in posegov vlad v gospodarstvo ter tako sledile strategiji uvozne substitucije (Rajagopal 2007, 2). Politični nasvet se je za države v razvoju v

---

¹ Države v razvoju so tiste z nizkimi dohodki (765 dolarjev ali manj na prebivalca), srednje nizkimi dohodki (med 766 in 3.035 dolarji na prebivalca), srednje visokimi dohodki (med 3.036 in 9.385 dolarji na prebivalca) in z visokimi dohodki (več kot 9.386 dolarjev na prebivalca) (Todaro and Smith 2003, 38). Za njih je značilno, da so na ravni razvijanja svojega gospodarskega potenciala in danes spadajo med najhitreje rastoče države (Free Dictionary 2012).

drugi polovici 20. stoletja spremenil in se namesto na strategijo uvozne substitucije osredotočil na strategijo pospeševanja izvoza. Ta sprememba se je začela v šestdesetih letih prejšnjega stoletja pri azijskih državah, ko so mednarodne ekonomske institucije, kot je Svetovna banka, močno promovirale strategijo pospeševanja izvoza. Večina držav v razvoju je bila v tem obdobju (drugi polovici 20. stoletja) močno odvisna od mednarodnih institucij, ki so svojo pomoč pogojevale prav z izvozno usmerjeno strategijo (Bhagwati 1986, 91–2). Navedeno se je zgodilo tudi pri latinskoameriških državah, kjer so tamkajšnje vlade v zameno za mednarodno pomoč odprle svoje trge in spremenile politike zaščite nacionalnega gospodarstva. Svoja gospodarstva so odprle za neposredne tuje naložbe, ki so spodbudile izvozne gospodarske sektorje (Rajagopal 2007, 2).

1.2 RAZISKOVALNO VPRAŠANJE

Več latinskoameriških držav je v preteklosti skušalo najti najboljšo strategijo za svojo prihodnjo rast in razvoj. Bile so preveč zaprte za mednarodno trgovino (ko so sledile strategiji uvozne substitucije) ali pa so bila njihova gospodarstva preveč odvisna od tujih finančnih virov, posledično pa šibka in neučinkovita (ko so države sledile strategiji pospeševanja izvoza) (Stallings in Peres 2000, 202).

V svoji nalogi se bom ukvarjala z izpostavljenimi dilemi in poskušala odgovoriti na vprašanje kakšno je pravo razmerje med gospodarsko odprtostjo (izvozno usmerjeno rastjo) in nacionalno spodbudo (zaščito) domačega gospodarstva v latinskoameriških državah. Na slednje vprašanje bom odgovorila na temelju kriterija neenakosti delitve dohodka, ki ga bom določila z Ginijevim koeficientom. Ta kriterij sem izbrala, ker je dohodkovna neenakost pomemben kazalec osebnega dohodka, kar kaže porazdelitev bogastva znotraj države in tako predstavlja materialno blaginjo državljanov ter posledično vpliva na razvoj.

Moja hipoteza je, da morajo latinskoameriške države odpreti gospodarstva svetovnemu trgu na temelju močnega domačega gospodarstva, ki bo sposobno izkoristiti vse danosti odprtosti družbe (cenejše izdelke, znanje, tehnologijo, nov kapital). Omenjeno bi omogočilo nove priložnosti za nadaljnji razvoj gospodarstva in večjo blaginjo državljanov.

Svojo hipotezo bom testirala s pomočjo analize gospodarskih reform treh latinskoameriških držav: Argentine, Mehike in Čila. Poskušala bom poiskati točko v zgodovini vsake izbrane države od začetkov uvedbe nove gospodarske strategije in analizirala njen vpliv na

gospodarstvo države s pomočjo izbranih ekonomskih kazalcev. S pomočjo kazalca dohodkovne neenakosti bom ocenila vpliv razvojne strategije na blaginjo državljanov. Ta kriterij sem izbrala zato, ker je Latinska Amerika kontinent z največjo dohodkovno neenakostjo na svetu (UN Commission for Latin America and the Caribbean 2001). To bo glavni kriterij na podlagi katerega bom ocenila uspeh razvojne strategije.

Za razvoj države so ključnega pomena vsi gospodarski vidiki globalizacije: trgovina, kapital in mobilizacija delovne sile. S specializacijo in potrebnim prestrukturiranjem lahko država poveča dohodke in prispeva k večji blaginji ljudi (Krugman 1994, 122). Obstajajo trije osnovni načini integracije države v svetovno gospodarstvo: vključenost s popolno liberalizacijo, nizka vključenost prek navznoter usmerjene razvojne strategije (ki v primeru latinskoameriških držav niso prinesle pozitivnih rezultatov) in vključenost prek mešane strategije s postopnim vključevanjem, ki najprej sledi strategiji uvozne substitucije, z razvojem domačega gospodarstva pa se čedalje bolj aktivno vključuje v mednarodne ekonomske odnose (Svetličič 2004, 170–1).

Predpostavka temelji na dejstvu, da mora vsaka država sama najti svoje razmerje med gospodarsko odprtostjo in skrbjo za domače gospodarstvo. Le tako bo lahko maksimizirala gospodarsko rast in razvoj (Balassa 1980, 24; Kuznets 1955, 1).

Vpliv razvojne strategije na razvoj države bom merila z ekonomskimi kazalci. Gospodarski razvoj je večdimenzionalni proces, ki mora vključevati večje spremembe socialnih struktur, javnega mnenja in nacionalnih institucij za pospeševanje gospodarske rasti in zmanjševanje dohodkovne neenakosti ter revščine. V svojem bistvu mora razvoj obsegati celovito spremembo socialnega sistema za oblikovanje ustreznih rešitev in politik za spreminjajoče potrebe in želje posameznikov v sistemu (Todaro in Smith 2006, 17).

1.3 METODOLOGIJA IN STRUKTURA MAGISTRSKE NALOGE

V magistrski nalogi bom skušala kritično oceniti strategijo uvozne substitucije in strategijo pospeševanja izvoza. S tem bom definirala posledice obeh strategij in predlagala razvojno strategijo, ki bi latinskoameriškim državam zagotovila stabilno rast in blaginjo. Z metodo zgodovinske analize bo moja raziskava primerjalna, podkrepljena s študijami primerov treh latinskoameriških držav, ki se soočajo z dilemo med gospodarsko odprtostjo (kar povzroča

gospodarsko odvisnost) in zaprtostjo (kar povzroča pretirano zaščito domačega gospodarstva) (Chernoff 2007, 85–6; Trachtenberg 2006, 53–60).

V prvem delu magistrske naloge bom analizirala dve razvojni teoriji na podlagi teorije mednarodne politične ekonomije: mednarodno teorijo odvisnosti, na kateri temelji strategija uvozne substitucije in neoklasično teorijo, ki predstavlja temelj za strategijo pospeševanja izvoza. Osredotočila se bom na obe trgovinski strategiji, ki jih predpostavljata teoriji in na njuno idejo o potrebnih gospodarskih ukrepih za prihodnjo rast in razvoj države.

V drugem delu bom ocenila vpliv dohodkovne neenakosti na gospodarski razvoj držav. Izpostavila bom vprašanje, zakaj je problem dohodkovne neenakosti temeljnega pomena za pretekli in prihodnji uspeh delovanja latinskoameriških držav.

V tretjem delu naloge bom analizirala vpliv gospodarskih reform (odpiranja ali zapiranja gospodarstev) v Argentini, Čilu in Mehiki. Te tri države sem izbrala, ker vsaka izmed njih predstavlja določen tip latinskoameriških držav: Argentina je velika država z bogatimi naravnimi viri, Čile je manjša država, ki je v samo dveh desetletjih doživela radikalne reforme protekcionalizma in liberalizacije, Mehika pa predstavlja dober primer latinskoameriške odvisnosti od Združenih držav Amerike (ZDA). Ocenila bom vpliv gospodarskih reform v različnih obdobjih v vsaki od izbranih držav.

Vpliv različnih razvojnih strategij na gospodarski razvoj držav in strukturo njihovih gospodarstev bom ocenila na podlagi analize in interpretacije sekundarnih virov. Vpliv bom merila s pomočjo naslednjih kazalcev: BDP na prebivalca, gospodarsko rastjo, neposrednimi tujimi naložbami, brezposelnostjo in inflacijo (Stallings in Peres 2000, 204–5). Vsakega od teh kazalcev bom primerjala z njegovo povprečno vrednostjo za vse latinskoameriške države.

Vpliv razvojnih strategij na blaginjo državljanov bom merila s pomočjo Ginijevega koeficienta za vsako od izbranih držav. Na podlagi tega kazalca bom ocenila vpliv reform na dohodkovno neenakost znotraj države, ki neposredno vpliva na blaginjo državljanov (Todaro in Smith 2006, 195–8).

Medtem ko v literaturi zadnjih desetletij najdemo vrsto raziskav, ki merijo dohodkovno neenakost (pred tem ji niso pripisovali pomembnega pomena za razvoj), so podatki o dohodkovni neenakosti še vedno zelo pomanjkljivi (World Bank 2002, 1–2). Zato bom za vsako izbrano obdobje gospodarskih reform v določeni državi uporabila najboljše razpoložljive podatke o dohodkovni neenakosti. Zbrani podatki bodo predstavljali osnovo za

ocenjo in podajanje predlogov za učinkovito razvojno strategijo (odprtost/zaprto) latinskoameriških gospodarstev.

V svoji nalogi sem se osredotočila na izbrane ekonomske (in ne politične) kazalce in Ginijev koeficient, ki meri dohodkovno neenakost (brez uporabe kriterija kakovosti življenja ljudi, ki ga meri indeks človekovega razvoja), ker bi bila v primeru uporabe vseh možnih kazalcev analiza preobširna glede na omejitve, ki jih postavljajo pravila za pisanje magistrske naloge. Tako bi bilo nemogoče izdelati dobro in celovito analizo na temelju vseh kazalcev.

V zadnjem delu magistrske naloge bom združila teoretične predpostavke z izkušnjami in posledicami razvojnih strategij ter s tem odgovorila na raziskovalno vprašanje. Poskušala bom definirati razmerje med potrebno vladno spodbudo domačemu gospodarstvu in potrebno stopnjo odprtosti, ki bi zagotovilo boljšo porazdelitev dohodka in posledično večjo dohodkovno enakost ljudi.

2 TEMELJNI TEORIJI IN STRATEGIJI RAZVOJA

V prvem delu naloge bom analizirala dve razvojni teoriji mednarodne politične ekonomije: mednarodno teorijo odvisnosti, iz katere izhaja strategija uvozne substitucije in neoklasično teorijo, iz katere izhaja strategija pospeševanja izvoza. Osredotočila se bom na obe razvojni strategiji, ki jih predlagata omenjeni dve teoriji in njuno idejo o potrebnih gospodarskih ukrepih za gospodarsko rast in razvoj.

Na podlagi te teoretične analize bom v kasnejši analizi gospodarskih reform latinskoameriških držav prepoznala elemente vsake od strategij ter ocenila njun vpliv na blaginjo državljanov na temelju kriterija dohodkovne neenakosti.

2.1. NAVZNOTER USMERJENA TEORIJA IN STRATEGIJA

2.1.1 MEDNARODNA TEORIJA ODVISNOSTI

Pri mednarodni teoriji odvisnosti je razvoj držav v razvoju omejen z njihovimi institucionalnimi, političnimi in gospodarskimi značilnostmi. Te države zaradi prevlade bogatih držav nad njihovim razvojem niso mogle razviti lastnih gospodarskih prednosti. Zato teorija odvisnosti poudarja mednarodna neravnotežja moči in potrebo po temeljnih ekonomskih, političnih in institucionalnih reformah. Zavzema se za bolj učinkovit način zmanjšanja absolutne revščine, za nacionalizacijo, večje zaposlitvene priložnosti, zmanjšanje

dohodkovnih neenakosti in dvig kakovosti življenja ljudi (ki vključuje izboljšanje dostopa do zdravstvenih, izobraževalnih in kulturnih storitev) za večino državljanov (Todaro in Smith 2009, 122–5).

Teorija odvisnosti temelji na ideji, da morajo države v razvoju in manj razvite države same najti svojo lastno pot razvoja in ne smejo zgolj slediti poti razvoja razvitih držav. S hitrim tehnološkim napredkom bi latinskoameriške države lahko preskočile določene razvojne faze razvitih držav, vendar le v primeru, da znanje in tehnologija ne bi bila v rokah majhnega števila ljudi (elite znotraj države). Razdeljena morata biti med čim večje število državljanov, da bo čim večje število ljudi imelo koristi od gospodarskega razvoja (Feinberg 1972, 172).

Teorija odvisnosti ima dve večji pomanjkljivosti: ne predlaga kako naj vlada spodbudi in ohranja svoj lasten razvoj, prav tako pa so bile izkušnje držav, ki so z revolucionarnimi kampanjami sledile nacionalizaciji industrijskega sektorja, večinoma negativne (Todaro in Smith 2009, 126).

Ta teorija je temelj za razvoj strategije uvozne substitucije, ki je prevladovala v razvoju latinskoameriških držav po veliki depresiji v tridesetih letih 20. stoletja in v prvih desetletjih po drugi svetovni vojni (Rajagopal 2007, 2).

2.1.2 STRATEGIJA UVOZNE SUBSTITUCIJE

Strategija uvozne substitucije je razvojna strategija, ki jo država uporablja za omejevanje mednarodne menjave. Uresničitev te strategije podpirajo določene družbene skupine znotraj države (ki poskušajo s pomočjo interesnih lobijev prerazporediti bogastvo znotraj države) ali pa država, ki želi razviti lastni industrijski sektor. Cilj te strategije je razviti dobro industrijsko bazo, ki bi lahko dohitela druge države, ustvarila kapitalske trge in našla pozitivne učinke zunanjega okolja, ki bi izkoristili potencial posameznikov, institucij in sposobnosti države. To bi bolje porazdelilo dohodek in bogastvo znotraj države ter zagotovilo izogibanje nepopolnostim svetovnega trga z uvedbo »optimalne carine«, kar je dobro poznan argument za omejevanje trgovine (Ray 1998, 650–6).

Koncept strategije uvozne substitucije je preprost in od vlade zahteva naslednje ukrepe:

1. Določitev domačih panog s potencialom za rast.

2. Zagotovitev, da domača podjetja z lastno proizvodnjo nadomestijo potrebo po uvozu, če se jim le omogoči ustrezno okolje za poslovanje.
3. Dvig trgovinskih ovir (carin ali kvot na uvoz) in sprejem ukrepov, ki lokalno poslovanje (v panogah s potencialom) naredijo dobičkonosno za investitorje. Tako se zmanjša uvoz, lahko pa povzroči precenjeno domačo valuto v primerjavi s tujimi.

(Gillis in dr. 1992, 441).

Ekonomisti so večinoma kritizirali strategijo uvozne substitucije zaradi njenega protekcionizma do industrijskega sektorja. Vendar obstajajo tudi močni argumenti v prid višjim carinam kot orodju za razvoj t. i. mladih industrij. Proizvajalci v mladih industrijah se morajo naučiti učinkovito uporabljati tehnologijo glede na standarde razvitih držav. V določenem primeru to zahteva prilagajanje tehnologije lokalnim pogojem. Učni proces lahko traja nekaj let. Do takrat, ko mlade industrije pridobijo potrebne izkušnje, ne morejo proizvajati in prodajati izdelkov po konkurenčnih cenah uvoznim izdelkom. Zaščita industrije pred tujo konkurenco je eden od načinovčasne zaščite domačih proizvajalcev. Vendar mora biti mlada zaščitena industrija za upravičenje carin ali subvencij sčasoma sposobna tekmovati z uvoznimi izdelki na domačem trgu ali kot izvozni sektor na tujem trgu (Gillis in dr. 1992, 442).

2.2. NAVZVEN USMERJENA TEORIJA IN STRATEGIJA

2.2.1 NEOKLASIČNA TEORIJA

Neoklasična teorija se je pojavila kot alternativa teoriji odvisnosti in strategiji uvozne substitucije. Pojavila se je v osemdesetih letih prejšnjega stoletja v ZDA in zahodnoevropskih državah ter poudarjala pomen ponudbene strani (proizvodnje) gospodarstev, teorijo racionalnih pričakovanj in privatizacijo javnih korporacij (Todaro in Smith 2009, 126).

Ključni argument neoklasične teorije je, da je počasen razvoj držav v razvoju posledica neučinkovite alokacije virov, ki jo povzročajo napačne cenovne politike in prevelika državna intervencija v gospodarstvo. Teorija trdi, da državna intervencija v gospodarsko aktivnost upočasnjuje gospodarsko rast. Njena rešitev za gospodarski razvoj je vzpostavitev pogojev, ki bodo omogočali razvoj trga, privatizacijo državnih podjetij, promocijo proste trgovine in povečanje izvoza, privabljanje investitorjev iz razvitih držav, zmanjšanje vladne regulacije in

zmanjšanje umetnega določanja cen izdelkov in proizvodnih dejavnikov. To bi spodbudilo ekonomsko učinkovitost in rast (Todaro in Smith 2009, 126–7).

V neoliberalnem prestrukturiranju gospodarstva tržne sile regulirajo vse ekonomske aktivnosti (Bengoa in Pérez, 1996, str. 92; Nelson, 2002, str. 83). To je doseženo s t. i. »terapijo šoka«, ki predvideva takojšen konec starih reform in hitro uveljavitev prostotržnih reform (Gandin 2009).

Če želi država doseči večjo blaginjo državljanov, mora zagotoviti posameznikovo svobodo in omogočiti razvoj njegovih sposobnosti znotraj institucionalnega okvira, ki zagotavlja in varuje pravico do zasebne lastnine ter omogoča prosti trg (konkurenco med panogami). Vloga države je ustvarjati in ohranjati institucionalni okvir, ki bi zagotovil te prakse, vendar naj se v njih ne vmešava (Harvey, 2007, str. 20–1; Todaro in Smith, 2006, 120).

Zagovorniki neoklasične teorije so v sedemdesetih in osemdesetih letih 20. stoletja obdržali večinski delež glasov v odborih dveh največjih in najmočnejših mednarodnih ekonomskih institucij: Svetovne banke in Mednarodnega denarnega sklada (MDS) (Todaro in Smith 2009, 126).

Po koncu hladne vojne so se neoliberalne ideje Svetovne banke razširile, ne le geografsko, temveč tudi vsebinsko, saj so vključevale koncept »dobrega vladanja«, ki spreminja dojemanje vloge države. Dobro vladanje pomeni ohranjanje in vzdrževanje okolja, ki omogoča hiter in pravičen razvoj. Država mora ustvarjati okolje, ki bo zagotovilo razvoj, povečati odgovornost javnega sektorja zasebnemu sektorju, zmanjšati neposredne državne posege v gospodarstvo in decentralizirati vladno moč. S sprejetjem tega koncepta je Svetovna banka kot mednarodna institucija, ki bi morala biti politično nevtralna, sprejela točno določeno politično vizijo (Slater, 2004, 90–101).

Glavni problem neoklasične teorije je, da strogo temelji na kriteriju učinkovitosti (in ne na dohodkovni enakosti). Veliko držav v razvoju ali najmanj razvitih držav ima tako drugačno strukturo gospodarstva in organizacijo države v primerjavi z razvitimi državami. S tem so predpostavke in politični predlogi neoklasične teorije velikokrat vprašljivi in pogosto napačni. Popolno konkurenčni trgi preprosto ne obstajajo. »Nevidna roka« trga ne promovira splošne blaginje, ampak pomaga tistim, ki imajo že v osnovi boljša izhodišča za udejstvovanje v gospodarstvu, medtem ko niža standard večine državljanov (Todaro in Smith 2009, 130).

Neoklasična teorija predstavlja temelj za razvoj strategije pospeševanja izvoza, ki je imela prevladujočo vlogo v razvoju latinskoameriških gospodarstev v zadnjih desetletjih 20. stoletja (Rajagopal 2007, 2). Glavni razlog je v MDS in Svetovni banki, ki sta svojo pomoč tem državam pogojevala z izvajanjem izvozno usmerjene strategije (Nelson, 2002, 84; Slater, 2004, 89–90; Stiglitz, 2002, 53).

2.2.2 STRATEGIJA POSPEŠEVANJA IZVOZA

Neoliberalne politike so bile v latinskoameriških državah sprejete med letoma 1970 in 1990. Neoliberalni ukrepi v Latinski Ameriki so skušali doseči čim nižjo inflacijo z uravnoteženim proračunom, odstraniti protekcionistične omejitve za uvoz, zmanjšati vlogo države v gospodarstvu, odstraniti omejitve za neposredne tuje naložbe in njihovo spodbujanje ter omogočiti finančno liberalizacijo, ki bi deregulirala domače bančništvo in spodbudila čezmejno gibanje kapitala (Ward, 1997, 38).

Strategija pospeševanja izvoza je popolno nasprotje strategiji uvozne substitucije. V primerjavi z uvedbo carin in kvot na uvoz pri strategiji uvozne substitucije, izvozna strategija predlaga različne subvencije za izvoz. Vlada naj spodbuja gospodarske panoge, ki niso najpomembnejši del izvoza. S tem bi spremenila strukturo izvozne menjave od kmetijskih k industrijskim proizvodom. Strategija za izvozna podjetja predvideva tudi posebna prednostna posojila (z lažjimi pogoji pridobivanja posojil) (Ray 1998, 677–8).

Glavni cilj izvozno naravnane strategije je dvig gospodarske rasti. Strategija se ne osredotoča na zmanjševanje dohodkovne neenakosti, saj so avtorji prepričani, da se bo z višjimi stopnjami gospodarske rasti dohodkovna neenakost avtomatsko začela zniževati. To pojasnjuje Kuznetsova inverzna U-krivulja, ki kaže, da dohodkovna neenakost z gospodarsko rastjo najprej narašča, se sčasoma umiri, na višji stopnji rasti pa prične padati. Razmerje med rastjo in dohodkovno enakostjo je tako pojasnjeno s krivuljo v obliki inverzne črke U (Todaro 2009, 212–13).

Vendar izkušnje latinskoameriških držav ne potrjujejo Kuzetsove hipoteze. Za zdaj v nobeni od držav Latinske Amerike gospodarski razvoj ni uspešno zmanjšal dohodkovne neenakosti. Dohodkovna neenakost je tako stalen del socialno gospodarskih značilnosti latinskoameriških držav (Todaro 2009, 222).

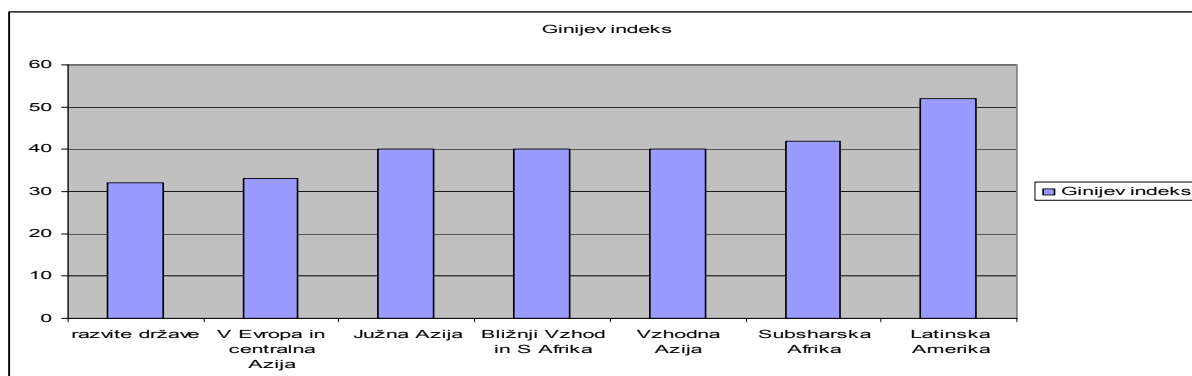
3 VPLIV DOHODKOVNE NEENAKOSTI NA RAZVOJ

Porazdelitev dohodka pomembno vpliva na gospodarsko rast in razvoj. Dohodkovna neenakost prav tako daje informacijo o dostopu prebivalcev do ekonomskih priložnosti in o tem, koliko koristi ima od razvoja večina državljanov (Hammill 2005, 14).

Dohodkovna neenakost v Latinski Ameriki temelji na kolonialni preteklosti teh držav (Social policy 2005, 2). To je regija z najvišjo dohodkovno neenakostjo na svetu, vse odkar beležijo statistike (graf spodaj), torej od leta 1960 dalje. Razkorak v dohodkovni neenakosti med Latinsko Ameriko in drugimi regijami se je znižal v sedemdesetih letih 20. stoletja in se spet povečal v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. Delni razlog za ponovno povečanje dohodkovne neenakosti so recesije latinskoameriških gospodarstev v tem času, vendar je regija v devetdesetih letih kljub okrevanju še vedno beležila visoke stopnje dohodkovne neenakosti (De Ferranti et. ot. 2004, 56; UN Commission for Latin America and the Carribean 2001). Dohodkovna neenakost v latinskoameriških državah tako sčasoma ni upadla (Hammill 2005, 9).

Spodnjih 90 % gospodinjestev v latinskoameriških državah se po porazdelitvi dohodka ne razlikuje bistveno od te porazdelitve v drugih državah z večjo dohodkovno enakostjo. Visoko dohodkovno neenakost na tem kontinentu torej pojasnjujejo visoki dohodki, ki jih prejema 10 % najbogatejših državljanov. Petina najbogatejših v latinskoameriški populaciji prejme skoraj tri petine celotnega dohodka, najrevnejša petina populacije pa samo 3 % celotnega dohodka. V vsaki drugi regiji v državah v razvoju revnejši prejmejo večji delež celotnega dohodka (Social Policy 2005, 2). Najpomembnejša determinanta dohodkovne neenakosti v Latinski Ameriki je izobrazba in delovne značilnosti posameznika (Hammill 2005, 18).

Graf 3.1: Dohodkovna neenakost po regijah (2004)

Vir: Social Policy (2005, 2)

Obstajajo trije glavni negativni vplivi dohodkovne neenakosti na gospodarski razvoj: ekonomska neučinkovitost, socialna nestabilnost ter neenakopravnost gospodarskih priložnosti za državljane. Ekonomska neučinkovitost pomeni, da ljudje ne morejo v celoti izkoriščati svojih sposobnosti (v smislu dostopa do izobrazbe) ali prihraniti oziroma investirati v proizvodne vire naroda. Dohodkovna neenakost lahko prav tako vodi do neučinkovite alokacije virov (Gurses 2007).

Nižja socialna stabilnost krepi politično moč bogatih in njihovo ekonomsko moč uveljavljanja svojih interesov, kar je jasno vidno v primeru latinskoameriških držav, kjer politične in ekonomske elite vodijo ekonomske politike, ki ustrezajo njim, ne pa državi kot celoti. S tem se ustvarijo neenakopravne priložnosti med elitami in ostalimi državljani pri vključevanju v gospodarstvo. Zaradi nezmožnosti dostopa »navadnih«¹ državljanov do pomembnih delovnih mest lahko podjetja poslujejo slabše, saj jih lahko vodijo le člani nacionalnih elit (Gurses 2007, 5; Todaro 2009, 215).

Kljub spremembam v gospodarskem, socialnem in političnem okolju se položaj latinskoameriških držav na lestvici svetovne dohodkovne neenakosti v zadnjih desetletjih ni pretirano spremenil. Zadnjih pet desetletij so te države doživele gospodarske razcvete in recesije, navznoter usmerjene modele rasti in izvozne strategije, velike intervencije javnega sektorja in velike protržne reforme, diktature in demokracije. Nobeni od držav Latinske Amerike pa noben od scenarijev ni pomembno znižal dohodkovne neenakosti v primerjavi z drugimi regijami sveta (De Ferranti et al., 58–9).

V latinskoameriških državah ima dostop do relativno majhnega visokotehnološkega sektorja le peščica ljudi. Ob vsakem napredku tehnologije lahko tehnološko bolj izdelane proizvode (višje kakovosti) ustvari le sektor z manjšim številom državljanov, kar pomeni, da koristi tehnološkega napredka prejmejo le nekateri. To povzroča še višjo dohodkovno neenakost, ki še stopnjuje obstoječ problem (Ray 1998, 210–11).

Problem dohodkovne neenakosti je pomemben, ker ključno vpliva na razvoj latinskoameriških držav (Ray 1998, 169–70). Zato sem ga izbrala kot glavni kriterij pri ocenjevanju uspešnosti razvojnih strategij v moji magistrski nalogi.

4 ANALIZA TREH LATINSKOAMERIŠKIH DRŽAV

V tem delu magistrske naloge bom analizirala vpliv gospodarskih reform na zaprtost oziroma odprtost gospodarstev Argentine, Čila in Mehike. Te tri države predstavljajo tri različne tipe latinskoameriških držav: Argentina je velika država z bogatimi naravnimi viri, poznana po strogem protekcionizmu Juana Peróna in po nacionalni gospodarski krizi leta 2001, ki so jo povzročile neoliberalne politike. Čile je majhna država, ki je izkusila radikalne reforme protekcionizma in liberalizacije v samo dveh desetletjih in je v 21. stoletju postala najuspešnejša latinskoameriška država, ki se je učila iz prejšnjih napak. Mehika je (poleg Brazilije) država z enim največjih gospodarstev v regiji in predstavlja dober primer odvisnosti Latinske Amerike od ZDA (Büchi Buc 2006, 2; Villarreal 2011, 12; Social Policy 2005, 2).

Najprej bom skušala opredeliti kako so gospodarske reforme (prek odprtja ali zaprtja gospodarstev) vplivale na prestrukturiranje izbranih gospodarstev s pomočjo petih ekonomskih kazalcev: stopnjo gospodarske rasti, BDP na prebivalca, neposrednih tujih naložb, brezposelnosti in inflacije. Vsakega od omenjenih kazalcev bom primerjala z njegovo povprečno vrednostjo za latinskoameriške države.

5 ANALIZA ARGENTINE

Argentinsko gospodarstvo je tretje največje v Latinski Ameriki in je izjemno bogato z naravnimi viri kot sta zemeljski plin in nafta. Delovno silo v državi sestavlja 16,8 milijona delavcev, kar državo uvršča na 36. mesto na svetu. BDP na prebivalca je 17.400 dolarjev, eden najvišjih v Latinski Ameriki. Njeno gospodarstvo temelji na storitvenem (59,2 %) in industrijskem sektorju (30,7 %), kmetijstvo pa predstavlja 10 % proizvodnje gospodarstva. Najpomembnejši industrijski proizvodi države so prehrambeni izdelki, avtomobili, kemijski proizvodi in tekstil, najpomembnejši kmetijski izdelki pa sončnična semena, limone, soja grozdje, koruza, tobak in arašidi (CIA 2011).

Država je pomembna izvoznica svojih naravnih virov (zemeljskega plina in nafte) ter kmetijskih izdelkov kot so soja, korza in pšenica. Uvaža predvsem industrijske izdelke, polizdelke in materiale kot so stroji, avtomobili in plastika. Njene največje izvozne partnerice so Brazilija (21,2 %), Kitajska (9,1 %) in Čile (7,1 %) (CIA 2011).

Analizo gospodarskih reform na odprtost oziroma zaprtost argentinskega gospodarstva bom začela obravnavati z obdobjem predsednika Juana Peróna po drugi svetovni vojni, saj je s svojimi reformami prvič v zgodovini močno zaprl argetinsko gospodarstvo in ga skušal razvijati z državnimi posegi vanj.

5.1 PROTEKCIONIZEM IN REFORME JUANA PERÓNA (1946-1955)

Po drugi svetovni vojni, leta 1946, je predsednik Argentine postal Juan Perón. Predsednik države je bil dva zaporedna mandata (do leta 1955), tretjič pa je bil na ta položaj izvoljen leta 1973 (do leta 1974) (Maclachlan 2006, 9).

Prva petletka (1946-1952)

V svojem prvem mandatu je Perón poskušal preprečiti krizo, kot je bila velika gospodarska kriza med letoma 1929 in 1933. Prepričan je bil, da mora Argentina postati gospodarsko neodvisna. Njegova ekonomska politika je temeljila na dveh ciljih :

1. samozadostnost z nacionalizacijo tujih podjetij in
2. redistribucijo virov za doseganje večje dohodkovne enakosti med državljanji.

Mehanizem za doseganje gospodarske neodvisnosti je bila centralizacija ekonomskih aktivnosti v rokah države. Po Perónovem modelu bi Argentina z novimi ukrepi razvila nacionalno industrijo, ki bi zadovoljila domače povpraševanje. Za dosego cilja je vlada sledila protekcionističnim politikam in nacionalizirala podjetja s tujim lastništvom (Esti Rein 1998, 22–3).

Reforma nacionalizacije je vključevala nacionalizacijo argentinske centralne banke (z vrnitvijo plačila vrednega milijardo dolarjev britanski centralni banki), javnih storitev, nacionalizacijo železnic (večinoma v rokah britanskih in francoskih podjetij), elektrodistribucijskih podjetij, pristanišč, univerz, javnih ustanov in javnega prevoza (predvsem tramvajev). Izdelke izvoznih industrij je kupoval en sam kupec, Inštitut za promocijo trgovine, ki je od konglomeratov pridobil nadzor nad argentinskim izvoznim sektorjem (Rock 1987, 292). Kot edini kupec je imel inštitut moč postavljanja cen. Ker jih je postavil zelo nizko, so imeli argentinski kmetje leta 1948 visoko izgubo ob prodaji svojih pridelkov (Lewis 2003, 104).

Prva Perónova petletka se je osredotočila na ustvarjanje in razširitev industrijskega sektorja, ki naj bi po osnovnem načrtu do leta 1953 zrasel za 43 % (Lewis 2003, 103). Razvoj industrijskega sektorja je povečal število mestnega prebivalstva, povišal plače in spremenil vzorec potrošnje. To je povzročilo nov problem v argentinskem gospodarstvu, ki zaradi osredotočanja na industrijski sektor ni mogel zadovoljiti vseh potreb prebivalstva. Močno je trpel razvoj prej konkurenčnega kmetijskega sektorja, dodatno škodo pa je argentinskim kmetom prineslo slabo vreme, ki jim je zmanjšalo pridelek. Zaradi nezadostne diverzifikacije gospodarstva in gospodarske zaprtosti Argentine, ki državljanom nista mogla zagotoviti željenih izdelkov, je državi grozila gospodarska kriza (Lewis 2003, 106–7).

Druga petletka (1952-1955)

Leta 1952 je Perón s svojimi svetovalci pripravil novo ekonomsko strategijo in začel z drugo petletko. Ta je bila skromnejša od prve. Glavni cilj druge petletke se je osredotočil na znižanje inflacije, ki jo je v tistem času Perónova vlada opredelila kot glavni problem nizkih naložb v kmetijstvo in industrijo (Rock 1987, 307).

Druga petletka je postavila kmetijski razvoj pred industrijskega, kapital in dobičke pred delo in plače, težko industrijo pred lahko in izvoz pred domačo porabo. S premikom virov h kmetijstvu je skušala povečati izvozne dobičke in zmanjšati primanjkljaj v plačilni bilanci (Lewis 2003, 109; Rock 1987, 307).

Nove reforme so skušale doseči okrevanje industrije z nadzorom nad cenami in plačami. Delovne pogodbe so bile v veljavi dve leti, med tem časom so bile nespremenljive, dodatni dobički pa obdavčeni. Perón je načrtoval dogovor med sindikati in vodstvi podjetij za povečanje produktivnosti (Rock 1987, 308).

Z novimi reformami je skušala Perónova vlada zagotoviti boljše pogoje za tuje naložbe v državo, ki naj bi privabile tuje vlagatelje, s čimer bi Argentina pridobila nove izdelke in tehnologijo (Lewis 2003, 109).

Zaradi neuspešnih reform je Perón leta 1955 izgubil vso podporo in bil izgnan iz države. Državo je leta 1958 zajela državljanska vojna, gospodarska rast je bila zaradi politične nestabilnosti nizka, gospodarske razmere slabe. Kasneje so se kljub izvoljenim predsednikom politični nemiri in poskusi državnega udara v državi nadaljevali, s tem pa pomanjkanje razvojne strategije, ki bi ji sledila država (Cristini in dr. 2009, 15).

Leta 1973 se je Perón vrnil v Argentino in bil po 18 letih izgnanstva ponovno izvoljen za predsednika. Po njegovi smrti, leta 1974, ga je nasledila njegova tretja žena, podpredsednica Isabel Martínez de Perón, argentinsko gospodarstvo pa se je v času njenega mandata skrčilo, inflacija je postala zelo visoka (Saxton 2003, 3).

5.1.1 VPLIV PERÓNOVIH REFORM NA GOSPODARSTVO

Administracija Juana Peróna je s svojo ekonomsko politiko sledila strategiji uvozne substitucije z dvema temeljnima ciljema, ki sta ju definirali Perónovi petletki: samozadostnost države (ki je bil glavni cilj prve petletke) in bolj enakomerna delitev dohodka znotraj Argentine (ki je bila del prve petletke in glavni cilj druge petletke).

Prvega od teh ciljev, samozadostnost, je vlada dosegla z nacionalizacijo (širitve državnega lastništva) in razširitvijo državnega nadzora, ki sta okrepila določene domače sektorje in ustvarila nova delovna mesta za številne državljane (Véganzonès in Winograd 1997, 61). Vlada je določila tudi minimalno plačo in druge pravice delavcev ter jim s tem zagotovila socialno varnost, ki je do tistega časa v Argentini niso poznali.

Vendar strategija uvozne substitucije, s katero je argentinsko gospodarstvo postalo bolj neodvisno od tujih virov, kljub večji socialni varnosti ni bila pozitivna za razvoj gospodarstva. S spodbujanjem neučinkovitih domačih sektorjev in zmanjševanjem tujih konkurenčnih sektorjev je vlada zvišala inflacijo in (kljub trudu) zmanjšala tuje naložbe v državo. To je znižalo gospodarsko rast, ki se je z nizkimi stopnjami rasti nadaljevala tudi v času druge petletke² (Lewis 2003, 107–10; Rock 1987, 309).

5.1.2 VPLIV PERÓNOVIH REFORM NA DOHODKOVNO NEENAKOST

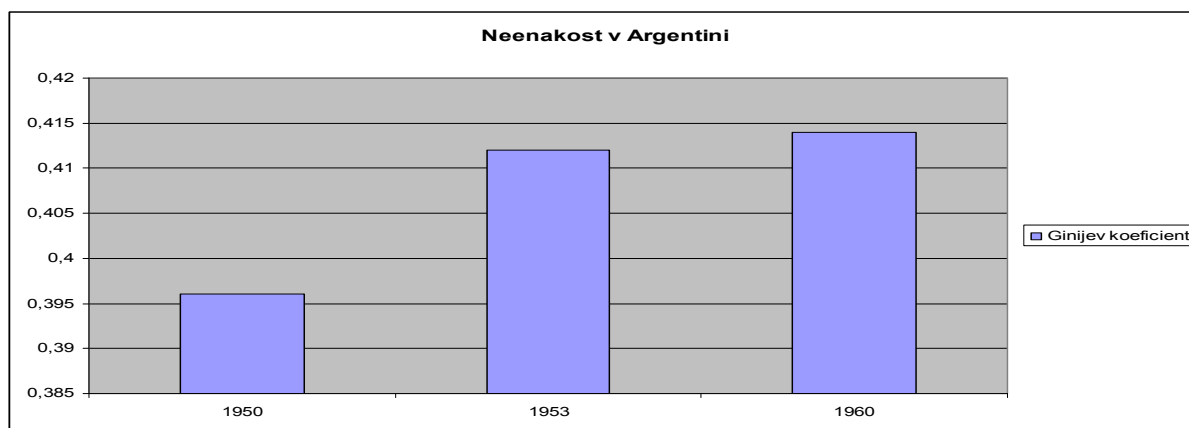
Perónova strategija uvozne substitucije je dosegla bolj enakomerno delitev dohodka znotraj Argentine pred letom 1950³. Neenakost v delitvi dohodka je bila med letoma 1950 in 1960 precej nizka (Bértola 2000, 17).

---

² Statistični podatki za gospodarsko rast, tuje naložbe in brezposelnost v tem obdobju niso na voljo.

³ Podatki o bolj/manj enakomerni delitvi dohodka za Argentino v tem obdobju (1945-1950) so na voljo le v opisni obliki.

Graf 5.1: Dohodkovna neenakost v Argentini (1950-1960)

Vira: Bértola 2000, 17; Cañadas 2008, 243.

*Ginijev koeficient 0 pomeni popolno dohodkovno enakost, vrednost 1 pa popolno dohodkovno neenakost.

Večja dohodkovna enakost je v času Perónovih ekonomskih reform izboljšala materialni standard večine državljanov. Ta učinek je predstavljal skupaj z večjo socialno varnostjo pozitivno posledico reform Juana Peróna. Kljub dražjemu zadolževanju na mednarodnih trgih in državni pomoči je strategija uvozne substitucije ustvarila nove priložnosti znotraj domačega trga. Vendar je vse to ustvarila na račun znižanja konkurence in nižje produktivnosti, ki sta povišala cene in omejila izbiro izdelkov in storitev za državljane na domačem trgu.

5.2 NESTABILNE GOSPODARSKE REFORME PO PERÓNOVI VLADI (1976-1990)

Leta 1976 je oblast Isabeli Perón vzela vojaška hunta, ki je skušala izvesti gospodarske reforme, vendar ni nikoli predstavila jasnega načrta teh reform in pokazala volje za uveljavitev večjih sprememb. Leta 1983 je hunta predala oblast izvoljenemu predsedniku Raúlú Alfonsínu iz stranke Radikalna državljanska unija. Vendar Alfonsín ni bil nič bolj uspešen pri reševanju ekonomskih problemov kot hunta. Politična nestabilnost je gospodarskim reformam preprečila, da bi dosegle uspeh (Saxton 2003, 3–4).

V tem obdobju so se argentinske vlade soočale s problemom nizkih proračunskih prihodkov, zato so obdavčile depozite (Pou 2000, 13). Ko je leta 1989 oblast prevzela nova vlada, je bilo argentinsko gospodarstvo v krizi, vlada pa plačilno nesposobna (USDA 1998, 24).

5.2.1 VPLIV NESTABILNIH REFORM PO PERÓNU NA GOSPODARSTVO

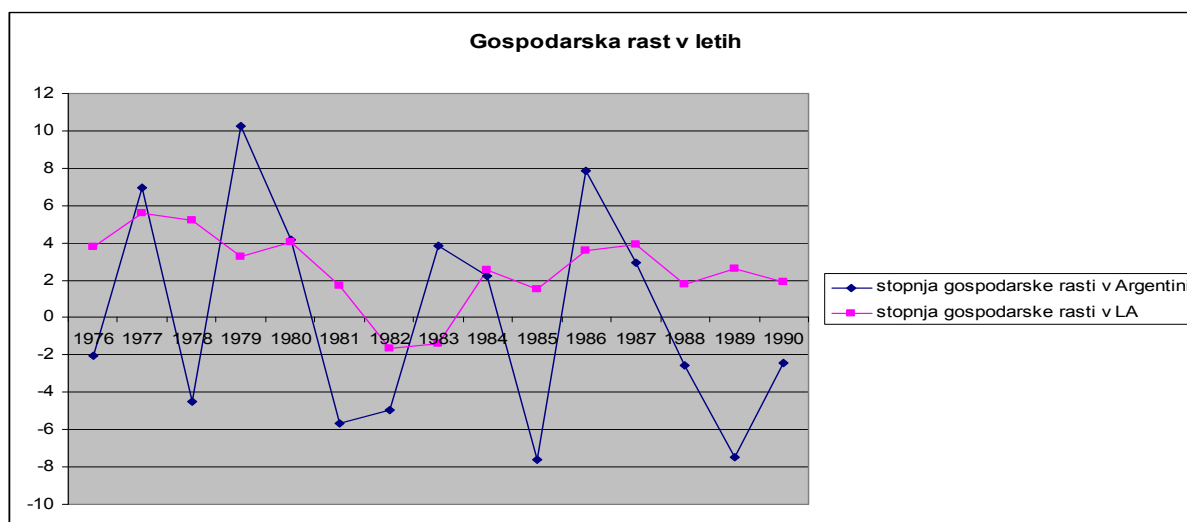
Tabela 5.1: Ekonomski kazalci v Argentini (1976-1990)

	Leto 1976	Leto 1990
Rast BDP (letna)	- 2 %	- 2,4 %
BDP na prebivalca (v \$)	1935.4 \$	4350 \$
Neposredne tuje naložbe	2.2 milijona \$	60.6 milijona \$
Brezposelnost (letna)	2.3 % (prvi podatek za leto 1980)	7.3 %
Inflacija	438.3 %	2076.8 %

Vir: World Databank 2011a

Pomanjkanje razvojne strategije (o ravni zelene odprtosti ali zaprtosti gospodarstva z jasnim ciljem) je skupaj s politično nestabilnostjo v Argentini med letoma 1975 in 1990 povzročilo veliko nihanje gospodarske rasti (glej graf spodaj). To je ustvarilo nestabilno gospodarsko okolje za državljane in tuje investitorje; pomanjkaje delovnih mest je povečalo brezposelnost v državi, tuje naložbe v državo pa so bile zaradi politične in gospodarske nestabilnosti močno pod latinskoameriškim povprečjem (graf 2 in 3 v Dodatku 1).

Graf 5.2: Gospodarska rast v Argentini (1976-1990)

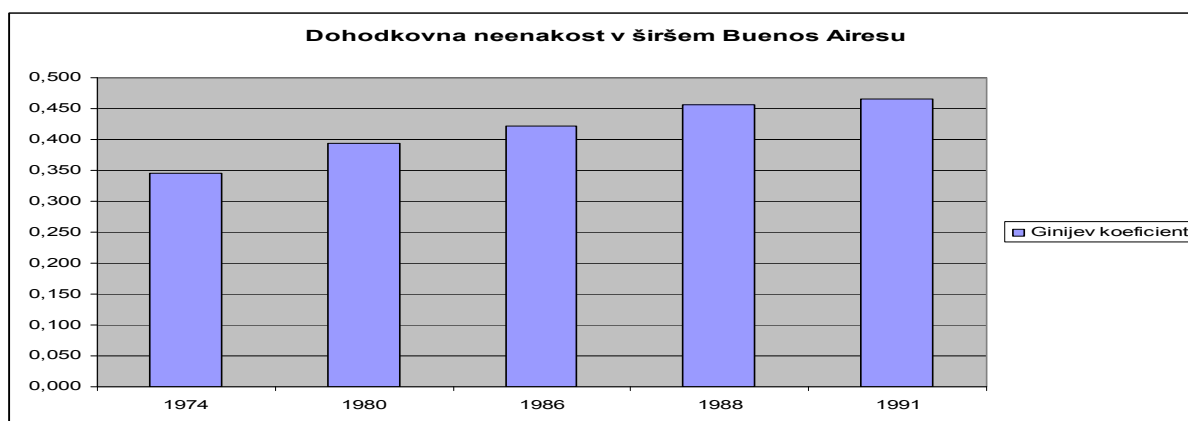
Vir: World Databank. 2011a

Zaradi nejasne smeri reform se je prvi večji padec gospodarske rasti Argentine zgodil v začetku osemdesetih let prejšnjega stoletja (stopnja rasti je bila leta 1979 10.2 %, leta 1981 pa je padla na 5.7 %). To je bil čas dolžniške krize⁴ v latinskoameriških državah.

Zaradi nestabilnega poslovnega okolja je bilo poslovanje argentinskih podjetij vse slabše, kar je zmanjšalo tudi količino pobranih davkov. Vlada, kljub manjšim proračunskim prihodkom, trošenja ni zmanjšala, temveč ga je ohranjala na podlagi dodatnega denarja, natisnjenega prav zaradi potrebe po trošenju in ne realne produktivnosti gospodarstva, kar je ustvarilo visoko inflacijo (več v grafu 4 v Dodatku 1). Nejasna in spreminjajoča se ekonomska politika brez jasne razvojne strategije Argentini ni prinesla nobenih koristi glede na štiri ekonomske kriterije (gospodarsko rast, neposredne tuje naložbe, brezposelnost in inflacijo). Ti so se poslabšali, ker so nestabilne reforme prinesle negotovost v poslovanju trgov in državljanom. Edini pozitivni ekonomski kriterij za to obdobje je BDP na prebivalca, ki pa je umetno rasel na osnovi povečevanja primanjkljaja javnih podjetij (več v grafu 2 v Dodatku 1).

5.2.2 VPLIV NESTABILNIH REFORM PO PERÓNU NA DOHODKOVNO NEENAKOST

Graf 5.3: Dohodkovna neenakost v širšem Buenos Airesu (1974-1991)

Vir: SEDLAC 2010

* Ginijev koeficient 0 pomeni popolno dohodkovno enakost, vrednost 1 pa popolno dohodkovno neenakost.

⁴ Latinskoameriška dolžniška kriza se je začela v začetku osemdesetih let 20. stoletja, ko so se države v tej regiji zadoležile za večjo vsoto denarja, kot so jo bile sposobne odplačati. V šestdesetih in sedemdesetih letih si je veliko latinskoameriških držav (Brazilija, Argentina in Mehika) izposojalo velike količine denarja od mednarodnih posojilodajalcev za industrializacijo, še posebej za infrastrukturne programe. Te države so imele gospodarstva, ki so rasla zelo hitro, zato so jim bili posojilodajalci pripravljene posojati. Ko je svetovno gospodarstvo v sedemdesetih in osemdesetih letih padlo v recesijo ter so se cene nafte močno zvišale in nato padle, je to pomenilo konec sposobnosti odplačevanja dolgov s strani latinskoameriških držav (StateMaster 2005).

Povečanje proračunskih izdatkov (kljub poslabšanju gospodarskih pogojev) je povzročilo povečanje dohodkovne neenakosti (ki jo meri Ginijev koeficient) v širšem Buenos Airesu⁵. Dohodkovna neenakost se je dvignila iz 0,345 točke leta 1974 na 0,465 točke leta 1991. V petnajstih letih so argentinske vlade in hunta vodile politiko, ki ni izboljšala porazdelitve dohodka med državljani in ni izboljšala produktivnosti. Negativen vpliv na dohodkovno neenakost je dodatno stopnjevala dolžniška kriza v osemdesetih letih.

5.3 NOVE REFORME ZA GOSPODARSKO ODPRTOST ARGENTINE (1990-1999)

Po letu 1990 so vlade v Argentini uveljavile velike strukturne reforme gospodarstva za večjo gospodarsko odprtost (Pou 2000, 13). Prva reforma nove vlade je bila trgovinska liberalizacija z odpravo večine trgovinskih omejitev in omejitev pri gibanju kapitala. Vlada je odpravila tudi izvozne davke in večino kvantitativnih omejitev na uvoz, zmanjšala je uvozne carine in vzpostavila prost vstop in izstop portfeljskih naložb ter neposrednih tujih naložb. Zmanjšala je večino industrijskih subvencij in spodbudila vstop novih (pogosto mednarodnih) podjetij na lokalni trg (Pou 2000, 13–4; Usami 2008, 4).

Razširjena reforma javnega sektorja je močno zmanjšala vpliv in velikost javnega sektorja. Skoraj vsa večja državna podjetja je vlada privatizirala. Omenjeno je imelo tri pomembne posledice: zmanjšale ali ukinile so se javne subvencije podjetjem (kar je zmanjšalo proračunske izdatke), močno se je povečala učinkovitost podjetij, državni skladi pa so postali na voljo za pokritje velikega dela državnega primanjkljaja (Pou 2000, 13).

Davčna reforma je zmanjšala ali odpravila veliko davkov, ki so negativno vplivali na gospodarsko dejavnost podjetij v preteklosti (kot je davek na izvoz) in povišala davke na potrošnjo in dohodek. Novi, strožji zakoni so povečali državni nadzor nad pobiranjem davkov, kar je spodbudilo gospodarsko rast in povečalo državne prihodke (Pou 2000, 13; Usami 2008, 8).

Reforma monetarnega sistema je določila fiksni devizni tečaj pri enem argentinskem pesu za en ameriški dolar, s čimer je zmanjšala inflacijo in proračunski primanjkljaj. Prav tako je od centralne banke zahtevala kritje dveh tretjin denarne baze z mednarodnimi rezervami. To je

---

⁵ Za to obdobje so na voljo le statistike dohodkovne neenakosti za Argentino za širši Buenos Aires.

preprečilo možnost inflacijskega financiranja vladnega primanjkljaja (Pou 2000, 14; USDA 1998, 24).

Reforme na področju regulacije bank so povečale konkurenco med bankami in zagotovile varnost posameznih bank v bančnem sistemu. Vlada je odstranila omejitve pri vstopu tujih bank v bančni sistem in pri odpiranju novih vej poslovanja domačih bank. Zahteve po denarnih rezervah bank so bile postavljene visoko. Veliko število bank v finančnem sistemu je med letoma 1991 in 1999 (predvsem zaradi Tequila krize⁶) upadlo iz 167, od katerih je bilo 35 bank javnih, na 119, od katerih je bilo javnih 16 bank (Pou 2000, 14–5).

Novе reforme so spremenile tudi potencial rasti kmetijskega sektorja v argentinskem gospodarstvu. Privatizacija infrastrukture in elektrodistribucijske sektorja ter delna odprodaja državnega naftnega podjetja sta povečali učinkovitost teh sektorjev in zmanjšali stroške kmetov. Zmanjšanje carin in izvoznih davkov je izničilo razlike med domačimi in mednarodnimi cenami (USDA 1998, 24).

5.3.1 VPLIV REFORM ZA GOSPODARSKO ODPRTOST NA GOSPODARSTVO (1990-1999)

Tabela 5.2: Ekonomski kazalci v Argentini (1990-1998)

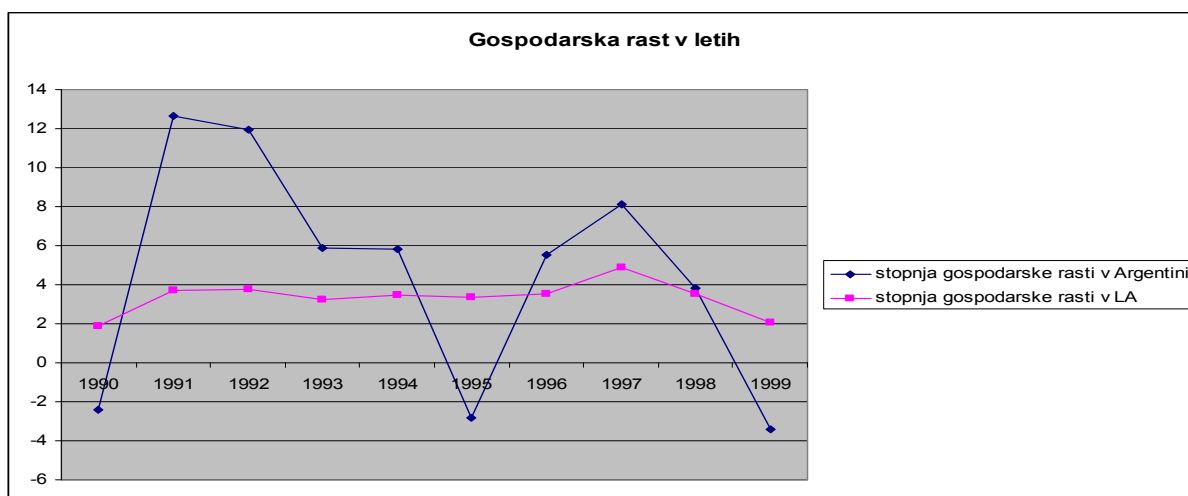
	Leto 1990	Leto 1998
Rast BDP (letna)	- 2,4 %	3,9 %
BDP na prebivalca (v \$)	4350 \$	8278.5 \$
Neposredne tuje naložbe	60.6 milijona \$	22.8 milijona \$
Brezposelnost (letna)	7,3 %	12,8 %
Inflacija	2076,8 %	- 1,7 %

Vir: World Databank 2011a

⁶ Tequila kriza se je začela leta 1995, po tem ko je konec leta 1994 Mehika devalvirala svojo valuto. To je povzročilo zmanjšanje zaupanja v latinskoameriške države in posledično velik umik depozitov iz latinskoameriških bank, kar je pomembno (negativno) vplivalo na likvidnost bančnega sistema (Pou 2000, 14).

Strategija pospeševanja izvoza, ki jo je argentinska vlada uporabila po desetletjih zaprtosti gospodarstva, je imela veliko pozitivnih vplivov na argentinsko gospodarstvo. Z odprtostjo se je povečala produktivnost in zmanjšala inflacija argentinskega gospodarstva tudi v primerjavi z drugimi latinskoameriškimi državami (več v grafu 8 v Dodatku 1). Učinkovitost in gospodarska rast sta se močno povečali z izjemo obdobja po mehiški krizi (1994), ki se je (kriza) razširila čez celoten kontinent (graf spodaj). Stabilna ekonomska politika je leta 1996 povzročila hitro okrevanje in nadaljnjo rast gospodarstva vse do nacionalne krize leta 1999.

Graf 5.4: Gospodarska rast v Argentini (1990-1999)

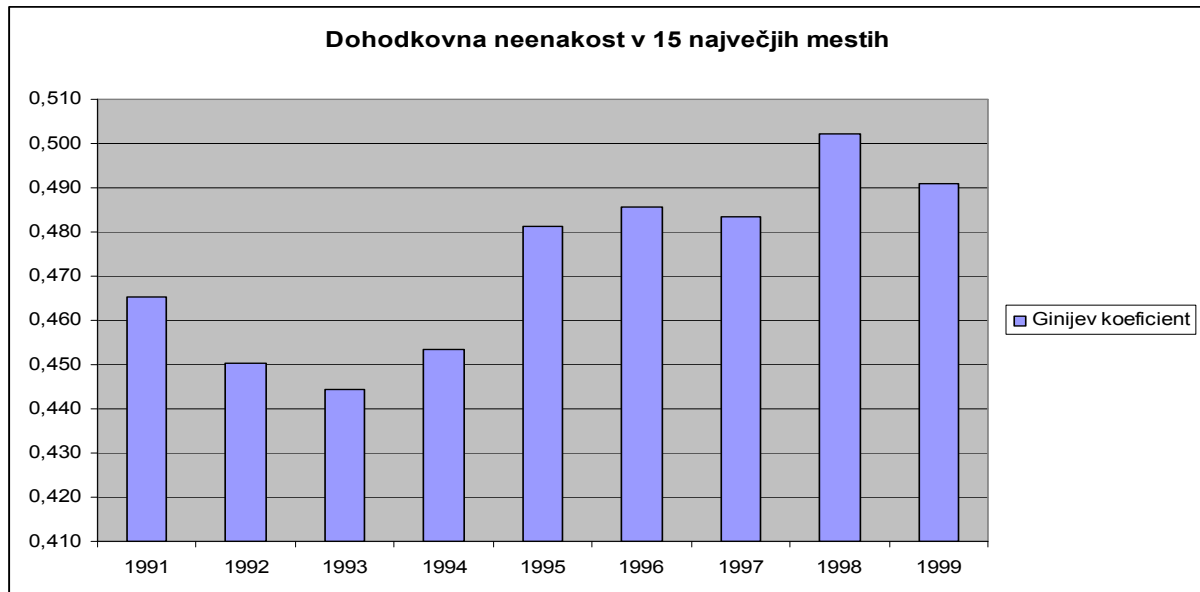

Vir: World Databank. 2011a

Večja odprtost gospodarstva je imela tudi določene negativne posledice. Reforme niso rešile problema visoke zadolženosti Argentine, ki je ostajal še iz osemdesetih let prejšnjega stoletja, kar investitorjev ni spodbudilo k investiranju novega kapitala v državo (več v grafu A.6, Priloga A). Reforme so prav tako povečale brezposelnost z rastjo novih industrij, ki so zahtevale drugačen profil delovne sile, vendar je država ni imela. Stopnja brezposelnosti se je povečala iz 5,8 % leta 1991 na 12,8 % leta 1998 (več v grafu A.7, Priloga A).

5.3.2 VPLIV REFORM ZA GOSPODARSKO ODPRTOST NA DOHODKOVNO NEENAKOST (1990-1999)

Graf 5.5: Dohodkovna neenakost v Argentini (1991-1999)

*Ginijev koeficient za leto 1991 je izračunan za širši Buenos Aires.

*Ginijev koeficient za leto 1999 temelji na podatkih 28 največjih mest v Argentini.

* Ginijev koeficient 0 pomeni popolno dohodkovno enakost, vrednost 1 pa popolno dohodkovno neenakost.

Vir: SEDLAC 2010

Večja odprtost argentinskega gospodarstva je v devetdesetih letih negativno vplivala na dohodkovno neenakost znotraj države. Dohodkovna neenakost je v prvih letih reform padala zaradi cenejših proizvodov in storitev na domačem trgu in novih delovnih mest. Vendar se je z leti povečala zaradi pomanjkanja politik, ki so bile potrebne za prenos koristi gospodarske rasti v korist za državljane. Materialni standard povprečnega Argentina je padel. Ginijev koeficient je narasel iz 0,465 točke leta 1991 na 0,491 točke leta 1999.

5.4 PROSTOTRŽNE REFORME IN GOSPODARSKA KRIZA V ARGENTINI (1999-2001)

Strukturne reforme, ki jih je Argentina izvajala v devetdesetih letih 20. stoletja, so državo usmerile na pot trajnostne rasti. Čeprav so imele reforme, ki so zagotovile gospodarsko odprtost, dober vpliv na večino argentinskega gospodarstva, se je leta 1999 država pričela soočati z določenimi gospodarskimi problemi:

- posojilni krč, ki ga je povzročil fiksni devizni tečaj, je omejil financiranje majhnih in srednjih podjetij;

- po tem ko je Brazilija devalvirala real, so argentinski izdelki izgubili konkurenčnost v primerjavi s svojimi brazilskimi substituti;
- deprecijacija evra in drugih valut v primerjavi z ameriškim dolarjem med letoma 1999 in 2002 je povzročila precenjenost argentinske valute peso;
- Argentina je imela velik problem s pretiranim zadolževanjem za financiranje javnega primanjkljaja in visoke brezposelnosti

(Andagulova 2009, 5; Cavallo, 2004, 1; Lischinsky 2003, 85).

Za znižanje proračunskega primanjkljaja je vlada leta 1999 uveljavila fiskalno reformo, ki je poskušala zmanjšati proračunske izdatke, vendar njena uresničitev na regionalni ravni ni bila mogoča. V mnogih regijah je opozicijske oblasti namreč niso uveljavile. Leta 2001 vlada ni bila več sposobna odplačevati naraščajočih obveznosti in tako postala plačilno nesposobna. Manjši proračunski izdatki in reforma povišanja davkov pa sta povzročila stavke in proteste državljanov po celi državi (Andagulova, 2009, 8–9; Lucchin 2003, 9).

Konec leta 2001 je vlada s paketom finančnih omejitev zamrznila depozite, da bi preprečila množičen beg denarja iz argentinskih bank in se izognila sesutju bančnega sistema. Argentinske oblasti so najprej uveljavile prepoved dviga denarja iz bank za fizične osebe, sčasoma prepovedale prenose denarja v tujino in kasneje zamrzile vse bančne prihranke in račune. Banke so morale svoj dolg v ameriških dolarjih zamenjati za pese, kar je poglobilo finančno krizo z zmanjšanjem količine razpoložljivih posojil. Januarja 2002 je morala argentinska vlada ukiniti fiksni devizni tečaj (vezanost pesa na dolar) in devalvirati valuto (Andagulova, 2009, 8; Lucchin 2003, 5–8).

Reforme so Argentincem prinesle visoke cene, povečale brezposelnost v državi in omejile dostop državljanov in podjetij do denarja (Lewis 2002).

5.4.1 VPLIV NEOLIBERLANSKIH REFORM (1999-2001) NA GOSPODARSTVO

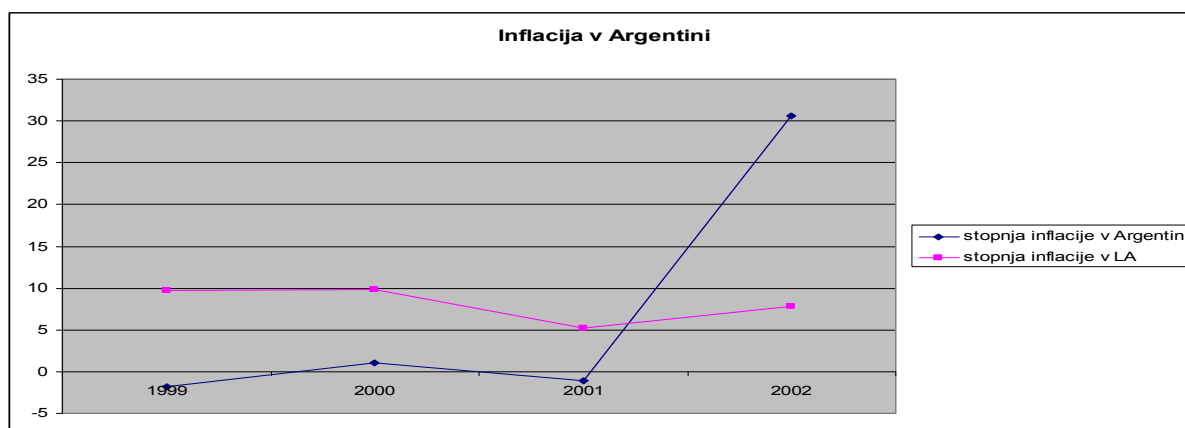
Tabela 5.3: Ekonomski kazalci v Argentini (1999-2002)

	Leto 1999	Leto 2002
Rast BDP (letna)	- 3,4 %	- 10,9 %
BDP na prebivalca (v \$)	7760 \$	2708 \$
Neposredne tuje naložbe	51.8 milijona \$	65.9 milijona \$
Brezposelnost (letna)	14,1 %	19,6 %
Inflacija	- 1,8 %	30,5 %

Vir: World Databank 2011a

Po izbruhu gospodarske krize v Argentini je vlada skušala ohraniti odprtost in privlačnost gospodarstva za tuje investitorje. Z zmanjšanjem trošenja in preprečevanjem dviga denarja iz bank je skušala okrepiti argentinsko gospodarstvo, kar ni zmanjšalo temeljnih problemov države kot sta visoka brezposelnost in zadolženost (več v grafu A.12, Priloga A). Zaupanje tujih vlagateljev in neposredne tuje naložbe se niso okrepili zaradi velikega tveganja v poslovnem okolju (graf A.11, Priloga A). Dodatno zmanjšanje vladnega trošenja v času recesije je imelo nasproten učinek na inflacijo, ki se je od leta 2001 do 2002 močno povišala (graf spodaj). Stopnjevanje obstoječih problemov je povzročilo velik padec gospodarske rasti, ki je padla iz - 0,8 % leta 2000 na -10,9 % leta 2001 (več v grafu A.9, Priloga A).

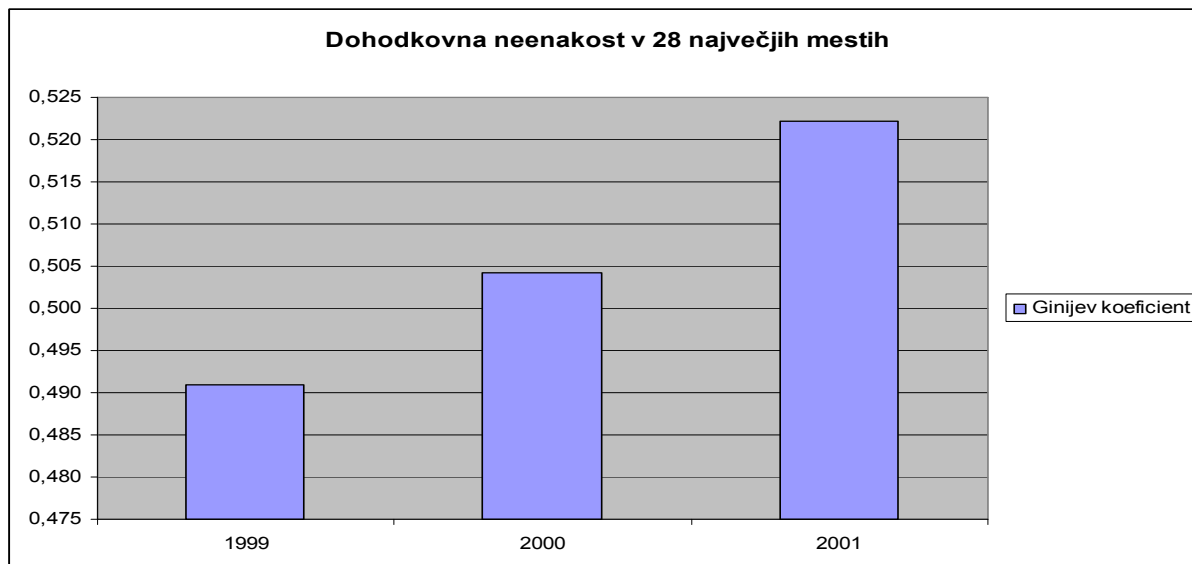
Graf 5.6: Inflacija v Argentini (1999-2002)

Vir: World Databank. 2011a

5.4.2 VPLIV NEOLIBERALNIH REFORM (1999-2001) NA DOHODKOVNO NEENAKOST

Graf 5.7: Dohodkovna neenakost v Argentini (1999-2001)

Vir: SEDLAC 2010

* Ginijev koeficient 0 pomeni popolno dohodkovno enakost, vrednost 1 pa popolno dohodkovno neenakost.

Nadaljevanje reform, ki so omejevale domači sektor in ohranjale odprtost argentinskega gospodarstva v devetdesetih letih, je še povečalo dohodkovno neenakost znotraj Argentine. Ginijev koeficient se je povišal iz 0,491 točke leta 1999 na 0,522 točke leta 2001. Reforme so imele podoben učinek kot ekonomske reforme v Argentini med letoma 1975 in 1990, ki niso imele jasnega cilja in so močno zmanjšale materialni standard državljanov.

5.5 REFORME PO GOSPODARSKI KRIZI V ARGENTINI (2001-2009)

Po resni gospodarski krizi v letih 2001 in 2002, je morala vlada nujno sprejeti nove reforme, ki bi omejile nacionalno krizo. Predstavila je nov načrt, ki je predvideval povečanje trošenja za spodbuditev gospodarstva in večjo vlogo države pri naložbah, regionalnem razvoju in socialni politiki (D'Elía 2009, 43).

Nove reforme so okrepile nadzor nad pobiranjem davkov, kar je omogočilo večje izdatke proračuna in naložbe za zagon gospodarskih aktivnosti brez povečanja proračunskega primanjkljaja (D'Elía 2009, 44).

Med letoma 2002 in 2008 je argentinsko gospodarstvo raslo in se manj zadolževalo, kar je zmanjšalo proračunski primanjkljaj in primanjkljaj v plačilni bilanci države. Zaradi tega je bil položaj Argentine ob nastopu mednarodne gospodarske krize leta 2008 precej dober, saj je imela nizko zadolženost in določene močne domače gospodarske sektorje. To je ublažilo vplive krize na državo (Economic Survey of Latin America and the Caribbean 2008-9, 101).

5.5.1 VPLIV REFORM PO ARGENTINSKI KRIZI NA GOSPODARSTVO (2002-2009)

Tabela 5.4: Ekonomski kazalci v Argentini (2002-2009)

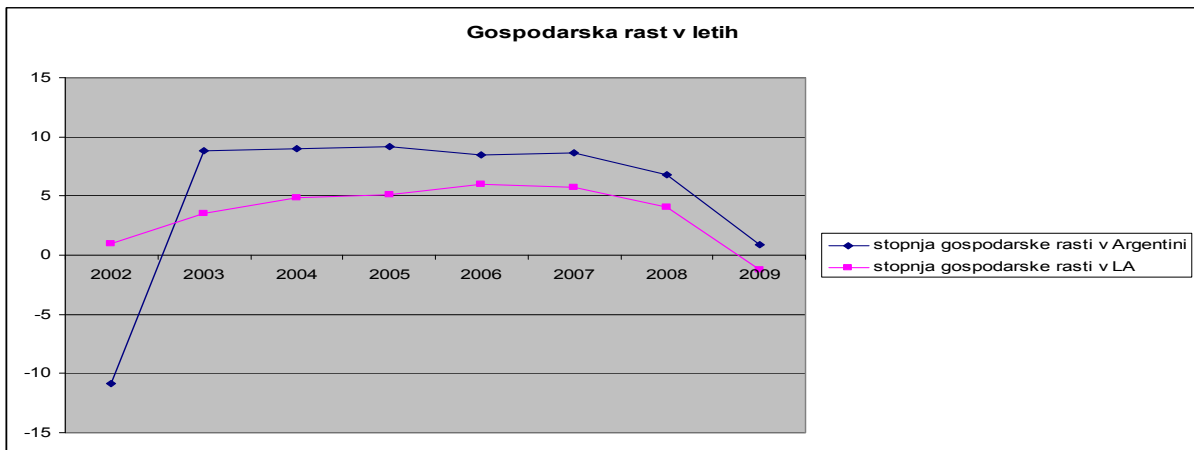
	Leto 2002	Leto 2009
Rast BDP (letna)	- 10,9 %	0,9 %
BDP na prebivalca (v \$)	2708 \$	7626 \$
Neposredne tuje naložbe	65.9 milijona \$	129.5 milijona \$
Brezposelnost (letna)	19,6 %	7,3 % (data for 2008)
Inflacija	30.5 %	10 %

Vir: World Databank 2011a

Reforme po argentinski krizi so okrepile domači sektor in hkrati pustile gospodarstvo odprto za nove priložnosti iz tujine. Prvič v zgodovini države so se osredotočile tako na ustvarjanje priložnosti in socialne varnosti za ljudi znotraj domačega gospodarstva kot na ohranjanje tuje konkurence. Posledice reform so bile zelo pozitivne: gospodarska rast je zrasla iz 10,9 % leta 2002 na 8,8 % leta 2003 in je bila tako precej nad latinskoameriškim povprečjem (graf spodaj), BDP na prebivalca se je skoraj potrojil, brezposelnost je padla (graf A.15, Priloga A), inflacija pa se je znižala iz 30,5 % (leta 2002) na 20 % do začetka gospodarske krize leta 2008 (graf A.16, Priloga A). Edini večji problem države je ostal majhen obseg tujih naložb v državo, ker vlada ni uspela okrepiti zaupanja investorjev po hudi nacionalni krizi.

Graf 5.8: Gospodarska rast v Argentini (2002-2009)

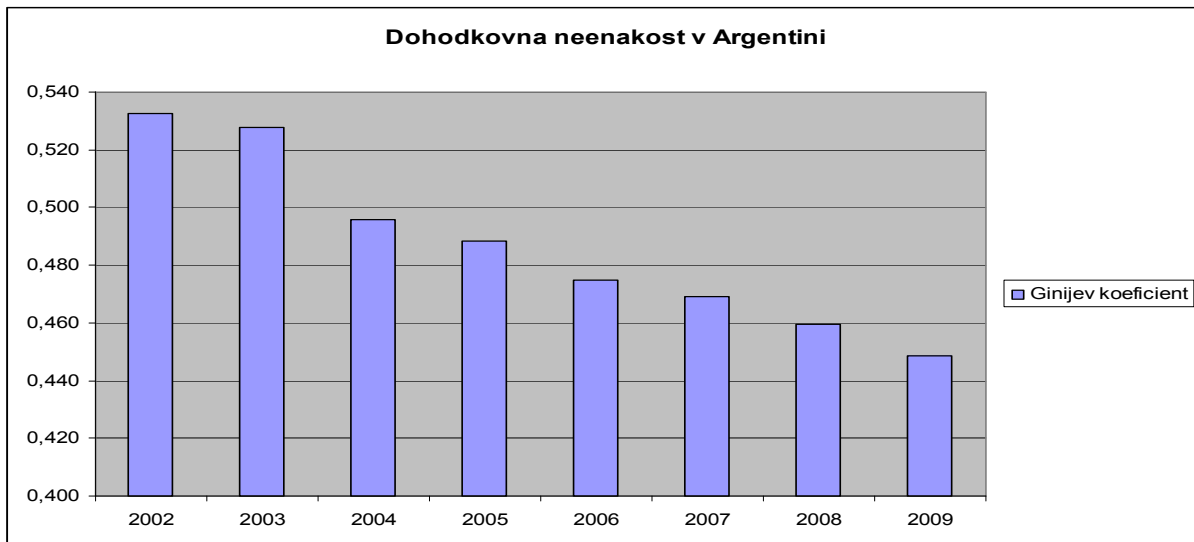

Vir: World Databank. 2011a

Po izbruhu svetovne gospodarske krize leta 2008 je gospodarska rast Argentine padla. Padeč rasti je bil primerljiv s povprečnim padcem v drugih latinskoameriških državah, kar kaže, da so bili glavni razlogi za padeč rasti mednarodni dejavniki.

5.5.2 VPLIV REFORM PO NACIONALNI KRIZI (2002-2009) NA DOHODKOVNO NEENAKOST

Graf 5.9: Dohodkovna neenakost v Argentini (2002-2009)

Vir: SEDLAC 2010

* Ginijev koeficient 0 pomeni popolno dohodkovno enakost, vrednost 1 pa popolno dohodkovno neenakost.

Po nacionalni krizi v Argentini leta 2002 je vlada okrepila domači sektor in s tem povečala socialno varnost ter zmanjšala brezposelnost. Blaginja Argentinecev se je s tem povečala. Dohodkovna neenakost znotraj države je padla z 0,533 točke leta 2002 na 0,449 točke leta 2009. Stopnja dohodkovne neenakosti leta 2009 je bila podobna stopnjam dohodkovne

neenakosti v začetku 90-ih let prejšnjega stoletja, preden so vlade začele z reformami trgovinske liberalizacije. Vendar je država leta 2009 imela bolj razvit in stabilen domači sektor (v primerjavi z letom 1991) in večji BDP per capita, kar pomeni boljši materialni standard državljanov in boljšo podlago za prihodnjo rast.

6 VPLIV RAZVOJNIH STRATEGIJ NA DOHODKOVNO NEENAKOST V ARGENTINI

Zgodovinski pregled ekonomskih politik v Argentini kaže vplive povsem različnih razvojnih strategij na gospodarstvo države. Reforme Juana Peróna, ki so sledile strategiji uvozne substitucije, so pokazale pozitivne in negativne učinke take strategije na gospodarstvo. Reforme so zagotovile večjo socialno varnost in večjo blaginjo večine državljanov. Glede na glavni kriterij, dohodkovno neenakost, je bilo zapiranje argentinskega gospodarstva pozitivno, vendar drugi izbrani ekonomski kazalci (gospodarska rast, neposredne tuje naložbe in inflacija) kažejo negativne posledice v obliki pomanjkanja konkurence, višjih cen izdelkov in storitev za potrošnike ter pomanjkanje močne gospodarske osnove za prihodnjo gospodarsko rast in razvoj.

Pristop, ki je imel najslabši vpliv na argentinsko gospodarstvo po večini izbranih kazalnikov, predvsem glede na glavni kriterij dohodkovne neenakosti, je bilo pomanjkanje kakršnekoli gospodarske strategije med letoma 1975 in 1990, ki je državi onemogočil, da okrepi svoje prednosti v primerjavi z mednarodno konkurenco.

V devetdesetih letih so vlade odprle argentinsko gospodarstvo mednarodnim trgov in začele uveljavljati strategijo pospeševanja izvoza. Privatizirale so večino podjetij, zmanjšale javni sektor in odprle nove konkurenčne industrijske sektorje. Posledice gospodarske odprtosti so bile popolnoma nasprotno Perónovim reformam zaprtja gospodarstva: gospodarska rast je rasla skupaj z večjo produktivnostjo in učinkovitostjo, dohodkovna neenakost med državljani (merjena z Ginijevim koeficientom) pa se je povečala zaradi pomanjkanja učinkovitih redistribucijskih politik. To pomeni, da je Argentina, kljub »večjemu kolaču«, povečala raven brezposelnosti in znižala blaginjo povprečnega državljana. To obdobje ekonomske politike v Argentini kaže na pomembnost primerno razvitih institucij in politike pri odpiranju gospodarstva tujim trgov: ne le v smislu primerne regulacije s strani institucij in pravne države, ki bi zavarovala (domače in tuje) lastnike kapitala, temveč tudi primerno zaščito državljanov, ki bi zagotovila največjo možno vključenost (flesibilen trg dela, boljšo izobrazbo, redistributivno politiko, ki bi ohranila minimalen materialni standard življenja)

državljanov v nove priložnosti, ki jih prinaša gospodarska odprtost. Zaradi pomanjkanja omenjenega so se obstoječi problemi nizke poslovne aktivnosti in visoke brezposelnosti v Argentini med letoma 1999 in 2001 še stopnjevali in povečali dohodkovno neenakost znotraj države.

Obdobje po nacionalni krizi je bilo za Argentino, glede na gospodarske posledice reform, eno najuspešnejših od leta 1960 dalje. Nove vlade niso samo povečale gospodarske rasti in zaposlenosti ter znižale inflacije, temveč tudi ustvarile močno domače gospodarstvo, ki lahko izkoristi ponujene priložnosti večje odprtosti gospodarstva.

7 ANALIZA ČILA

Čilsko gospodarstvo je tržno naravnano gospodarstvo z visoko mednarodno menjavo in močnimi finančnimi institucijami, kar Čile uvršča med eno najuspešnejših latinskoameriških držav. Država je bogata z rudniki bakra. BDP na prebivalca je 15.400 evrov, kar državo uvršča na 72. mesto na svetu. Gospodarstvo temelji na storitvenem (53,1 %) in industrijskem sektorju (41,8 %), kmetijstvo pa predstavlja 5,1 % proizvodnje gospodarstva. Najpomembnejši industrijski izdelki države so baker, minerali, prehrabeni izdelki, železarski, jeklarski in lesni izdelki, transportna oprema, cement, tekstilni izdelki, najpomembnejši kmetijski izdelki pa grozdje, jabolka, čebula, pšenica in koruza (CIA 2011).

Izvoz čilskega gospodarstva je vreden več kot četrtino celotnega BDP države. Tri četrtine izvoznih izdelkov Čila predstavljajo dobrine kot so baker, sadje, ribji izdelki, papir in vino. Njegove najpomembnejše trgovinske partnerice so Kitajska (23,8 %), Japonska (10,2 %), Brazilija (6 %) in Južna Koreja (5,9 %). Država uvaža nafto, industrijske stroje, telekomunikacijsko opremo, avtomobile in zemeljski plin. Največje uvozne partnerice Čila so ZDA (17 %), Kitajska (13,6 %) in Argentina (8,5 %).

Analizo gospodarskih reform na odprtost oziroma zaprtost čilskega gospodarstva bom pričela z obdobjem predsednika Eduarda Freia v šestdesetih letih 20. stoletja, saj je v dobi industrializacije države prvi želel koristi razvoja razširiti med državljane.

7.1 REFORME EDUARDA FREIA

Tako kot večina drugih latinskoameriških držav (Argentina, Mehika in Urugvaj) je tudi Čile do 50. let prejšnjega stoletja razvil svoj industrijski sektor. Čile v regiji Latinske Amerike ni bil izjema in je močno ščitil svoj industrijski sektor. Med letom 1950 in 1973 je tako v tej državi prevladovala strategija uvozne substitucije. Dodatni motiv za sledenje tej strategiji je bilo tudi poslabšanje pogojev menjave, ki so povzročile močno javno nasprotovanje spodbujanju izvoza (Sapelli 2003, 6).

Leta 1964 je čilski predsednik postal Eduardo Frei, ki se je s svojo ekonomsko politiko osredotočil na agrarno reformo in razširitev izobrazbe med državljani (Kirkendall 2004, 687–90). Vlada je sprejela tudi davčno reformo in s tem uvedla učinkovitejši način pobiranja davkov (Hudson 1994).

Agrarna reforma je ustvarila mrežo kmetijskih in sindikalnih organizacij, ki so jih pred tem preprečevali zemljiški lastniki (Van Beek 2005, 297). Z njo je Frei želel dvigniti standard kmetijskih delavcev in povečati kmetijsko proizvodnjo v državi. Vlada je zaplenila kmetijske površine z namenom, da jih razdeli med kolektivna združenja kmetov in male družinske kmetije. Vendar je to le spodbudilo spor med kmeti, ki so želeli več kmetijskih površin, in zemljiškimi lastniki, ki se niso želeli odpovedati svoji dotedanji lastnini (Hudson 1994).

Freieva administracija je nacionalizirala rudnike bakra z odvzetjem večinskega lastništva nad rudniki od ameriških podjetij. To je povečalo proizvodnjo bakra v Čilu, država pa je prejela večji dohodek od prodanih surovin (Hudson 1994).

7.1.1 VPLIV FREIEVIH REFORM NA GOSPODARSTVO

Tabela 7.1: Ekonomski kazalci v Čilu (1964-1970)

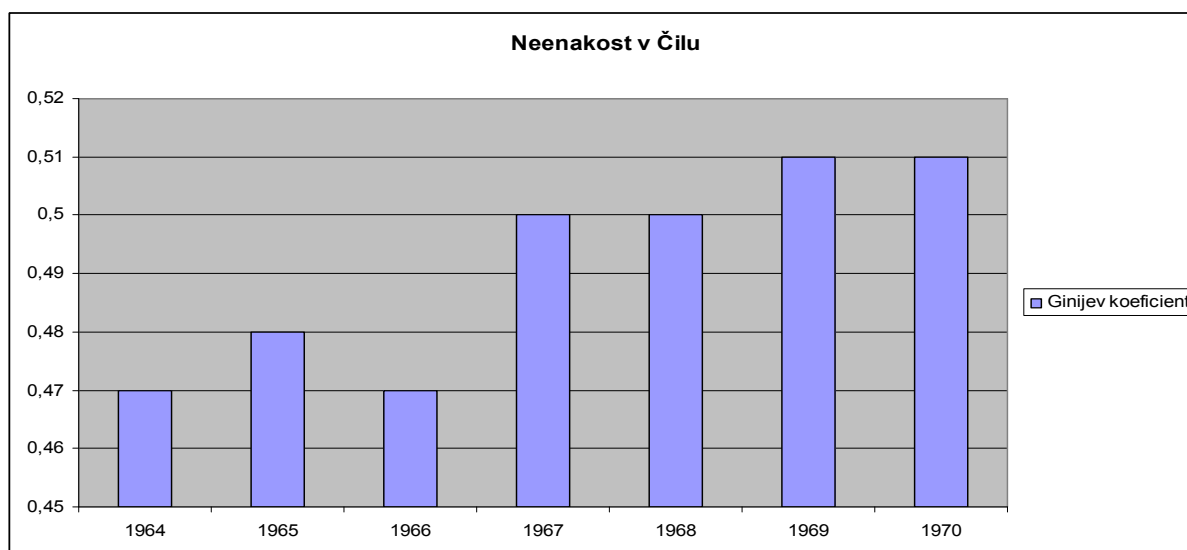
	Leto 1964	Leto 1970
Rast BDP (letna)	3 %	2 %
BDP na prebivalca (v \$)	686 \$	938 \$
Neposredne tuje naložbe	/	/
Brezposelnost (letna)	5.4 %	6.2 %
Inflacija	46 %	41 %

Vir: Falcoff 2004, World Databank. 2011b

Freieve reforme med letoma 1964 in 1970 so temeljile na strategiji uvozne substitucije, ker so skušale okrepiti rastočo domačo industrijo in zapreti dostop drugih držav do čilskega gospodarstva. Frei se je osredotočil na razvoj človeškega kapitala (z razširitvijo izobrazbe) in povečanje produktivnosti (s podeljevanjem lastništva kmetijskim delavcem nad zemljo, ki so jo obdelovali) znotraj države, hkrati pa je (z nacionalizacijo rudnikov) naravne vire vračal v last države. Uspeh reform je bil kratkoročen. Razvoj človeškega potenciala in učinkovitejši sistem pobiranja davkov sta povečala gospodarsko rast in zmanjšala inflacijo v prvih dveh letih Freieve vlade (graf B.1 in B.2, Priloga B). Vendar je nacionalizacija rudnikov brez jasne strategije sčasoma pokazala na pomanjkanje gospodarske odprtosti in gospodarskih virov (ter priložnosti) za prihodnji razvoj države. V naslednjih letih se je gospodarska rast skupaj z visoko brezposelnostjo in pomanjkanjem tujih investicij (grafa B.3 in B.4, Priloga B) postopoma poslabšala iz 3,6 % leta 1967 na 2 % leta 1970 (graf B.1, Priloga B) (Falcoff 2004, 9; Robles 2010, 2).

7.1.2 VPLIV FREIEVIH REFORM NA DOHODKOVNO NEENAKOST

Graf 7.1: Dohodkovna neenakost v Čilu (1964-1970)

Vir: Friedman 2007, 5.

*ocenjeno iz EICH serij na podlagi družinskega dohodka.

* Ginijev koeficient 0 pomeni popolno dohodkovno enakost, vrednost 1 pa popolno dohodkovno neenakost.

Reforme Eduarda Freia so bile neuspešne tudi na podlagi kriterija dohodkovne neenakosti. Kljub višjemu BDP-ju na prebivalca se življenje večine čilskih državljanov ni izboljšalo⁷. Dohodkovna neenakost v tem obdobju se je povečala: Ginijev koeficient za Čile je bil leta 1964 0,47 točke, leta 1970 pa 0,51 točke. Čeprav iz tega obdobja ni nobene nacionalne ankete čilskih gospodinjstev, ki bi vsebovala podrobnejše informacije o dohodkovni neenakosti v rednih obdobjih do leta 1985, obstaja soglasje v literaturi, da se je dohodkovna neenakost v šestdesetih letih postopoma povečevala (Ferreira in Litchfield 1998, 3).

Freieve reforme, ki so temeljile na strategiji uvozne substitucije, niso spodbudile čilskih gospodarskih sektorjev z razvojnimi potencialom, kot je to v tem času delala mehiška vlada (glej stran 33). Freieve reforme so skušale biti vseobsegajoče in so spodbujale vključenost državljanov v gospodarski razvoj. Vendar niso dosegle svojega glavnega cilja, izboljšanja gospodarskega položaja državljanov, zaradi nejasne strategije, kaj storiti z nacionaliziranim premoženjem in s ključnimi viri za gospodarski razvoj Čila (Robles 2010, 2).

7.2 ALLENDEJEVE SOCIALISTIČNE REFORME MED LETOMA 1970 IN 1973

Ekonomске reforme Salvadorja Allendeja, ki je bil za čilskega predsednika izvoljen leta 1970, so se osredotočile na nacionalizacijo premoženja in poskušale doseči samozadostnost čilskega gospodarstva. Allende je tako sledil strategiji uvozne substitucije. Njegov ekonomski načrt je skušal z nacionalizacijo državi zagotoviti lastne ekonomske vire za gospodarski razvoj. Allendejeva vlada se je sredotočila tudi na redistribucijo dohodka (Feinberg, 1972, 108; Reid 2007, 110).

Vlada je kmetijska zemljišča nacionalizirala z agrarno reformo ter nacionalizirala banke. Med zasebni kmeti se je močno razširil strah pred razlastitvijo, zato niso želeli povečati svojih pridelkov: prodajali so kmetijske stroje in ubijali živino (Collier in Sater 1996, 340; Feinberg, 1972).

Vlada je želela razlastniti nacionalno elito, ki je prek 17 % vseh podjetij v državi nadzorovala 78 % celotnega gospodarstva. Večino povpraševanja v državi je oblikovala majhna bogata elita, zato je čilsko gospodarstvo večinoma proizvajalo luksuzne izdelke nekonkurenčnih gospodarskih sektorjev. S tem se niso razvijali konkurenčni gospodarski

---

⁷ Večina državljanov v Čilu ni imela dostopa do zaposlenosti in izobrazbe (Falcoff 2004, 9).

sektorji Čila, ki bi proizvedli izdelke, potrebne močnejšemu srednjemu razredu (Barton 2004, 12; Collier in Sater 1996, 341; Feinberg, 1972, 108-9).

Allendejeve gospodarske reforme so se osredotočile na prestrukturiranje modernega sektorja gospodarstva iz proizvodnje luksuznih dobrin v proizvodnjo tehnične opreme, vmesnih proizvodov in izvoznih izdelkov. Razvoj teh sektorjev naj bi zmanjšalo odvisnost Čila od tujih izdelkov, ki jih je morala država prej uvažati (Feinberg 1972, 172–4).

Vlada je odobrila povečanje plač v skladu z višjo inflacijo (ki je bila višja od 30 %), povečala proračunske izdatke za dvig zaposlenosti, ohranila precenjeno valuto in uveljavila nadzor nad cenami. Povečala je tudi financiranje javnih del, ki so vključevala gradnjo infrastrukture in potrebnih javnih prostorov (bencinske črpalke, medicinske klinike, policijske oddelke), namakalne projekte (ki so ključnega pomena za državo, kjer večina regij od junija do decembra nima dežja) in gradnjo podzemne železnice (Feinberg 1972, 175).

7.2.1 VPLIV ALLENDEJIH REFORM NA GOSPODARSTVO

Tabela 7.2: Ekonomski kazalci v Čilu (1970-1973)

	Leto 1970	Leto 1973
Rast BDP (letna)	2 %	- 5 %
BDP na prebivalca (v \$)	938 \$	1623 \$
Neposredne tuje naložbe	/	50 mio \$ (in1975)
Brezposelnost (letna)	6.2 %	4.3 %
Inflacija	41 %	414 %

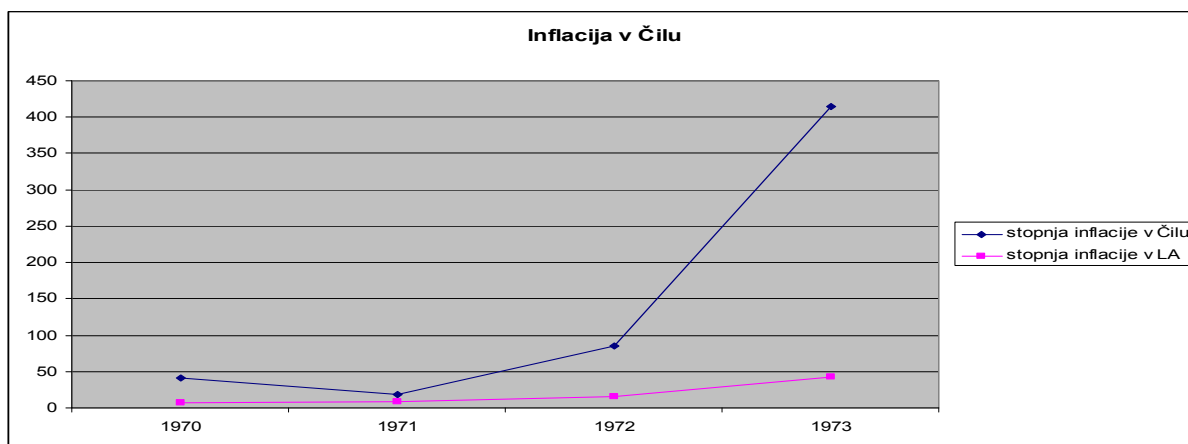
Vir: Feinberg 1972, 174, World Databank 2011b

Allendejeve reforme so okrepile strategijo uvozne substitucije, ki jo je začel Eduardo Frei. Z njimi je poskušal zaščititi in okrepiti čilski industrijski sektor. Medtem ko so Allendejeve reforme skušale spodbuditi in izboljšati pogoje domačega gospodarstva, so ga popolnoma zaprle za koristi, ki jih je prinašalo zunanje okolje (novi trgi, nove naložbe, poceni uvoz). Pozitivni vpliv Allendejevih reform, ki so posledica vladnega financiranja javnih del, je jasno viden pri zmanjšanju stopnje brezposelnosti v Čilu. Ta je padla iz 6,2 % leta 1970 na 4,3 % leta 1973.

Vendar je velika razlika med nizko produktivnostjo na eni strani ter visokimi plačami (umetno povečanimi s strani države), visokimi cenami in visokimi proračunskimi izdatki na drugi, ustvarila izjemno visoko inflacijo, ki je leta 1973 dosegla 414 % (graf spodaj). Gospodarska rast je zaradi pomanjkanja kapitala, novih projektov in učinkovitosti, ki se zaradi odsotnosti tuje konkurence niso mogli razviti, padla iz 2 % leta 1970 na 5 % leta 1973 (graf B.4, Priloga B).

Allendejeva vlada je zavrnila tudi pobudo zasebnega sektorja za jasno določitev omejitev državnega lastništva. Slednje je povzročilo padec zasebnih naložb, kar je predstavljalo velik udarec za državo s prej stabilnim tokom tujih naložb (Feinberg 1972, 179-80). Dotok tujih naložb v državo se je zmanjšal tudi zaradi nestrinjanja politike ZDA z Allendejevimi reformami (ameriške naložbe v državo so predstavljale večino vseh tujih naložb v Čile) (Klar 2008).

Graf 7.2: Inflacija v Čilu (1970-1973)

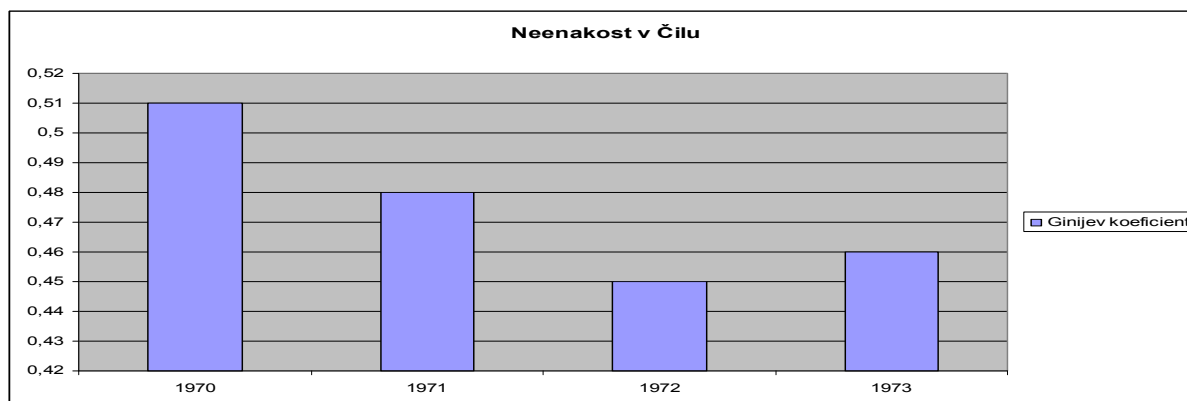
Vir: World Databank. 2011b

V prvem letu Allendejevih reform je imelo gospodarstvo koristi od svojega predhodno neizkoriščenega potenciala, zato je inflacija padla iz 40,7 % leta 1970 na 18,3 % leto pozneje. Vendar je z s finančno pomočjo argentinske vlade gospodarstvu in visokimi cenami do leta 1973 inflacija močno narasla (na 414 %) in močno preseгла latinskoameriško povprečje.

7.2.2 VPLIV ALLENDEJEVIH REFORM NA DOHODKOVNO NEENAKOST

Graf 7.3: Dohodkovna neenakost v Čilu (1970-1973)

Vir: Friedman 2007, 5.

*ocenjeno iz EICH serij na podlagi družinskega dohodka.

* Ginijev koeficient 0 pomeni popolno dohodkovno enakost, vrednost 1 pa popolno dohodkovno neenakost.

Z močno redistribucijsko politiko: nacionalizacijo, povečanjem plač in ustvarjanjem novih delovnih mest, se je dohodkovna neenakost v Čilu zmanjšala. Allendejeve reforme so ustvarile nove priložnosti v domačem gospodarstvu in znižale Ginijev koeficient z 0,51 točke leta 1970 na 0,46 točke leta 1973. Prvič v zgodovini države so te reforme ustvarile močan srednji razred s stabilnim povpraševanjem po proizvodih z visoko dodano vrednostjo (Merom 1990, 82–95).

Po tem ko je država izkoristila ves potencial domačega sektorja, je strategija uvozne substitucije negativno vplivala na dohodkovno neenakost. Zmanjšanje konkurence, večje domače povpraševanje in višji stroški dela so povišali cene domačih izdelkov brez dviga njihove kakovosti. Ko se je materialni standard (zdaj močnega) srednjega razreda znižal, so ljudje prenehali podpirati Allendejevo vlado (Merom 1990, 82–95).

7.3 EKONOMSKE REFORME PINOCHETA (1973 DO 1990)

Rastoče nezadovoljstvo Čilencev zaradi recesije, velike zadolženosti države in visokih cen, je močno zmanjšalo podporo Allendejevi vladi (Merom 1990, 95; Hickman 1998, 106). Septembra 1973 je čilski vojaški poveljnik, general Augusto Pinochet, izvršil državni udar proti Allendejevi vladi in uveljavil sistem vojaške diktature (Francis in Kaufman 2005, 837; Schatan 2001, 57).

Novi politični režim je potreboval ekonomsko politiko, ki jo je Pinochetu leta 1975 predstavila skupina »Čikaški fantje«, ki so bili osebno in intelektualno močno povezani z ekonomistom univerze v Chicagu, Miltonom Friedmanom. Ta skupina je kasneje postala Pinochejeva ekonomska ekipa. Predlagali so neoliberalno prestrukturiranje čilskega gospodarstva, kjer trg uravnava vse gospodarske aktivnosti (Bengoa in Pérez 1996, 92, Nelson 2002, 83).

Pinochejeva gospodarska vlada je imela tri temeljne gospodarske cilje:

1. liberalizacijo gospodarstva in povečanje vloge trgov,
2. stabilizacijo inflacije, privatizacijo državnih podjetij in prestrukturiranje javnega sektorja,
3. zmanjšanje proračunskega primanjkljaja in uravnoteženost plačilne bilance (Conway 1997, 3).

Veliko državnih podjetij je bilo privatiziranih po določenem tranzicijskem obdobju, ko so ta podjetja vodili s strani vlade imenovani vojaški ali drugi direktorji. Nekaj teh podjetij je imelo pomembne neposredne koristi za državo. Tisti uradniki, ki so bili v imenu države odgovorni za javna podjetja, so kasneje v procesu privatizacije postali njihovi glavni delničarji po zelo ugodnih pogojih (Reid 2007, 180; Schatan 2001, 61–2).

Vlada je končala s finančno liberalizacijo leta 1980 z ukinitvijo nadzora nad sposojanjem čilskih bank iz tujine. Bančna regulacija je pospešila mobilnost zasebnega kapitala, ki je omogočil nastanek nove močne socialne skupine (*gruposi*). Novo ustvarjena elita je imela prek svojih bank dostop do tujih posojil. Ker so se lahko zadolževali po relativno nizkih mednarodnih obrestnih merah ter posojali po visokih čilskih obrestnih merah, so imele banke visoke dobičke (Conway 1997, 4; Valdés 1995, 263).

V zgodnjih osemdesetih letih 20. stoletja se je Čile (tako kot mnogo drugih latinskoameriških držav) soočal z visokim proračunskim primanjkljajem in neravnovesjem v plačilni bilanci (Schatan 2001, 62). Zato je zaradi krize v državi leta 1985 finančni minister začel z novimi dolgoročnimi gospodarskimi reformami. Te reforme so se osredotočile na diverzifikacijo izvoznega sektorja (s podporo izvoznim izdelkom, ki ne vsebujejo bakra, ki so pred tem zaradi bogatosti Čila z bakrom predstavljali temelj izvoza), prestrukturiranje dolžniške sheme,

povečanje domačih prihrankov in naložb ter krepitev podjetniškega in finančnega sektorja (Conway 1997, 5–6).

7.3.1 VPLIV PINOCHEJEVIH REFORM NA GOSPODARSTVO (1973-1990)

Tabela 7.3: Ekonomski kazalci v Čilu (1973-1990)

	Year 1973	Year 1990
Rast BDP (letna)	- 5 %	3,7 %
BDP na prebivalca (v \$)	1623 \$	2393 \$
Neposredne tuje naložbe	50 milijonov \$	661,2 milijona \$
Brezposelnost (letna)	4,3 %	5,7 %
Inflacija	414 %	22,5 %

Vir: World Databank. 2011b

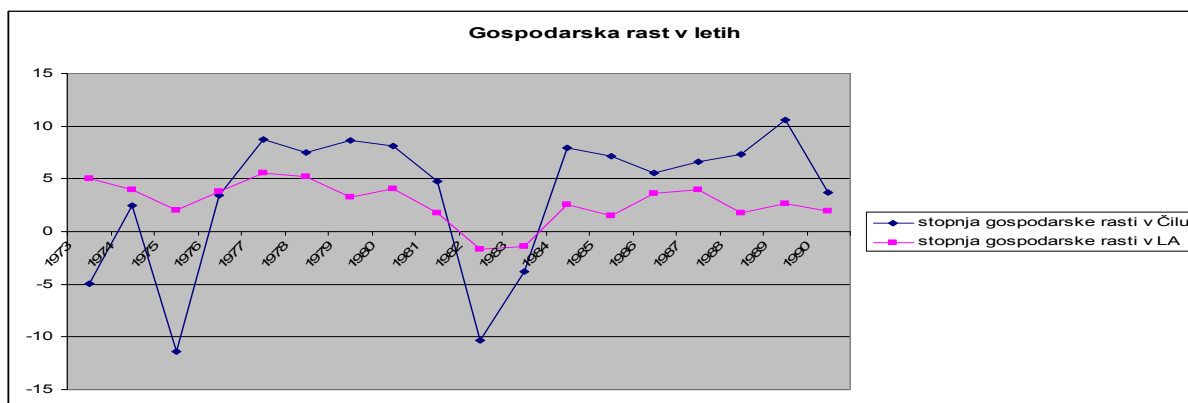
Vlada Augusta Pinocheja je izvajala reforme v smeri popolne gospodarske odprtosti po več desetletjih reform, ki so gospodarsko zaprle državo pred zunanjim vplivom in konkurenco. Omenjeno je vplivalo na čilsko gospodarstvo kot »šok«, za domače gospodarstvo pa imelo pozitivne in negativne posledice.

Večja odprtost je prinesla veliko novih priložnosti v obliki tujih naložb, ki so okrepile proizvodnjo v čilskem gospodarstvu. Tuje neposredne naložbe so se povečale iz 50 milijonov leta 1973 na 661,2 milijona dolarjev leta 1990 (graf B.6, Priloga B). Stroga monetarna in fiskalna politika sta močno zmanjšali inflacijo iz visokih 414 % leta 1973 na 22,5 % leta 1990 (več na grafu B.7, Priloga B).

Vendar po drugi strani reforme gospodarske odprtosti niso predvidevale postopnega odpiranja čilskega gospodarstva, ki bi temeljilo na njegovih gospodarskih prednostih. To je imelo za gospodarstvo Čila veliko negativnih učinkov. Reforme so ustvarile novo elito z večinskim lastništvom nad proizvodnimi sredstvi, ki je s privilegiji uresničevala svoje lastne interese. To je povzročilo neučinkovito uporabo virov in pretirano zadolževanje ter posledično zmanjšalo možnost zaposlitve za ostale državljane, saj čilski sektorji niso mogli konkurirati tujim trgov, ki so proizvajali cenejše proizvode boljše kakovosti – stopnja brezposelnosti je zrasla iz 4,3 %

leta 1973 na 5,7 % leta 1990 (graf B.8, Priloga B) (Conway 1997, 4; Valdés 1995, 263). Reforme večje gospodarske odprtosti so prav tako povečale izpostavljenost Čila do zunanjega okolja, kar je državo v času latinskoameriške dolžniške krize v začetku osemdesetih let prejšnjega stoletja močno prizadelo, ko se je stopnja gospodarske rasti zmanjšala (graf spodaj).

Graf 7.4: Gospodarska rast v Čilu (1973-1990)

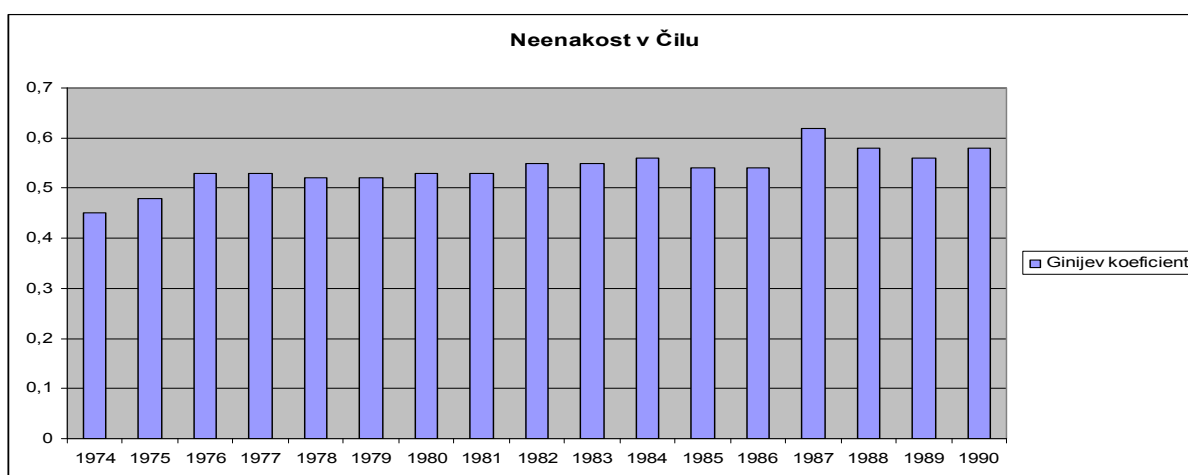

Vir: World Databank. 2011b

Dolžniška kriza je med letoma 1982 in 1983 poglobila gospodarsko krizo v Čilu (celo pod latinskoameriško povprečje). Vendar so nove reforme okrepile domači sektor, naložbe v sredini osemdesetih let pa so povečale gospodarsko rast in jo ohranile relativno visoko (v primerjavi s povprečno rastjo latinskoameriških držav) do konca leta 1989.

7.3.2 VPLIV PINOCHEJEVIH REFORM NA DOHODKOVNO NEENAKOST

Graf 7.5: Dohodkovna neenakost v Čilu (1974-1990)

Vir: Friedman 2007, 5.

*ocenjeno iz EICH serij na podlagi družinskega dohodka.

* Ginijev koeficient 0 pomeni popolno dohodkovno enakost, vrednost 1 pa popolno dohodkovno neenakost.

Reforme, ki so odprle čilsko gospodarstvo, so izpostavile neučinkovitost in nekonkurenčnost domačega gospodarstva, kjer se je zaradi pomanjkanja gospodarskih priložnosti (zaposlovanja in podjetništva) dohodkovna neenakost povečevala kljub večji konkurenci in priložnostih v panogah. Ta situacija se s krepitvijo neposrednih tujih naložb ni izboljšala. Vse koristi od reform so se namreč prenesle na majhno gospodarsko elito (lastnike proizvodnih sredstev), ki je prejela večinski delež nacionalnega dohodka (kar 85 odstotkov vse rasti) (Conway 1997, 4). Kljub reformam, ki so kasneje skušale okrepiti domači sektor, je dohodkovna neenakost ostala visoka do konca osemdesetih let: iz 0,45 točke leta 1974 se je leta 1990 povečala na 0,53 točke. Celo demokratične vlade po Pinochejevi vladavini niso bile sposobne znižati dohodkovne neenakosti v Čilu na raven šestdesetih in sedemdesetih let prejšnjega stoletja.

7.4 USPEŠNE REFORME V 90-IH LETIH 20. STOLETJA

Demokratični vladi v Čilu v 90. letih prejšnjega stoletja, ki sta ju vodila predsednika Patricio Aylwin (1990-1993) in Eduardo Frei (1994-1999), sta okrepili in poglobili reforme privatizacije in liberalizacije Augusta Pinocheja ter izboljšali (razširili in dvignili kakovost) izobrazbo in pravosodni sistem (Aninat 2000).

Trgovinska liberalizacija je privedla do enostranskega znižanja carin. Dve zaporedni čilski vladi sta z več latinskoameriškimi državami in Kanado sklenili tudi prostotrgovinske sporazume, kar je pospešilo mednarodno trgovino (Aninat 2000).

Vladi po Pinocheju sta razširili privatizacijo s poudarkom na večji transparentnosti, javnih konkurenčnih ponudbah in poštenih cenah za zagotovitev realnih cen državne lastnine. Večja transparentnost in vladni nadzor sta povečala prihodke vlade (Aninat 2000).

Posebno pozornost sta vladi posvetili tudi razvoju človeškega kapitala in modernizaciji institucij. Ustvarili sta posebne proračunske sklade za spodbujanje izobraževanja in izboljšali pravosodni sistem z zagotovitvijo sodnih rokov, večje transparentnosti in pravičnosti sojenja (Aninat 2000).

7.4.1 VPLIV REFORM IZ 90-IH LET NA GOSPODARSTVO

Tabela 7.4: Ekonomski kazalci v Čilu (1990-2008)

	Year 1990	Year 2008
Rast BDP (letna)	3,7 %	3,7 %
BDP na prebivalca (v \$)	2393 \$	10167 \$
Neposredne tuje naložbe	661,2 milijonov \$	15,2 milijard \$
Brezposelnost (letna)	5,7 %	7,8 %
Inflacija	22,5 %	0,3 %

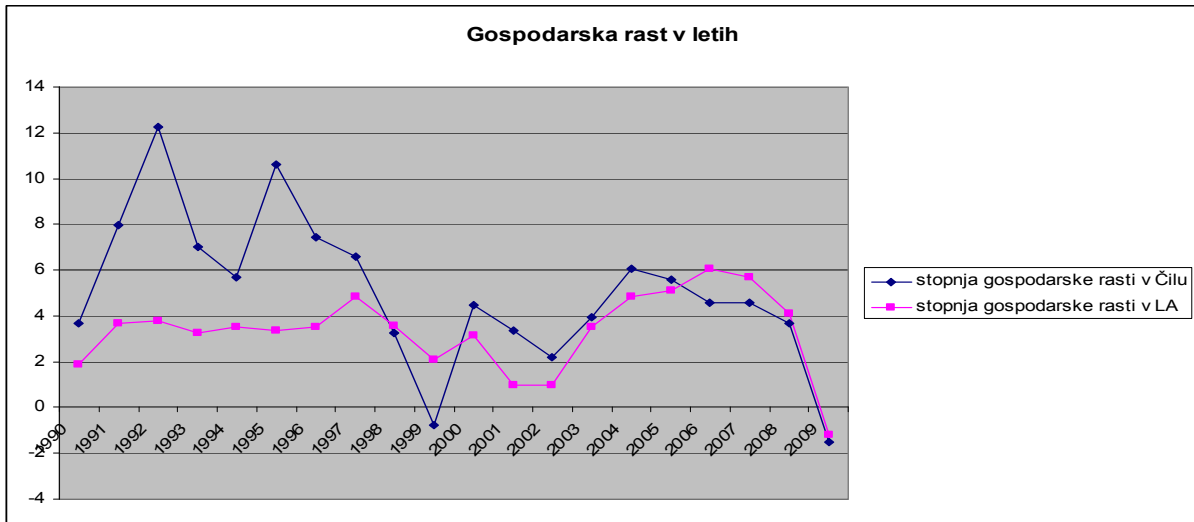
Vir: World Databank. 2011b

Po skoraj dveh desetletjih prisilnega popolnega odpiranja čilskega gospodarstva so demokratične vlade v 90. letih prejšnjega stoletja nadaljevale s strategijo gospodarske odprtosti, vendar s pomembno razliko: ustvarile so močno pravno državo, ki je zagotovila večjo porazdelitev ekonomskih koristi, kar je gospodarstvu zagotovila tujina. Gospodarska rast se je nadaljevala po visokih stopnjah tudi v začetku 21. stoletja (pred svetovno gospodarsko krizo je bila gospodarska rast 3,7 %, več v grafu spodaj), BDP na prebivalca pa se je stabilno povečeval z 2393 dolarjev leta 1990 na 10167 leta 2008 (graf B.10, Priloga B). Nove, jasnejše pogoje za naložbe v gospodarstvo so tuji investitorji sprejeli pozitivno, kar je povečalo dotok denarja v gospodarstvo z 661,2 milijona dolarjev leta 1990 na 15,2 milijarde dolarjev leta 2008 (graf B.11, Priloga B).

Istočasno so reforme povečale produktivnost čilskega domačega sektorja, ki je temeljilo na boljši izobrazbi delovne sile in hitrem učenju čilskih podjetij s pomočjo tuje konkurence. Visoka dodana vrednost in produktivnost sta zaznani v padajoči inflaciji, ki je bila leta 2008 0,3-odstotna (graf B.12, Priloga B).

Zadnji izziv za ekonomsko politiko Čila, ki je postal vzor ostalim latinskoameriškim državam (vsi ekonomski kazalci imajo boljše rezultate kot latinskoameriško povprečje), ostaja visoka brezposelnost, ki je narasla s 5,7 % leta 1990 na 7,8 odstotka leta 2008 zaradi dveh gospodarskih padcev, ki sta jih povzročili mehiška kriza leta 1994 in kriza leta 1999, ko se je večina latinskoameriških držav soočila z enoletno recesijo (več graf B.13, Priloga B).

Graf 7.6: Gospodarska rast v Čilu (1990-2009)

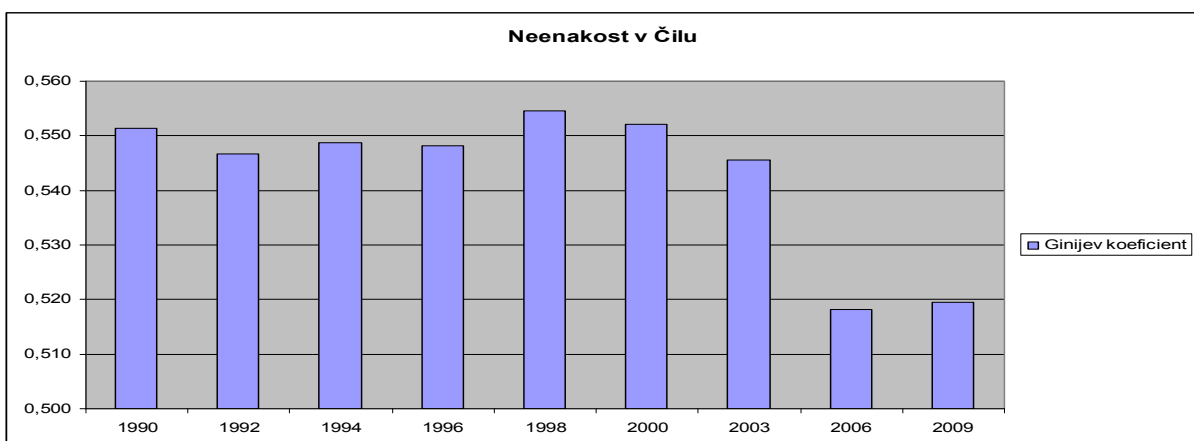

Vir: World Databank. 2011b

Gospodarska rast Čila je bila večino časa nad povprečjem latinskoameriških držav, padla je leta 1994 zaradi mehiške krize in leta 1999, ko se je privatni sektor vseh latinskoameriških držav (tudi Čila) soočal z negotovostjo pričakovanj, ki jih je povzročila azijska kriza. Nihanja domačih obrestnih mer in tečajni pritiski so tako močno zmanjšali izvozni sektor in trgovino. Vendar so dobre reforme, ki so temeljile na predhodnem varčevanju čilske vlade, omogočile višjo rast v naslednjih letih (Aninat 2000). Gospodarska rast se je povečala z 0,7 % leta 2000 na 4,5 % leta 2001.

7.4.2 VPLIV REFORM IZ 90-IH LET NA DOHODKOVNO NEENAKOST

Graf 7.7: Dohodkovna neenakost v Čilu (1990-2009)

Vir: SEDLAC 2010

* Ginijev koeficient 0 pomeni popolno dohodkovno enakost, vrednost 1 pa popolno dohodkovno neenakost.

Boljši socialni položaj (izobraženost) Čilencev je skupaj z naraščanjem priložnosti znotraj čilskega gospodarstva in cenejšimi proizvodi bistveno izboljšal materialni standard večine prebivalcev Čila. Dohodkovna neenakost je padla z 0,551 točke po koncu Pinochejeve diktature (leta 1990) na 0,519 točke leta 2009. Močan institucionalni okvir je zagotovil učinkovite gospodarske aktivnosti in redistribucijsko politiko države, ki sta povečala odpornost države (glede na kriterij dohodkovne neenakosti) na mnoge krize (mehiško leta 1994, brazilsko devalvacijo in azijsko krizo leta 1999 in gospodarsko krizo leta 2008).

8 VPLIV RAZVOJNIH STRATEGIJ NA DOHODKOVNO NEENAKOST V ČILU

Strategija uvozne substitucije v milejši obliki, ki jo je v 60. letih prejšnjega stoletja v čilsko gospodarstvo implementiral Eduardo Frei, je temeljila na prenosu večje odgovornosti, moči in znanja državljanov. Vendar so bile reforme večinoma neuspešne zaradi pomanjkanja konsenza med različnimi socialnimi skupinami v državi. Vlada prav tako ni imela jasne strategije kako odpreti oziroma razviti nacionalno gospodarstvo v prihodnosti. Ta dva dejavnika sta bila ključna za naraščanje dohodkovne neenakosti in brezposelnosti, kar je privedlo do upadanja gospodarske rasti v tem obdobju. Druga dva ekonomska kazalca (inflacija in BDP per capita) se nista bistveno izboljšala, kar kaže na neučinkovitost sprejetih reform.

V drugi polovici 20. stoletja sta bili v čilskem gospodarstvu uresničeni strategija uvozne substitucije in strategija pospeševanja izvoza v najbolj radikalnih oblikah. Čile je postal primer države dveh radikalnih idej: da bo popolno zaprtje oziroma popolno odprtje gospodarstva imelo izredno pozitivne posledice za prihodnji gospodarski razvoj.

Popolno zaprtost čilskega gospodarstva je skušala med letoma 1970 in 1973 doseči vlada Salvadorja Allendeja. Reforme uvozne substitucije so okrepile domači sektor in so bile zelo uspešne, če jih ocenjujemo po glavnem kriteriju dohodkovne neenakosti. Vendar je pomembno poudariti, da ima ta pozitivna posledica reform določene omejitve: prvič, ne moremo predvideti dolgoročnih vplivov reform zaprtosti na dohodkovno neenakost, ki so se radikalno spremenile, ko je leta 1973 na oblast prišel Pinochet. Drugič, dohodkovna neenakost se je v zadnjem letu Allendejevih reform povečala, kar je posledica poslabšanja drugih ekonomskih kazalnikov (visoka inflacija, recesija in malo tujih naložb), ki predstavljajo temelj za prihodnji razvoj države. Allendeju pa je uspelo z reformami prvič v

zgodovini države oblikovati močan srednji razred, ki bi bil lahko (v pravih spodbudnih okoliščinah s potencialom za rast) motor razvoja.

Allendejeve reforme so dale priložnost velikemu številu gospodarskih dejavnosti v nacionalnem gospodarstvu s potencialom za razvoj in so s tem povečale zaposlenost v Čilu. Vendar je veliko število gospodarskih dejavnosti raslo le zaradi državne pomoči domačemu industrijskemu sektorju in ne zato, ker bi bile te dejavnosti produktivnejše od tujih ali imele potencial za razvoj.

Našteto se je odražalo v negativnih posledicah reform na ostale ekonomske kazalce v tem obdobju: gospodarska rast se je spremenila v recesijo, inflacija je dosegla rekordne vrednosti, tuje naložbe v državo pa so se močno zmanjšale. V vsakodnevnem življenju se je opazno pokazalo v obliki višjih cen, pomanjkanju izbire in nižji kakovosti proizvodov. Brez resnih sprememb reform v prihodnosti bi materialni položaj (in večjo dohodkovno enakost) državljanov znižale vse višje cene in višji davki, ki bi bili nujni zaradi naraščajočega vladnega dolga.

Zato so se nasprotnih reform lotili Čikaški fantje, ki so oblikovali ekonomske reforme gospodarske odprtosti. Vendar so v svoji želji po znižanju inflacije (kjer so reforme uspele) in povišanju gospodarske rasti (ki so jo dosegle) reforme odprtosti s prihodom tuje konkurence popolnoma zanemarile redistribucijsko politiko in nujno krepitev domačega gospodarskega sektorja. To je močno povečalo dohodkovno neenakost v državi, ki ni nikoli več dosegla ravni pred Pinochejevo diktaturo. Večji del koristi gospodarske rasti države je imela majhna elita z dostopom do določenih privilegijev, ki so ji zagotavljali visoke dobičke. Povečanje priložnosti samo za majhno število ljudi je povečalo brezposelnost v Čilu (čeprav je bila velika brezposelnost delno tudi posledica umetnega ustvarjanja delovnih mest v času Allendeja).

Glede na izbrane ekonomske kazalce (neposredne tuje naložbe, inflacija, gospodarska rast in BDP na prebivalca) so imele Pinochejeve reforme pozitiven učinek na povečanje produktivnosti in prihodnji razvoj. Vendar je ta ideja kmalu propadla zaradi visokega nihanja gospodarstva ob začetku dolžniške krize, ki je pokazala negativne strani odvisnosti oslabljenega čilskega gospodarstva od mednarodnega okolja.

Reforme v devetdesetih letih pa do gospodarske krize leta 2008 so postavile temelj in ohranile gospodarsko odprtost Čila skupaj z močno pravno državo, večjo transparentnostjo in

učinkovitejšo redistributivno politiko. Zgodovinska lekcija je čilskim voditeljem pokazala, da lahko večjo gospodarsko rast skupaj z večjo blaginjo ljudi dosežejo le s kombinacijo odpiranja gospodarstva na podlagi jasnih pravil in razvijajočega se domačega sektorja. Našteto ljudem zagotavlja boljši materialni standard, nižje cene ter bolj raznoliko ponudbo izdelkov. Močan domači trg in nove priložnosti privabljajo tuje vlagatelje in ustvarjajo nove priložnosti in konkurenco za domače proizvajalce. S tako jasno razvojno strategijo od 90. let dalje, kombinacijo uvozno usmerjene strategije in strategije pospeševanja uvoza, je čilsko gospodarstvo postalo vzor drugim latinskoameriškim gospodarstvom.

9 ANALIZA MEHIKE

Mehiško gospodarstvo predstavlja »prehod« med ZDA in preostalo Latinsko Ameriko, kar pomeni, da je pod močnim vplivom obeh. Država je bogata z nafto in je sedma največja izvoznica nafte na svetu. V mehiškem gospodarstvu prevladuje zasebni sektor, ki je pod vplivom močnih političnih in gospodarskih nacionalnih elit. Mehika je podpisala vrsto trgovinskih sporazumov z več kot 50 državami: ZDA, drugimi latinskoameriški državami, Evropsko unijo in Japonsko. Tako ima več kot 90 odstotkov mednarodne menjave določene z mednarodnimi sporazumi. BDP na prebivalca je 13.900 evrov, kar državo uvršča na 85. mesto na svetu. Gospodarstvo temelji na storitvenem (63,5 %) in industrijskem sektorju (32,6 %), kmetijstvo pa predstavlja 3,9 % proizvodnje gospodarstva. Najpomembnejši industrijski izdelki države so prehrabeni izdelki, tobak, jeklarski izdelki, nafta, tekstilni izdelki, in avtomobili, najpomembnejši kmetijski izdelki pa koruza, pšenica, riž, kava in bombaž (CIA 2011).

Glavni izvozni izdelki Mehike so nafta, industrijski proizvodi, srebro, sadje in kava, ki jih država izvozi predvsem v ZDA (73,5 % vsega izvoza) in Kanado (7,5 % vsega izvoza). Največ Mehika uvozi kmetijskih strojev, strojev za kovinarsko industrijo, vmesnih delov za vozila in električne stroje. Njene največje uvozne partnerice so ZDA (60 %), Kitajska (6,6 %) in Južna Koreja (5,2 %).

Analizo gospodarskih reform na odprtost oziroma zaprtost mehiškega gospodarstva bom pričela z obdobjem t. i. »mehiškega čudeža«, ko je Mehika z uveljavitvijo strategije uvozne substitucije uspela dobro razviti domači sektor za naslednjo potrebno fazo razvoja: odpiranje gospodarstva.

9.1 »MEHIŠKI ČUDEŽ« MED LETOMA 1940 IN 1970

Mehika je med letoma 1940 in 1970 prvič doživela obdobje politične in socialne stabilnosti, imenovan tudi »mehiški čudež«. Mehiške vlade so prostotržni kapitalizem kombinirale z državno intervencijo v gospodarstvo. Sledile so strategiji uvozne substitucije, kjer je bila za gospodarski uspeh ključna notranja industrializacija. Slednjo so vlade skušale doseči s spodbujanjem konkurence med domačimi podjetji, ki je imela izjemno pozitivne posledice na (do tistega časa) slabo razvito mehiško industrijo (Huck 2009, 101).

Mehiške vlade v tem obdobju so spodbujale zasebno lastništvo nad zemljo bolj kot kolektivne kmetije (Watkins 2011). Za spodbujanje rasti domače industrije so povečale posojila domačemu gospodarstvu, okrepile davčne olajšave in povišale carine (Coerver in dr. 2004, 231).

Reforme so se osredotočile tudi na javna dela: nadzor nad poplavami, razvoj vodne energije, namakalne projekte, sestavljanje infrastrukture in ustvarjanje nacionalne univerze (Watkins 2011).

Reforme, ki so zagotovile »mehiški čudež«, so omogočale tuje naložbe v mehiško gospodarstvo skoraj brez omejitev. Ena izmed omejitev je bila, da so morali imeti mehiški vlagatelji nadzor nad večino delnic v združenih podjetjih (*joint-venture*). Drugače pa so vlade tuje naložbe spodbujale s subvencijami in posojili ter zmanjšanjem ovir za tuje naložbe (Coerver in dr. 2004, 231).

V sredini šestdesetih let prejšnjega stoletja je strategija uvozne substitucije prvič začela kazati negativne posledice in naletela na odpor javnosti. Eden najpogostejših očitkov reformam je bil, da je koristi rasti prejemala elita in ne večina državljanov. Prav tako reforme niso ustvarile toliko novih delovnih mest kot so pričakovali državljanji. Hitra urbanizacija (predvsem prestolnice Mexico City) je ustvarila nove socialne, politične in ekonomske probleme. Pojavljati se je začelo nezadovoljstvo nad vlogo tujega kapitala v gospodarstvu. Čedalje večjemu številu državljanov se je zdelo, da strategija uvozne substitucije spodbuja neučinkovite industrije, ki ne prispevajo bistveno k realni gospodarski rasti države (Coerver in dr. 2004, 231–2).

Tako se je strategija uvozne substitucije do leta 1968 izčrpala. Hitra urbanizacija je ustvarila močan srednji razred, ki je zahteval nove proizvode in storitve. Omenjenega majhen mehiški trg ni mogel zagotoviti, državna intervencija v gospodarstvo pa je izčrpala vse zmožnosti domačih podjetij v konkurenci na nacionalnem trgu (Huck 2009, 102).

9.1.1 VPLIV »MEHIŠKEGA ČUDEŽA« NA GOSPODARSTVO

Tabela 9.1: Ekonomski kazalci v Mehiki (1960-1970)

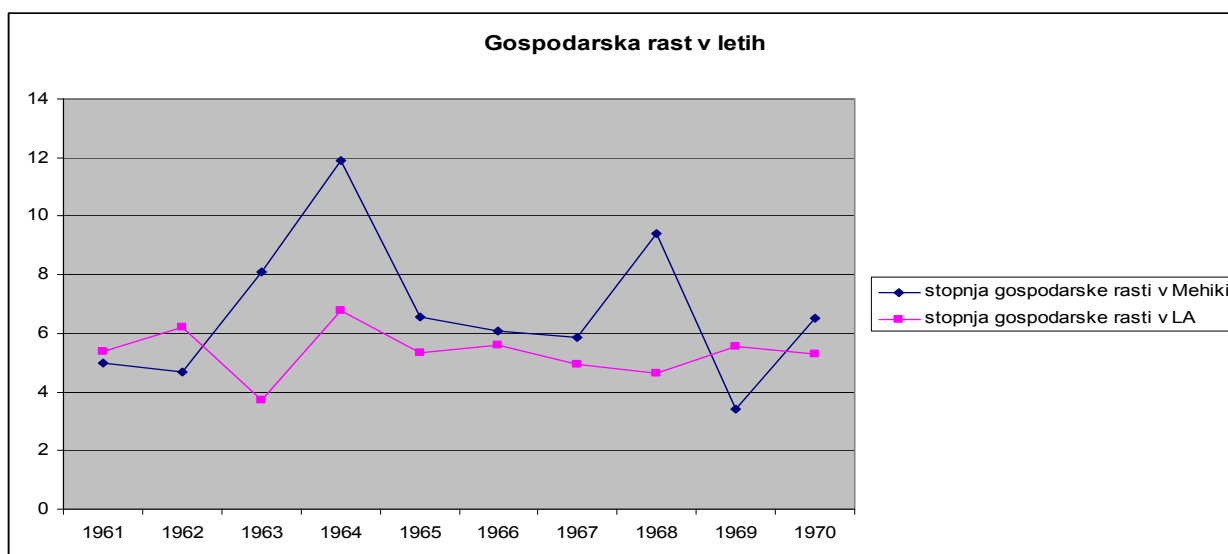
	Year 1960	Year 1970
Rast BDP (letna)	5 %	6,5 %
BDP na prebivalca (v \$)	372 \$	703 \$
Neposredne tuje naložbe	/	/
Brezposelnost (letna)	/	/
Inflacija	3,2 %	2,6 %

Vir: World Databank. 2011c

30-letno obdobje mehiškega čudeža kaže izjemno pozitiven vpliv strategije uvozne substitucije na gospodarski razvoj Mehike v zgodnjih fazah razvoja države. V tem obdobju je imelo mehiško gospodarstvo namreč še veliko neizkoriščenega potenciala in je raslo po povprečni letni stopnji šest odstotkov (Huck 2009, 101) (več v grafu spodaj). Povečana produktivnost gospodarstva je znižala inflacijo (več na grafu C.1, Priloga C), Mehičani pa so pridobili višji materialni standard, več služb in cenejše proizvode, kar je bila neposredna posledica močne konkurence med domačimi podjetji.

Ko so se vsi gospodarski sektorji razvili na najvišjo možno raven pod danimi pogoji, je strategija uvozne substitucije pokazala svoje omejitve, tako kot v Čilu v času Allendeja: gospodarstvo ni bilo več sposobno proizvajati izdelkov, ki jih je zahteval močan mehiški srednji razred. Tako je urbanizacija pokazala na nacionalne omejitve. Razširjen domači sektor se je s popolnim razvojem svojega potenciala in pomanjkanjem tržnih in tujih priložnosti (v izvozu in investicijah) začel pregrevati.

Graf 9.1: Gospodarska rast v Mehiki (1961-1970)

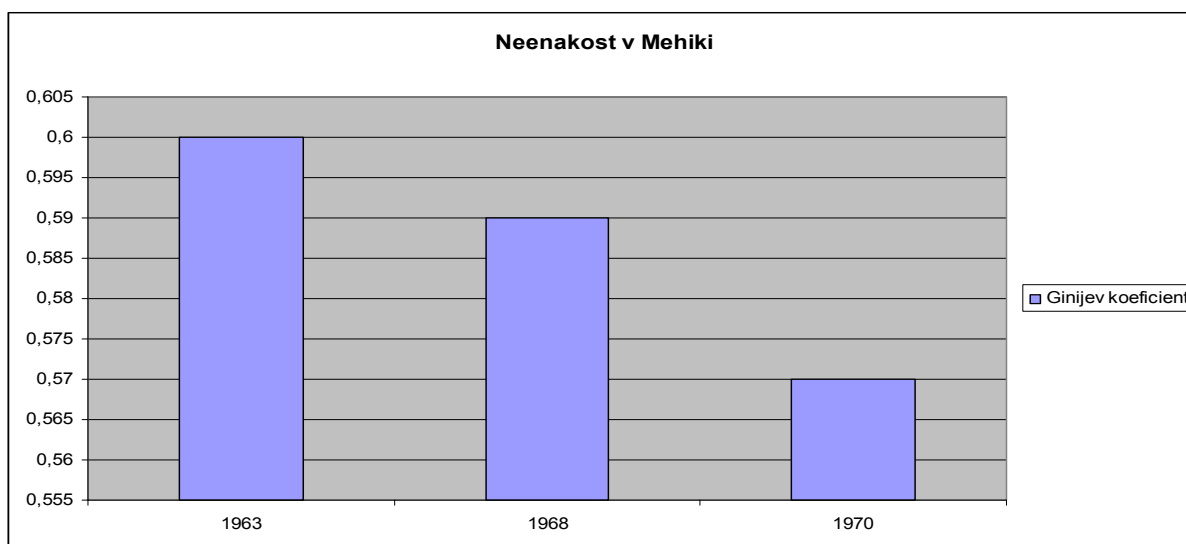

Vir: World Databank. 2011c

Gospodarska rast v tem obdobju je bila stabilna in večinoma višja od povprečne gospodarske rasti latinskoameriških držav. Omejitve protekcionalizma so se pokazale s padcem gospodarske rasti iz 9,4 % leta 1968 na 3,4 odstotka leta 1969.

9.1.2 VPLIV »MEHIŠKEGA ČUDEŽA« NA DOHODKOVNO NEENAKOST

Graf 9.2: Dohodkovna neenakost v Mehiki (1963-1970)

Vir: Adair 2006, 7.

* Ginijev koeficient 0 pomeni popolno dohodkovno enakost, vrednost 1 pa popolno dohodkovno neenakost.

Razvoj domačega gospodarstva je koristil večini Mehičanov: z razširitvijo potenciala domačega sektorja so pridobili nove proizvode, nova delovna mesta in večjo enakost socialnih

pravic, ki so zmanjšale dohodkovno neenakost. Nizko dohodkovno neenakost je ohranjala naraščajoča produktivnost v dinamičnih sektorjih in aktivna vloga države na socialnem področju (Bértola 2000, 7).

9.2 SPREMEMBE STRATEGIJE UVOZNE SUBSTITUCIJE (1971-1982)

Predsednik Luis Echeverría je leta 1970 nadaljeval razvojno strategijo uvozne substitucije z dvema pomembnima spremembama: okrepil je pravila za tuje vlagatelje in odločil, da bo vlada pomagala le mehiškim podjetjem, ki proizvajajo nizkocenovne izdelke za domači trg (Coerver in dr. 2004, 232).

Echeverría je implementiral različne socialne programe za zagotavljanje blaginje državljanov. Vlada je javnim in zasebnim podjetjem podelila vrsto subvencij (Watkins 2011).

Namesto analize vpliva uvozne naravnane strategije se je vlada José López Portilla (1976-1982) v poznih sedemdesetih letih odločila za financiranje vrste »vprašljivih« industrijskih aktivnosti. Druga naftna kriza⁸ je v poznih sedemdesetih letih povzročila začasen dvig cen nafte, naftni viri pa so Mehiki omogočili dodatno zadolževanje (Coerver in dr. 2004, 232). Tuji bankirji so bili državi pripravljene posoditi velike vsote denarja zaradi odkritja novih naftnih virov v državi in hitro naraščajočih cen nafte. Vendar si je vlada sposojevala na podlagi obstoječih naftnih rezerv, ne na podlagi proizvodnje nafte. To je pomenilo, da je obrestna mera za tuja posojila presegla finančno zmožnost Mehike za odplačevanje teh posojil (Watkins 2001). Hiter padec cen nafte v začetku osemdesetih let je zapečatil usodo Portillove vlade in končal reforme uvozne substitucije (Coerver in dr. 2004, 232).

---

⁸ Drugo naftno krizo je povzročila iranska revolucija leta 1979, ki je v Perzijski zaliv, kjer so države, bogate z nafto, prinesla nestabilnost in pod vprašaj postavila dobavo nafte iz teh držav. Cene surove nafte so narasle na 23 dolarjev na sod in dosegle vrh s ceno 34 dolarjev (A Dictionary of Contemporary World History 2011).

9.2.1 VPLIV SPREMENJENE STRATEGIJE UVOZNE SUBSTITUCIJE NA GOSPODARSTVO

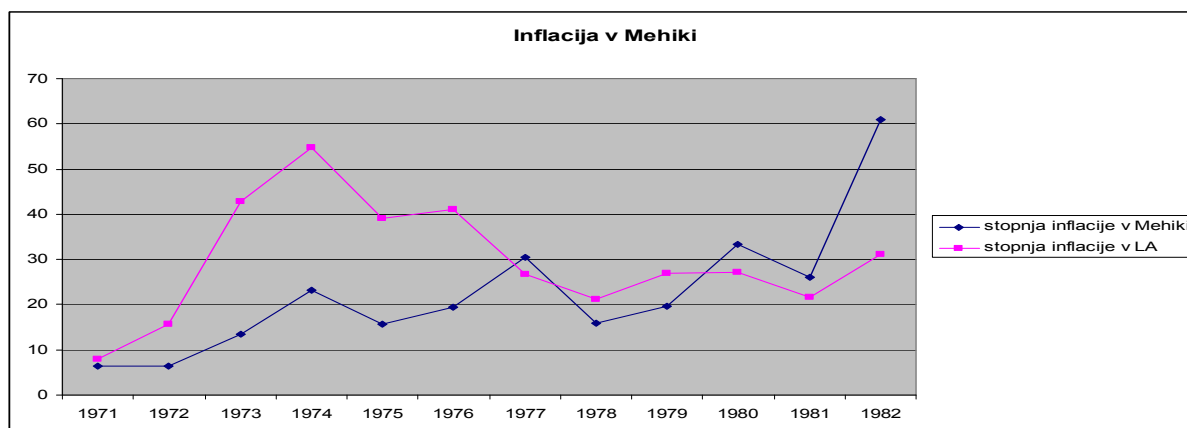
Tabela 9.2: Ekonomski kazalci v Mehiki (1971-1982)

	Year 1971	Year 1982
Rast BDP (letna)	3,8 %	- 0,6 %
BDP na prebivalca (v \$)	750 \$	2454 \$
Neposredne tuje naložbe	307 milijonov \$	1,9 milijarde \$
Brezposelnost (letna)	5,4 % (povprečje 1970-74)	7,9 % (povprečje 1974-79)
Inflacija	6,3 %	61 %

Vir: Schwenk 2003; World Databank. 2011c

Reforme v smeri uvozne substitucije so imele močan negativen vpliv na izbrane ekonomske kazalce. Namesto priložnosti, ki bi jo domačemu gospodarstvu dalo njegovo odpiranje tujim trgov, sta se mehiški vladi odločili za umetno spodbujanje neučinkovitih domačih panog, kar je oviralo nadaljnji razvoj države: gospodarska rast je padla s 3,8 % leta 1971 na 0,6 % leta 1982 (graf C.3, Priloga C), brezposlenost pa se je povečala s 5,4 % na 7,9 odstotka. Nova pravila za tuje vlagatelje so zmanjšala že tako majhno konkurenco na mehiškem trgu. To je skupaj z nižjo produktivnostjo zvečalo inflacijo s 6,3 odstotka leta 1971 na 61 odstotkov leta 1982 (graf spodaj).

Graf 9.3: Inflacija v Mehiki (1971-1982)

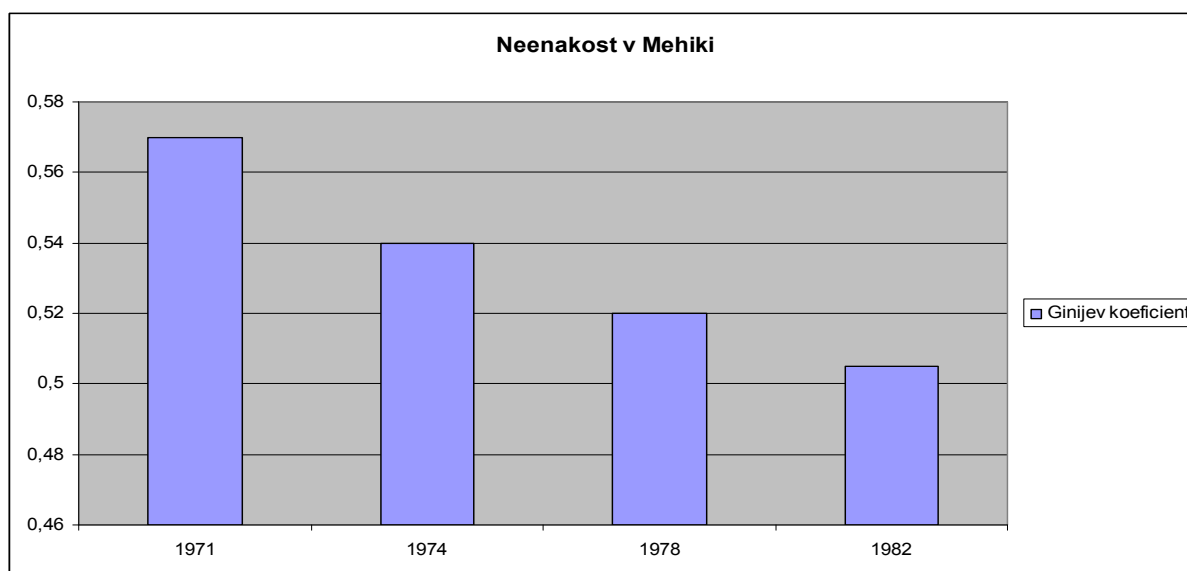

Vir: World Databank. 2011c

Vladni programi za podporo domačemu gospodarstvu zaradi svoje preobsežnosti niso bili v celoti financirani iz davčnih prihodkov, zato je vlada prosila centralno banko, da stiska dodatni denar (Watkins 2011). Omenjeno je povzročilo višjo inflacijo, ki se je dvignila s 6,3 % leta 1971 na 30,5 odstotka leta 1977. Dodatno se je inflacija dvignila po preveliki zadolženosti Mehike konec sedemdesetih let; leta 1982 je dosegla 61 %.

9.2.2 VPLIV SPREMENJENE STRATEGIJE UVOZNE SUBSTITUCIJE NA DOHODKOVNO NEENAKOST

Graf 9.4: Dohodkovna neenakost v Mehiki (1971-1982)

Vir: Adair 2006, 7.

* Ginijev koeficient 0 pomeni popolno dohodkovno enakost, vrednost 1 pa popolno dohodkovno neenakost.

Kljub visoki inflaciji in pomanjkanju izbire izdelkov in storitev za potrošnike se je dohodkovna neenakost v Mehiki zaradi močne redistributivne politike v tem obdobju zmanjšala. V prvih letih dolžniške krize, ki se je začela leta 1979, se je dohodkovna neenakost še vedno zmanjševala - na račun manjših dobičkov, ne stabilnega gospodarstva (visoke gospodarske rasti in produktivnosti) (Bértola 2000, 7). Zmanjšanje dohodkovne neenakosti pod takimi pogoji ne more nikoli trajati daljše obdobje, ker šibko gospodarstvo ni sposobno priskrbeti virov za blaginjo državljanov v prihodnosti.

9.3 GOSPODARSTVO V ČASU DOLŽNIŠKE KRIZE (1983-1994)

Po koncu dolžniške krize leta 1982 mehiška vlada ni bila sposobna odplačevati svojega dolga, država pa se je soočala s številnimi drugimi gospodarskimi izzivi, povezanimi z naraščajočo

brezposelnostjo in nizko gospodarsko rastjo. Vlada jih je skušala rešiti s privatizacijo državne industrije in trgovinsko liberalizacijo (Villarreal 2011, 12). Od leta 1982 do mehiške gospodarske krize leta 1994 je vlada izvajala gospodarske reforme, ki sta jih zagovarjala Svetovna banka in MDS: davčno reformo, omejitev posojil, privatizacijo večine državnih podjetij, trgovinsko liberalizacijo, devalvacijo valute, odstranitev ovir za tuje naložbe in »konkurenčne« plače (Heredia in Purcell 1995).

Reforme so vključevale privatizacijo pristanišč, letališč, železnic, telekomunikacijskega in energetskega sektorja ter distribucijo zemeljskega plina (Villarreal 2011, 12).

Vlada Miguela de la Madrid Hurtada (1982-1988) je uresničila program zmanjšanja proračunskega primanjkljaja, ki je vključeval naslednje reforme: povišanje davčnih stopenj, zmanjšanje proračuna zvezne vlade, zmanjšanje olajšav za določene gospodarske sektorje, odložitev mnogih javnih projektov, povečanje nekaterih obrestnih mer in sprostitev nekaterih kapitalskih omejitev (Watkins 2011). Vlada je nadaljevala z velikim zmanjšanjem trošenja (Heredia in Purcell 1995).

9.3.1 VPLIV DOLŽNIŠKE KRIZE NA MEHIŠKO GOSPODARSTVO

Tabela 9.3: Ekonomski kazalci v Mehiki (1983-1994)

	Year 1983	Year 1994
Rast BDP (letna)	- 4,2 %	4,5 %
BDP na prebivalca (v \$)	2057 \$	4709 \$
Neposredne tuje naložbe	2,2 milijarde \$	11 milijard \$
Brezposelnost (letna)	2,5 % (1988)	4,2 %
Inflacija	90,5 %	8,5 %

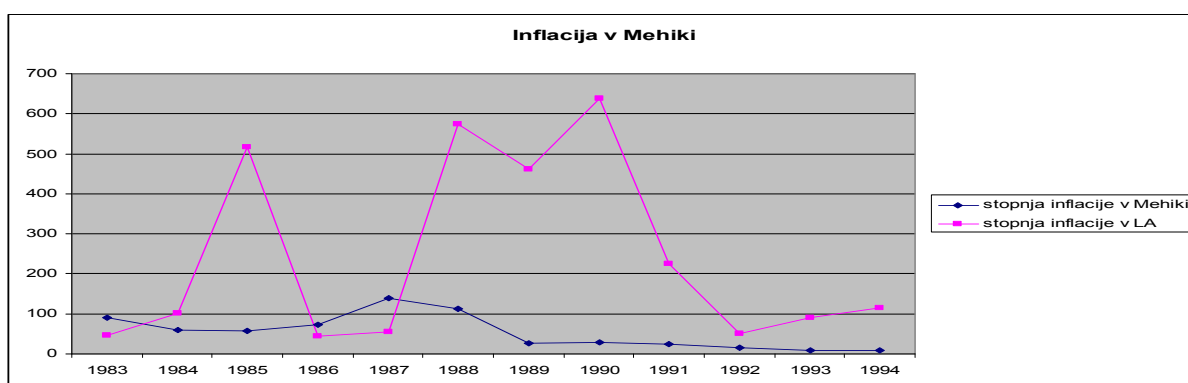
Vir: World Databank. 2011c

Po desetletjih strategije uvozne substitucije so reforme gospodarske odprtosti Mehiki prinesle izjemno pozitivne učinke: količina tujih investicij v državo je dosegla svoj rekord (z 2,2 milijarde dolarjev leta 1983 so tuje naložbe narasle na 11 milijard dolarjev leta 1994, več v

grafu 6 v Dodatku 3), recesija pa se je spremenila v gospodarsko rast zaradi večjega uvoza cenejših izdelkov in povečanja produktivnosti domačega sektorja (več na grafu C.7, Priloga C). Zaradi zmanjšanja trošenja vlade se je inflacija do leta 1994 znižala na 8,5 % (graf spodaj).

Vendar so imele reforme odpiranja gospodarstva tudi močan negativen vpliv na mehiško gospodarstvo. To je bilo vidno v naraščanju brezposelnosti, ki se je povzpela z 2,5 odstotka leta 1983 na 4,2 odstotka leta 1994 (več v grafu C.8, Priloga C). Domače panoge prav tako niso imele časa za razvoj ob hitri odprtosti: v eni noči je mehiško gospodarstvo prešlo iz močne zaščitenosti s strani države v sistem prostega trga s tujo konkurenco.

Graf 9.5: Inflacija v Mehiki (1963-1994)

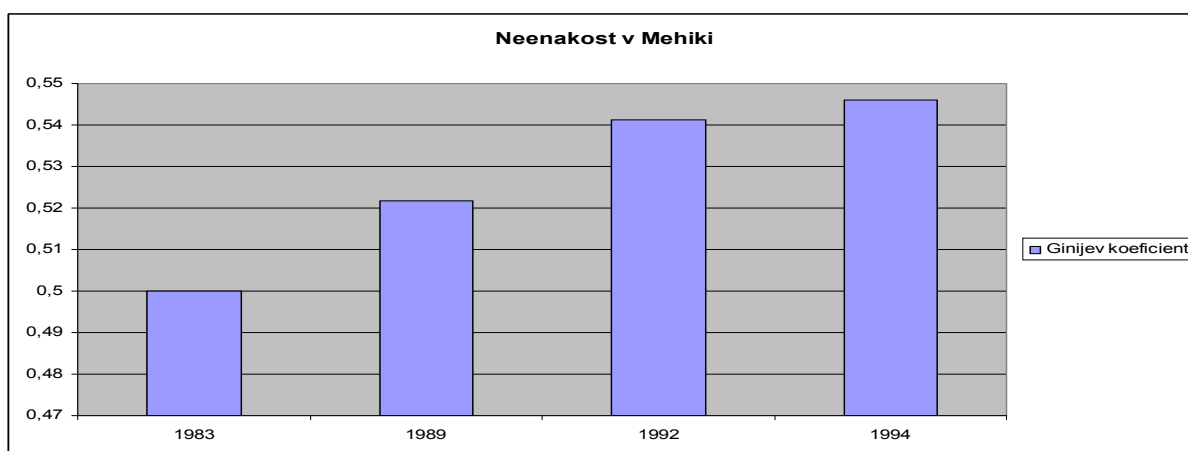

Vir: World Databank. 2011c

Uspeh obvladovanja inflacije je dobro viden v nizki ravni inflacije v Mehiki v primerjavi s povprečno stopnjo inflacije v drugih latinskoameriških državah, ki je v tem obdobju močno nihala.

9.3.2 VPLIV DOLŽNIŠKE KRIZE NA DOHODKOVNO NEENAKOST V MEHIKI

Graf 9.6: Dohodkovna neenakost v Mehiki (1983-1994)

Vira: Adair 2006, 7; SEDLAC 2010

* Ginijev koeficient 0 pomeni popolno dohodkovno enakost, vrednost 1 pa popolno dohodkovno neenakost.

Še en negativni učinek reform, ki so sledile izvozno usmerjeni strategiji, je prineslo povečanje dohodkovne neenakosti v Mehiki v obdobju dolžniške krize, ker šibek domači sektor ni več dohajal tuje konkurence. S tem, ko so vlade prepustile domači sektor »silam trga«, se je materialni standard življenja Mehičanov močno poslabšal, kljub izboljšanju določenih ekonomskih kazalcev. Devalvacija pesa je močno zmanjšala blaginjo Mehičanov: med letoma 1982 in 1988 je realni dohodek Mehičanov padel za 40 % (Watkins 2011). Ginnijev koeficient je zrasel z 0,5 točke leta 1983 na 0,546 točke leta 1994.

Najbogatejših 20 % državljanov je leta 1992 prejelo 54,2 % nacionalnega dohodka, leta 1984 pa »le« 48,4 %. Dohodek najrevnejše petine prebivalcev je padel s pet odstotkov leta 1984 na 4,3 % nacionalnega dohodka leta 1992 (Heredia in Purcell 1995). Mehiške vlade so v tem obdobju pozabile na pomembno vlogo redistributivne politike, ki bi morala porazdeliti državno bogastvo med večino državljanov tako, da bi jim zagotovila enake izhodiščne možnosti.

9.4 GOSPODARSTVO PO »KRIZI TEKILE« (1994-2009)

Zaradi visokega primanjkljaja, velikega vladnega dolga z nezadostnimi rezervami in visoko zadolženostjo bančnega sektorja je morala mehiška vlada za peso leta 1994 uveljaviti fleksibilni devizni tečaj. Država se je soočala s t. i. »krizo oz. učinkom tekile«, ki je bila tako imenovana zaradi hitrih in širokih učinkov, ki jih je imela na ostala latinskoameriška gospodarstva (Suárez Dávila 2011, 201).

Po devalvaciji mehiške valute leta 1994 je predsednik Ernesto Zedillo sprejel nove ukrepe za prestrukturiranje gospodarstva in zmanjšanje vpliva valutne krize na najmanj konkurenčne sektorje mehiškega gospodarstva (Villarreal 2011, 12).

Zedillova administracija je začela s strogo monetarno in fiskalno politiko za zmanjšanje inflacije in stroškov krize bančnega sektorja. Reforme v varčevalnem načrtu so vključevale povečanje davka na dodano vrednost, zmanjšanje vladnega trošenja ter povišanje cen elektrike in bencina (Villarreal 2011, 13).

Kljub temu so se pojavili negativni učinki trgovinske liberalizacije in omejene kreditne politike. Veliko manjših domačih industrijskih in kmetijskih proizvajalcev ni bilo pripravljenih na ukinitev trgovinskih ovir in tako niso bili sposobni tekmovati s cenejšimi

uvoznimi izdelki. Ogromno jih je zato propadlo, ali pa so postali dobavitelji za večje ameriške industrijske trgovce (Heredia in Purcell 1995).

Zedilla je nasledil predsednik Vicente Fox, ki je nadaljeval z liberalizacijo trgovine, privatizacijo vladnih podjetij in deregulacijo gospodarstva. Nadaljeval je tudi s strožjo monetarno in fiskalno politiko (Villarreal 2011, 13).

9.4.1 VPLIV REFORM PO »KRIZI TEKILE« NA MEHIŠKO GOSPODARSTVO

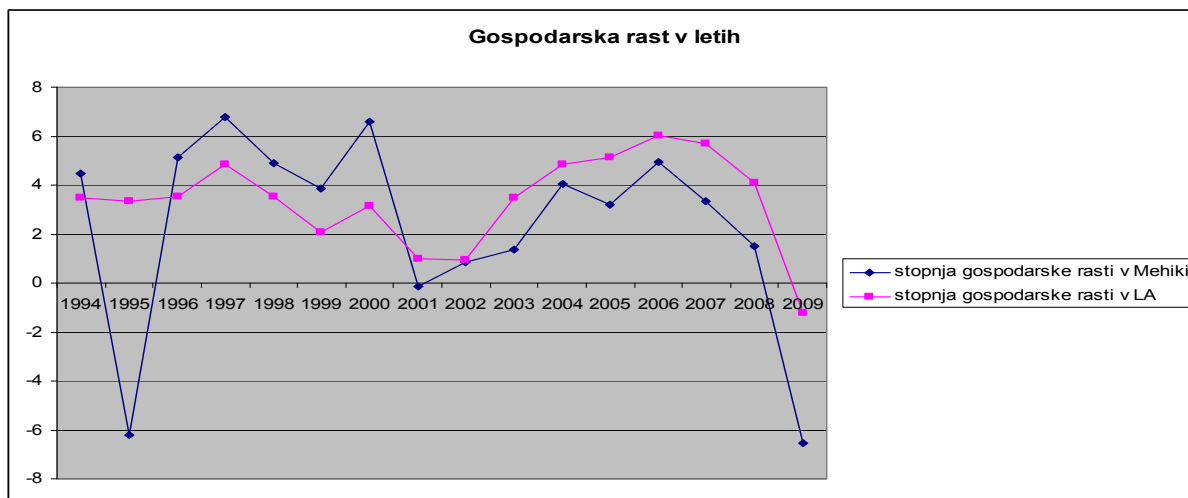
Tabela 9.4: Ekonomski kazalci v Mehiki (1994-2008)

	Leto 1994	Leto 2008 (brez močnih negativnih učinkov gospodarske krize leta 2009)
Rast BDP (letna)	4,5 %	1,5 %
BDP na prebivalca (v \$)	4709 \$	10247 \$
Neposredne tuje naložbe	11 milijard \$	24,3 milijarde \$
Brezposelnost (letna)	4,2 %	4 %
Inflacija	8,5 %	6,6 %

Vir: World Databank. 2011c

Nadaljevanje reform gospodarske odprtosti iz obdobja pred krizo je več kot podvojilo neposredne tuje investicije v državo (leta 2009 so znašale 24,3 milijarde evrov, več na grafu C.10, Priloga C) in znižalo inflacijo (iz 8,5 odstotka leta 1994 na 6,6 odstotka leta 2009, več na grafu C.11, Priloga C). Vendar je bil celoten učinek teh reform na mehiško gospodarstvo negativen: z dodatno šibitvijo domačega sektorja so reforme zmanjšale rast, ki je padla s 4,5 % leta 1994 na 1,5 % leta 2008 (graf na naslednji strani), in ohranile visoko brezposelnost (več na grafu C.12, Priloga C). To je poslabšalo potencial mehiškega gospodarstva za bodočo rast in za boljši materialni standard Mehičanov.

Graf 9.7: Gospodarska rast v Mehiki (1994-2009)

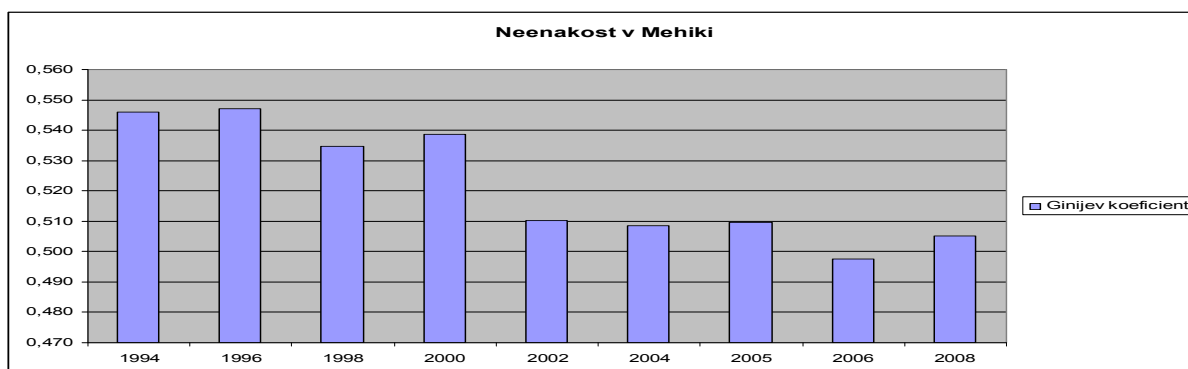
Vir: World Databank. 2011c

Kriza tekile leta 1994 je povzročila velik padec gospodarske rasti Mehike, ki je padla s 4,5 % leta 1994 na 6,2 % leta 1995. S strožjo monetarno in fiskalno politiko so vlade povečale gospodarsko rast v naslednjih letih (ki je bila nad latinskoameriškim povprečjem). Vendar so k okrevanju gospodarstva v teh letih pripomogli tudi dobri gospodarski pogoji v sosednjem ameriškem gospodarstvu.

Po globalni gospodarski krizi leta 2008 je mehiško gospodarstvo znova padlo v globoko recesijo. Glavni razlog je bila njegova velika izvozna odvisnost od gospodarstva ZDA (Nevaer 2009; Trade Document Systems 2011). Mehika je bila leta 2009 sedmi največji svetovni proizvajalec surove nafte in drugi največji dobavitelj nafte ZDA. Prihodki od prodaje nafte in plina predstavljajo več kot eno tretjino vseh prihodkov mehiške vlade.

9.4.2 VPLIV REFORM PO »KRIZI TEKILE« NA DOHODKOVNO NEENAKOST V MEHIKI

Graf 9.8: Dohodkovna neenakost v Mehiki (1994-2008)

Vir: SEDLAC 2010

* Ginijev koeficient 0 pomeni popolno dohodkovno enakost, vrednost 1 pa popolno dohodkovno neenakost.

Po nacionalni krizi leta 1994 so se mehiške vlade še naprej osredotočale na nadaljne odpiranje gospodarstva, vendar z jasno razliko v primerjavi s predhodno nekritično privatizacijo in liberalizacijo, ki sta bili implementirani v osemdesetih letih prejšnjega stoletja. V tistem času se je vlada osredotočila samo na znižanje inflacije in proračunskega primanjkljaja, ne da bi pomislila na posledice zmanjšanega trošenja na državljane. Nova ekonomska politika po nacionalni krizi pa je vključevala strožjo redistributivno politiko, ki se je nadaljevala tudi v prvem desetletju 21. stoletja: dohodkovna neenakost se je posledično znižala iz 0,546 točke leta 1994 na 0,505 točke leta 2008.

10 VPLIV RAZVOJNIH STRATEGIJ NA DOHODKOVNO NEENAKOST V MEHIKI

Obdobje »mehiškega čudeža« kaže na novo dimenzijo pri analizi razvojnih strategij latinskoameriških držav. Mehiske vlade so z njim namreč dosegle izjemno pozitivne gospodarske rezultate hkrati z višjo kvaliteto življenja ljudi (višjim materialnim standardom), ki so bili doseženi z osredotočanjem vlad na razvoj domačega gospodarstva. Z razširitvijo lastništva nad gospodarskimi sredstvi med državljane so vlade spodbudile domačo konkurenco v mehiškem gospodarstvu. Vendar je bil ta razvoj možen le v času, ko je bila Mehika šele na začetku razvoja svojega industrijskega potenciala (kot ostale latinskoameriške države med letoma 1940 in 1970).

Potrebne spremembe po 30 letih reform, ki so sledile strategiji uvozne substitucije, niso šle v smeri postopnega odpiranja gospodarstva, ampak v smer še večje zaščite mehiškega gospodarstva. To se je zgodilo v času, ko je bilo odpiranje nujno, saj je gospodarstvo izčrpalo svoj notranji potencial. Protekcionistične reforme so okrepile obstoječe probleme mehiškega gospodarstva in pokazale na negativne posledice dolgoročnega protekcionizma nekonkurenčnih domačih panog: negativno rast in visoko inflacijo. Kriterij dohodkovne neenakosti kaže pozitivni vpliv teh politik na zmanjšanje dohodkovne neenakosti, vendar le na osnovi redistribucijske politike, ki ni imela virov za zagotovitev dolgoročne blaginje mehiških državljanov.

Odprtje mehiškega gospodarstva je prišlo zelo pozno, po dolžniški krizi v začetku osemdesetih let 20. stoletja, čeprav bi bilo odpiranje potrebno že deset let prej. Vendar tudi v začetku osemdesetih let mehiške vlade niso gospodarstva odpirale postopoma, da bi ustvarile konkurenčne domače sektorje (ki bi bili na trgu sposobni tekmovati s tujo konkurenco), temveč so sledile priporočilom MDS o takojšnji in čim večji privatizaciji in čim večjemu

zmanjšanju vladnega financiranja (ki so učinkovali kot šok na mnoge domače industrije, ki so računale na državno pomoč). Strategija pospeševanja izvoza se je znova pokazala kot izjemno pozitivna glede na izbrane ekonomske kazalce (visoka gospodarska rast, nizka inflacija, povečanje tujih naložb in visok BDP na prebivalca) z izjemo brezposelnosti, ki je edini od izbranih ekonomskih kazalcev pokazal neposredne (izgubljene) priložnosti, kar je nekritično odpiranje gospodarstva prineslo državljanom.

Vendar se je negativni vpliv prehitrega odpiranja gospodarstva pokazal tudi pri glavnem kazalcu, dohodkovni neenakosti, ki se je z reformami gospodarske odprtosti močno povečala. Reforme čim hitrejšega odpiranja namreč niso vključevale nobenega načrta razvoja domačega gospodarstva, ampak so ga »prepustile« tržnim silam, ki bi »ustvarile potrebno konkurenco med domačimi in tujimi podjetji«. Izkušnja Mehike (pa tudi Čila) kaže, da potrebuje domače gospodarstvo za razvoj močne institucije in jasna pravila za gospodarske aktivnosti, ki bi olajšali rast gospodarskih sektorjev in podjetij znotraj njih.

Problem pomanjkanja močnih institucij se je nadaljeval in krepil s strožjo monetarno politiko, ki se je osredotočila na odpiranje gospodarstva, zagotavljanje dostopa do mehiškega trga tujim vlagateljem in znižanje stroškov nacionalne krize, kar je – paradoksalno – vodilo do nižje gospodarske rasti. Vendar so mehiške vlade po desetih letih popolnega zanemarjanja namenile malo več pozornosti domačemu gospodarstvu, kar je imelo precejšen vpliv na izboljšanje materialnega standarda večine državljanov (dohodkovna neenakost se je močno zmanjšala).

11 PREDLOGI ZA BODOČE RAZVOJNE STRATEGIJE LATINSKOAMERIŠKIH DRŽAV

Na podlagi zgodovinske analize imata strategija uvozne substitucije in strategija pospeševanja izvoza določene pozitivne in negativne posledice, ki jih lahko posplošimo na vse tri analizirane latinskoameriške države kljub različni zgodovini, okolju in času razvoja vsake od strategij.

Splošne ugotovitve glede strategije uvozne substitucije:

+ ima izjemno pozitiven vpliv na zgodnjo fazo razvoja industrijskega sektorja države, vendar so v današnjih razmerah vse latinskoameriške države že presegle to stopnjo razvoja, saj so njihove industrije že razvite;

+ zaščita domače industrije za določeno obdobje z jasnim ciljem okrepiti njeno konkurenčnost (v primerjavi s tujo konkurenco) ima lahko velik dolgoročni pozitivni učinek na gospodarsko dejavnost, zaposlenost in zmanjšanje dohodkovne neenakosti v državi. Prav tako povečuje socialno varnost znotraj države, saj ustvarja močnejši srednji razred z več moči za razvoj konkurenčnih panog;

- dolgoročna uporaba strategije uvozne substitucije povzroči (z izjemo zgodnje faze razvoja industrije) pomanjkanje konkurence, pomanjkanje izbire proizvodov za potrošnike in višje cene, ki vodijo do nižje kupne moči (in sčasoma do nižje blaginje) državljanov (to dobro kaže stopnja inflacije);

- strategija uvozne substitucije podpira umetno rast domačih sektorjev z nizko produktivnostjo, kar kasneje povzroči nizko gospodarsko rast ali celo recesijo in manjše naložbe v državo (ki so tudi posledica visokih trgovinskih ovir, ki kapitalu preprečujejo vstop v državo)

Splošne ugotovitve glede strategije pospeševanja izvoza:

+ strategija pospeševanja izvoza povečuje konkurenco na domačem trgu, povečuje produktivnost in odpira nove tržne priložnosti za domače izvoznike in tuje investitorje;

+ državljanji pridobijo dostop do cenejših in bolj kakovostnih proizvodov, vlade pa lahko izboljšajo materialni standard prebivalcev z redistributivno politiko, ki porazdeljuje koristi večje gospodarske rasti države med večino državljanov;

- strategija pospeševanja izvoza se osredotoča le na odpiranje gospodarstva brez poudarka na razvoju domačega gospodarstva, kar ovira razvoj države, viša brezposelnost in zmanjšuje bogastvo večine državljanov (povečuje dohodkovno neenakost). Ustvarja nacionalno elito z ekonomskimi in (skozi čas) političnimi koristmi na račun ostalih državljanov;

- to strategijo so vlade (v zgodovini) pogosto izvajale skupaj s strogo denarno politiko, kombinacija obojega pa je dodatno znižala gospodarsko aktivnost, povzročila velika nihanja v gospodarski rasti in nacionalno gospodarstvo izpostavila že najmanjšemu nepotrebemu in škodljivemu tujemu vplivu. To je zmanjšalo zaupanje tujih investitorjev v domače gospodarstvo, ki ni imelo jasno določenih pravil poslovanja (pomanjkanje institucionalnega in sodnega okvira za poslovno aktivnost).

Na posledice razvojnih strategij so močno vplivali tudi negospodarski dejavniki oziroma naravne danosti, kot so kulturno okolje, institucije, zgodovina in naravni viri države, ki niso bili (in niso mogli biti) vključeni v analizo zaradi omejenosti števila strani naloge in zaradi široke teme.

Radikalni obliki strategije uvozne substitucije in strategije pospeševanja izvoza sta se izkazali za neučinkoviti pri zagotavljanju trajnostnega gospodarskega razvoja. Učinkovita razvojna strategija je mešanica obeh strategij in vključuje zaščito domačih sektorjev za omejeno časovno obdobje, da se jim omogoči razvoj (če tak razvojni potencial pri domačem sektorju obstaja), ki ji sledi postopno odpiranje gospodarstva in temelji na jasnih pravilih poslovanja. Slednja zagotavlja enake priložnosti vsem ekonomskim subjektom na trgu. To bi ustvarilo nova delovna mesta in močan srednji razred, ki bi predstavljal motor prihodnje gospodarske rasti (in politične demokracije) države. Le z jasnimi zakoni in institucionalnim okvirjem lahko gospodarstvo uspešno deluje in dolgoročno poveča materialni standard državljanov. Uspešna ekonomska politika bo tista, ki bo uresničevala razvojno strategijo z naslednjima dvema ciljema:

1. velikim razvojem, ki temelji na gospodarski rasti, ustvarjanju novih proizvodov in ohranjanju konkurenčnosti. Ti bodo državi zagotovili bogastvo v prihodnosti.
2. redistributivno politiko, ki razdeljuje koristi gospodarske rasti med večino državljanov v smislu krepitve njihovega materialnega standarda, ustvarjanja delovnih mest in socialne varnosti, ki bi jim zagotovili čimbolj enake izhodne možnosti in tako ustvarja močan srednji razred. Omenjeno zagotavlja povpraševanje po bolj kakovostnih proizvodih in storitvah tudi v prihodnosti ter tako postaja motor za bodočo gospodarsko rast. Problem (oziroma odsotnost) distributivne politike lahko razberemo iz primerov latinskoameriških držav. Te se še vedno soočajo z visoko dohodkovno neenakostjo, ki ni ustvarjena na podlagi posameznikovih sposobnosti, ampak na podlagi podedovanega bogastva (lastništva nad proizvodnimi sredstvi) in s tem določa standard življenja posameznika do konca njegovega življenja.

12 SKLEP

Latinskoameriška regija ima svoje specifične značilnosti, ne le zgodovinske, temveč tudi gospodarske. Latinskoameriške države so bile dolgo časa zaščitene pred »zunanjim svetom«, po drugi svetovni vojni pa so postopoma razvile svoj industrijski sektor. Vendar sta predolga zaščita (ki je sledila strategiji uvozne substitucije) ali pa radikalno odpiranje gospodarstev (ki

je sledilo strategiji pospeševanja izvoza) zmanjšala potencial teh držav za prihodnjo gospodarsko rast, povečala revščino in ustvarila gospodarske (in politične) elite, ki so imele velik interes ohranjanja dohodkovne neenakosti in statusa quo znotraj držav.

Izkušnje uresničenih razvojnih strategij v treh latinskoameriških državah, ki jih lahko posplošimo na celotno regijo, pa tudi druge države v razvoju, so naslednje:

- države v razvoju morajo zaščititi svoje domače sektorje tako, da jim dajo čas za razvoj, kasneje pa jih varujejo s pravičnimi in jasnimi pravili poslovanja;
- državljanom morajo dati izbiro z odprtjem trga tuji konkurenci (država mora pridobivati več cenejših proizvodov) in
- omogočiti tujim investitorjem naložbe v državo, ki bi dale domačemu gospodarstvu svež kapital za odprtje novih podjetij in razvoj novih gospodarskih področij.

To je strategija, ki lahko državam v razvoju (tudi latinskoameriškim državam) zagotovi trajnostni gospodarski razvoj v prihodnje. Za državo ni »bogastva«, če si majhna elita vse koristi gospodarske rasti prisvoji zase, in ni blaginje, če redistributivna politika razdeli »manj in manj« zaradi nizke ali celo nobene gospodarske rasti in nizke produktivnosti domačega gospodarstva. Voditelji teh držav morajo znati uravnotežiti gospodarski razvoj in potrebno gospodarsko rast z redistributivno politiko. S tem bodo znižali dohodkovno neenakost, ki je bila moj glavni kriterij uspešnosti ekonomske politike, in dosegli dobre gospodarske rezultate, tudi glede na izbrane ekonomske kazalce (gospodarsko rast, BDP na prebivalca, brezposelnost, neposredne tuje naložbe in inflacijo, čeprav sta nizka brezposelnost in nizka inflacija po svoji naravi izključujoča se cilja).

Na podlagi teh ugotovitev potrjujem svojo hipotezo, da morajo latinskoameriške države odpreti svoja gospodarstva svetovnemu trgu na temelju močnega domačega sektorja, ki bo sposoben izkoristiti vse danosti, ki jih prinaša odprtost. To bo prineslo nove priložnosti za nadaljnji razvoj gospodarstev teh držav in večjo blaginjo državljanom.

Kljub nekaterim vplivom razvojnih strategij v treh analiziranih državah, ki jih lahko posplošimo na vse latinskoameriške države, so hkrati mnoge posledice teh strategij rezultat specifičnega kulturnega okolja, institucij, zgodovine in naravnih virov konkretne države, ki niso (in niso mogli biti) vključeni v analizo zaradi omejenost prostora magistrske naloge in široke teme.

13 SEZNAM LITERATURE

Adair, Craig. 2006. *Structural Change, Inequality, and Growth in Mexico*. Texas: University in Texas. Dostopno na: http://utip.gov.utexas.edu/papers/utip_35.pdf (3. junij 2011).

Andagulova, Zarina. 2009. *The Argentine Economic Crisis: Argentina in the 1999-2002*. Dostopno na: http://www.ne.su.se/education/master/econ_master/year2_autumn09/findev/papers/Andagulova_Argentina.pdf (21. februar 2011).

Aninat, Eduardo. 2000. Chile in the 1990s: Embracing Development Opportunities. *Finance & Development* 37(1). Dostopno na: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2000/03/aninat.htm> (29. april 2011).

Balassa, Bela. 1980. *The Process of Industrial Development and Alternative Development Strategies*. Washington, D.C.: The World Bank.

Bardhan, Pranab K. 1971. On Optimum Subsidy to a Learning Industry: An Aspect of the Theory of Infant Industry Protection. *International Economic Review* 12(1): 54–70.

Barton, Jonathan R. 2004. The legacy of Popular Unit: Chile 1973–2003. *Capital & Class* Spring 2004(Issue 82): 9–16.

Bértola, Luis. 2000. *Income Distribution and the Kuznets Curve: Argentina and Uruguay since the 1870s*. Dostopno na: <http://www.webmeets.com/files/papers/lacea/2002/972/LACEA2002.pdf> (3. junij).

Bengoa, Javier Martínez in Alvaro H. Díaz Perez. 1996. *Chile, the great transformation*. Washington: Brookings Institution Press.

Bhagwati, Jagdish N. 1986. Rethinking Trade Strategy. V *Development strategies reconsidered*, ur. John P. Lewis in Valeriana Kallab, 91–104. Washington: Overseas Development Council.

Büchi Buc, Hernán. 2006. How Chile Successfully Transformed its Economy. *Backgrounder* 1958(2006), 1–10.

Cañadas, Alejandro. 2008. *Inequality and Economic Growth: Evidence from Argentina's Provinces Using Spatial Econometrics*. Ohio: Ohio State University. Dostopno na: <http://etd.ohiolink.edu/send-pdf.cgi/Canadas%20Alejandro.pdf?osu1211944935> (4. junij 2011).

Cavallo, Domingo F. 2004. *How did the Foreign Debt Trigger the Argentine Crisis*. Harvard: Harvard University.

Chernoff, Fred. 2007. *Theory and Metatheory in International Relations: Concepts and Contending Accounts*. New York: PALGRAVE MACMILLAN™.

CIA. 2010. *The world factbook*. Dostopno na: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ar.html> (19. februar 2011).

Coerver, Don, Suzanne Pasztor in Robert Buffington. 2004. *Mexico: An Encyclopedia of Contemporary Culture and History*. California: ABC-CLIO.

Coeymans, Juan Eduardo in Yair Mundlak. 1993. *Sectoral growth in Chile, 1962-82*. Washington: International Food Policy Research Institute

Collier, Simon in William F. Sater. 1996. *A history of Chile, 1808–1994*. Cambridge: Cambridge University Press.

Conway, Patrick. 1997. *Macroeconomic Stability and Income Inequality in Chile*. Marrakech: Economic Development Institute.

Corbo, Vittoria in Andrés Solimano. 1991. Chile's Experience with Stabilization Revisited. V *Lessons of economic stabilization and its aftermath*, ur. Michael Bruno, Stanley Fischer, Elhanan Helpman in Nissan Liviatan, 57–102. Cambridge: MIT Press.

Cristini, Marcela, Cynthia Moskovits in Sebastián Saiegh. 2009. *The Political Economy of Productivity in Argentina*. Washington DC: Inter-American Development Bank.

Dalal-Clayton, Barry in Stephen Bass. 2002. *Sustainable development strategies: a resource book*. London: Earthscan Publications Ltd.

D'Elía, Carlos. 2009. La Economía de la Argentina 2002-2008. *Revista del CEI* April(2009), 43–8.

Della Paolera, Gerardo in Taylor Alan M. 2003. *A new economic history of Argentina*. Cambridge: Cambridge University Press.

De Ferranti, David, Guillermo E. Perry in Fercnisco Ferreira. 2004. *Inequality In Latin America And The Caribbean: Breaking With History?*. Washington: The International Bank for Reconstruction and Development. Dostopno na: http://www.eclac.cl/ilpes/noticias/paginas/7/29107/Inequality_Latin_America_complete.pdf (15. september 2011).

Dictionary of Contemporary World History. 2011. *Oil price shock*. Dostopno na: <http://www.encyclopedia.com/doc/1O46-oilpriceshock.html> (25. april 2011).

Economic Survey of Latin America and the Caribbean. 2008-9. *Argentina*. Dostopno na: <http://www.eclac.org/publicaciones/xml/5/36465/Argentina.pdf> (24. februar 2011).

Ensalaco, Mark. 1999. *Chile under Pinochet*. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press.

Esti Rein, Mónica. *Politics and Education in Argentina, 1946-1962*. New York: M. E. Sharpe.

Falcoff, Mark. 2004. *Modern Chile, 1970-1989: A Critical History*. New Jersey: Transaction Publishers.

Feinberg, Richard E.. 1972. *The Triumph of Allende: Chile's Legal Revolution*. New York: Signet.

Ferreira, Francisco in Julie A. Litchfield. 1998. *Calm After the Storms: Income Distribution in Chile 1987-94*. Washington D.C.: The World Bank.

Francis, John Michael and Will Kaufman. 2005. *Iberia and the Americas: culture, politics, and history*. Florida: ABC-CLIO.

Free Dictionary. 2012. *Developing countries*. Dostopno na: <http://www.thefreedictionary.com/Developing+countries> (2. januar 2012).

Friedman, Jorge. 2007. *Entrepreneur Income and the Surge in Inequality in Chile*. Santiago the Chile: University of Santiago the Chile. Dostopno na: <http://www.iariw.org/papers/2008/friedman.pdf> (4. junij 2011).

Galbraith, James K. in Maureen Berner. 2001. *Inequality and industrial change*. Cambridge, Cambridge University Press.

García-Verdú, Rodrigo. 2007. *Demographics, Human Capital and Economic Growth in Mexico: 1950-2005*. Washington DC: The World Bank.

Gillis, Malcom, Dwight H. Perkins, Michael Roemer in Donald R. Snodgrass. 1992. *Economics of Development*. New York and London: W. W. Norton & Company.

Governance matters. 2009. *Worldwide Governance Indicators*. Dostopno na: http://info.worldbank.org/governance/wgi/sc_chart.asp (8. januar 2010).

Gurses. Mehmet. 2007. *Inequality, Elites, and Latin American Democratization*. Texas: University of North Texas.

Hammill, Matthew. 2005. Income inequality in Central America, Dominican Republic and Mexico: Assessing the importance of individual and household characteristics. *Social Development Unit of CEPAL* 43 Dec(2005). Dostopno na: <http://www.eclac.org/publicaciones/xml/6/23726/L701.pdf> (15. september 2011).

Hamnett, Brian. 1999. *A Concise History of Mexico*. Cambridge: Cambridge University Press.

Hanson, Gordon H. 2007. *Emigration, Remittances and Labor Force Participation in Mexico*. Buenos Aires: Institute for the Integration of Latin America and the Caribbean.

Harvey, David. 2007. *A Brief History of Neoliberalism*. Oxford: Oxford University Press.

Heredia, Carlos in Mary Purcell. 1995. *Structural Adjustment in Mexico. Development Group for Alternative Policies*. Dostopno na: <http://www.hartford-hwp.com/archives/46/013.html> (26. april 2011).

Heredia, Carlos in Mary Purcell. 1995. *Structural Adjustment in Mexico: The Root of the Crisis*. Dostopno na: <http://www.hartford-hwp.com/archives/40/003.html#Z1> (3. junij 2011).

Hickman, John. 1998. *News from the end of the Earth*. New York: Palgrave Macmillan.

History of Mexico. *The Mexican Miracle: 1940-1968*. Dostopno na: <http://www.emayzine.com/lectures/MEX9.html> (5. junij 2011).

Huck, James. 2009. *Mexico: A Global Studies Handbook*. California: ABC-CLIO.

Hudson, Rex A. 1994. *Chile: A Country Study*. Washington: GPO for the Library of Congress.

Khamis, Melanie. 2009. *Is Informal Sector Work an Alternative to Workfare Benefits? The Case of Pre-Program Expansion and Economic Crisis*. Dostopno na: <http://www.politiquessociales.net/IMG/pdf/dp4614.pdf> (21. februar 2011).

Klar, Nicholas. 2008. *U.S. Foreign Policy: Chile*. Dostopno na: <http://klarbooks.com/academic/chile.html> (4. februar 2012).

Krauss, Clifford. 2001. Argentina Limits Withdrawals as Banks Near Collapse. *New York Times* Dec(2001). Dostopno na: <http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=9C05E3D91E3DF930A35751C1A9679C8B63&pagewanted=all> (21. februar 2011).

Krueger, Anne in Baran Tuncer. 1982. An Empirical Test of the Infant Industry Argument. *The American Economic Review* 72(5): 1142–1152.

Krugman, Paul. 1994. *Pop internationalism*. Massachusetts: The MIT Press.

Kuznets, Simon. 1955. Economic Growth and Income Inequality. *American Economic Review* 45(1): 1–28.

Lewis, Tom. 2002. Argentina's Revolt. *International Socialist Review* Jan-Feb(2002). Dostopno na: http://isreview.org/issues/21/argentinas_revolt.shtml (21. februar 2011).

Lewis, Daniel. K. 2003. *The history of Argentina*. Hampshire: Palgrave MacMillan.

Lischinsky, Bernardo 2003. *The Puzzle of Argentina's Debt Problem: Virtual Dollar Creation?*. Dostopno na: <http://www.fondad.org/uploaded/Argentina/Fondad-Argentina-Chapter6.pdf> (21. februar 2011).

Lucchin, Marco. 2003. *The Argentina's 2001 Debt Crisis*. Dostopno na: http://www.webasa.org/Pubblicazioni/Lucchin_2002_3.pdf (21. februar 2011).

MacLachlan, Colin M. 2006. *Argentina: What Went Wrong?*. Westport: Greenwood Publishing Group.

Merom, Gil. 1990. Democracy, Dependency, and Destabilization: The Shaking of Allende's Regime. *Political Science Quarterly* 105(1), 75–95.

Mrak, Mojmir. 2002. *Mednarodne finance*. Ljubljana: GV Založba.

Mussa, Michael. 2002. *Argentina and the Fund: From Triumph to Tragedy*. Washington DC: Institute for International Economics.

Nelson, Alice A. 2002. *Political bodies: gender, history, and the struggle for narrative power in recent Chilean literature*. London: Bucknell University Press.

Nevaer, Louis. 2009. *In Global Economic Crisis, Mexico is Resilient*. New American Media Feb(09). Dostopno na: http://news.newamericamedia.org/news/view_article.html?article_id=b8dc03d6f2792eba9e84392106c2c6f4 (29. april 2011).

OECD. 2008. *Agricultural Policy Reform in Chile*. Dostopno na: <http://www.oecd.org/dataoecd/16/32/40268283.pdf> (29. april 2011).

Palonimo, Héctor, Ivanna Bleynt, Silvia Garro & Carla Giacomuzzi. *The Universe of Worker-Recovered Companies in Argentina (2002-2008): Continuity and Changes Inside the Movement*. Dostopno na: <http://journals.sfu.ca/affinities/index.php/affinities/article/viewFile/54/161> (24. februar 2011).

Perry, Guillermo in Danny Leipziger. 1999. *Chile: Recent Policy Lessons and Emerging Challenges*. Washington DC: The World Bank.

Pou, Pedro. 2000. Argentina's Structural Reforms of the 1990s. *Finance & Development* March(2000): 13–15.

Rajagopal. 2007. *Trade Openness and Economic Growth in Latin American Countries*. Mexico: Monterrey Institute of Technology and Higher Education.

Ray, Debraj. 1998. *Development Economics*. Princeton & New Jersey: Princeton University Press.

Reid, Michael. 2007. *Forgotten continent: the battle for Latin America's soul*. London: Yale University Press.

Robles, Johanna. 2010. *The FDI and the Regional Development in Chile*. Illinois: University of Illinois.

Rock, David. 1987. *Argentina, 1516-1987: from Spanish colonization to Alfonsín*. Los Angeles: University of California.

Sapelli, Claudio Nelson. 2003. *The Political Economics of Import Substitution Industrialization*. Dostopno na: <http://ideas.repec.org/p/ioe/doctra/257.html> (3. april 2010).

Saxton, Jim. 2003. *Argentina's Economic Crisis: Causes and Cures*. Washington D.C.: Joint Economic Committee.

Schatan, Jacobo. 2001. Poverty and Inequality in Chile: Offspring of 25 years of Neoliberalism. *Development and Society* 30(2): 57–77.

Schwenk, Albert E. 2003. *Compensation in the 1970s*. Dostopno na: <http://www.bls.gov/opub/cwc/cm20030124ar05p1.htm> (6. junij 2011).

Scott, W. Richard. 2004. *Institutional Theory: Contributing to a Theoretical Research Program*. Stanford: Stanford University.

SEDLAC. 2010. *Statistics: Inequality*. Dostopno na: <http://sedlac.econo.unlp.edu.ar/eng/statistics-detalle.php?idE=35> (25. maj 2011).

Singer, Hans. 1996. *World economy: challenges of globalization and regionalization*. London: Macmillan.

Skelton, Edward in Erwan Quintin. 2009. *Mexico's Año Horrible: Global Crisis Stings Economy*. Dallas: Federal Reserve Bank of Dallas. Dostopno na: <http://dallasfed.org/research/swe/2009/swe0903b.cfm> (28. april 2011).

Social Policy. 2005. *How Poor and Unequal is Latin America and the Caribbean?*. Washington, D.C.: The Inter-American Dialogue. Dostopno na: <http://www.thedialogue.org/PublicationFiles/Social%20Policy%20Brief%20No%201%20-%20Poverty%20and%20Inequality%20in%20LAC.pdf> (15. september 2011).

Stallings, Barbara in Wilson Peres. 2000. *Growth, Employment, and Equity: The Impact of the Economic Reforms in Latin America and the Caribbean*. Washington, D.C.: Brookings Institution Press.

Suárez Dávila, Francisco. 2009. Mexican economic policy before the worldwide crisis: opportunities and weaknesses. V *The Global Crisis in Mexico: Challenges and Opportunities*. Mexico City: Instituto Nacional de Administración Pública. Dostopno na: http://www.inap.org.mx/portal/images/REVISTA_A_P/rap%20118%20ingles%202a.%20corr%20eccin.pdf (16. oktober 2011).

Svetličič, Marjan. 2004. *Globalizacija in neenakomeren razvoj v svetu*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Todaro, Michael P. in Stephen C. Smith. 2006. *Economic Development*. Harlow: Pearson Addison-Wesley.

Trachtenberg, Marc. 2006. *The Craft of International History: A Guide to Method*. Princeton: Princeton University Press.

UN Commission for Latin America and the Caribbean. 2001. *The income distribution problem in Latin America and the Caribbean*. Dostopno na: <http://www.cepal.org/cgi-bin/getProd.asp?xml=/publicaciones/xml/3/7213/P7213.xml&xsl=/de/tpl-i/p9f.xsl&base=/cooperacion/tpl-i/top-bottom.xslt> (20. marec 2011).

United Nations Development Program. 2003. *Human Development Report 2003*. New York: Oxford University Press.

United States Department for Agriculture (USDA). Argentina's Economic Reforms Expand Growth Potential for Agriculture. *Agricultural Outlook* March(1998): 24–30.

Usami, Koichi. 2008. *Re-thinking Argentina's Labour and Social Security Reform in the 1990s: Agreement on Competitive Corporatism*. Japan: Institute of Developing Economies.

Valdés, Juan Gabriel. 1995. *Pinochet's economists: the Chicago school in Chile*. Cambridge: Cambridge University Press.

Van Beek, Ursula J.. 2005. *Democracy under construction: patterns from four continents*. Opladen: Barbara Budrich Publishers.

Véganzonès, Marie-Ange in Carlos Winograd. 1997. *Argentina in the 20th century: An Account of Long-Awaited Growth*. Paris: Development Centre of the OECD.

Villarreal, M. Angeles. 2011. *U.S.-Mexico Economic Relations: Trends, Issues, and Implications*. Washington: Congressional Research Service.

Watkins, Thayer. *The Economic History of Mexico*. San José State University: Department of Economics. Dostopno na: <http://www.applet-magic.com/mexhist01.htm> (25. april 2011).

Winn, Peter in Paul Drake. 2004. *Victims of the Chilean Miracle: Workers and Neoliberalism in the Pinochet Era, 1973-2002*. Durham in London: Duke University Press.

World Bank. 2002. *Deininger and Squire Data Set: A New Data Set Measuring Income Inequality*. Dostopno na: <siteresources.worldbank.org/.../Resources/.../GIDDdatasetpaper.doc> (24. maj 2011).

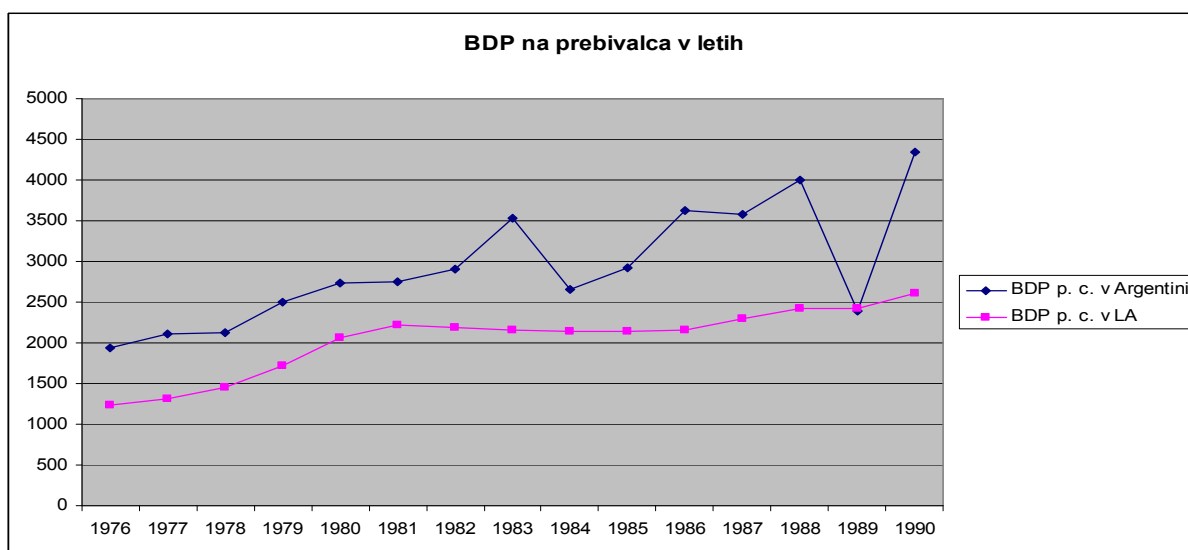
World Databank. 2011a. *Quick Query: Argentina 1960–2011*. Dostopno na: <http://databank.worldbank.org/ddp/home.do?Step=3&id=4> (28. marec 2011).

World Databank. 2011b. *Quick Query: Chile 1960–2011*. Dostopno na: <http://databank.worldbank.org/ddp/home.do?Step=3&id=4> (28. marec 2011).

World Databank. 2011c. *Quick Query: Mexico 1960–2011*. Dostopno na: <http://databank.worldbank.org/ddp/home.do?Step=3&id=4> (29. april 2011).

PRILOGA A: DODATNI GRAFI ZA ARGENTINO

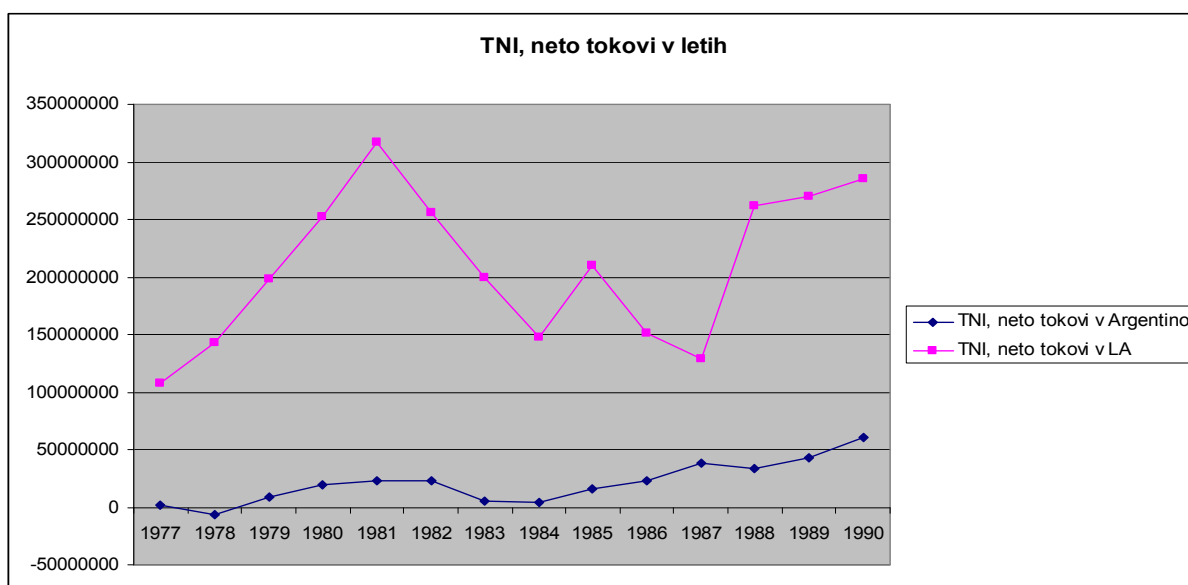
Graf A.1: BDP na prebivalca v Argentini 1976-1990

Vir: World Databank. 2011a

V obdobju nestabilne ekonomske politike in volatilne gospodarske rasti je bil Argentin BDP na prebivalca višji od latinskoameriškega povprečja. Vendar ga je Argentina ohranjala visoko na račun velikega dolga javnih podjetij in ustvarjanja denarja s strani centralne banke, ki je financirala javni in zasebni sektor (Pou 2000, 12). Ko je leta 1989 oblast prevzela nova vlada, je bila kriza globoka, vlada pa plačilno nesposobna (USDA 1998, 24). To je vidno v močnem padcu BDP na prebivalca leta 1989, ki je pokazal na realno stanje državnega gospodarstva.

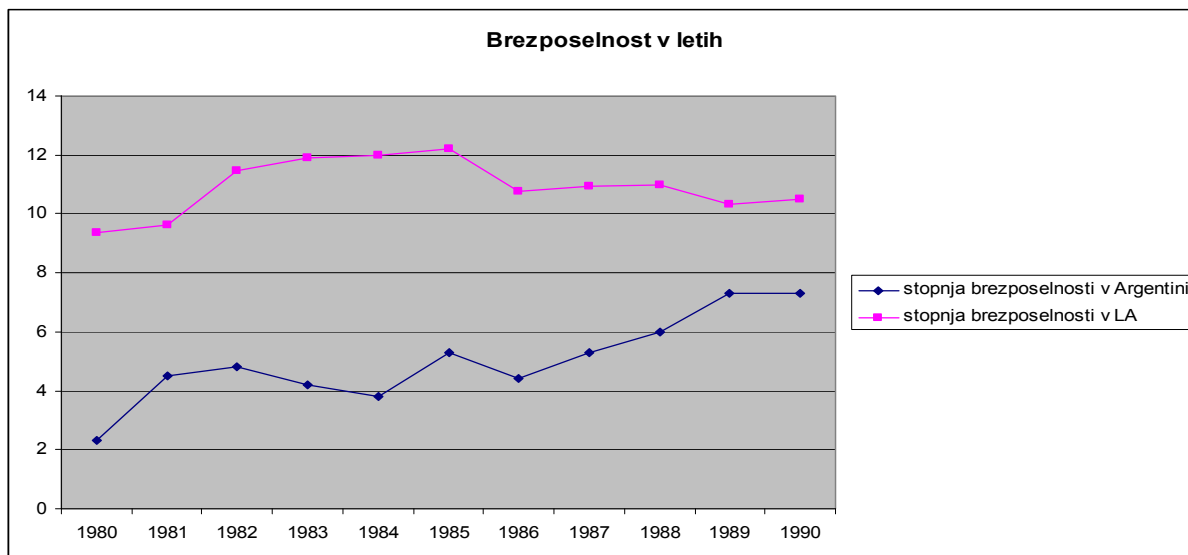
Graf A.2: Tuje neposredne naložbe v Argentino 1977-1990

Vir: World Databank. 2011a

Nestabilno in nevarno okolje za naložbe v Argentini ni pretirano povečalo tujih neposrednih naložb v državo v osemdesetih letih 20. stoletja, ko se je Argentina soočala z dolžniško krizo (Pou 2000, 13).

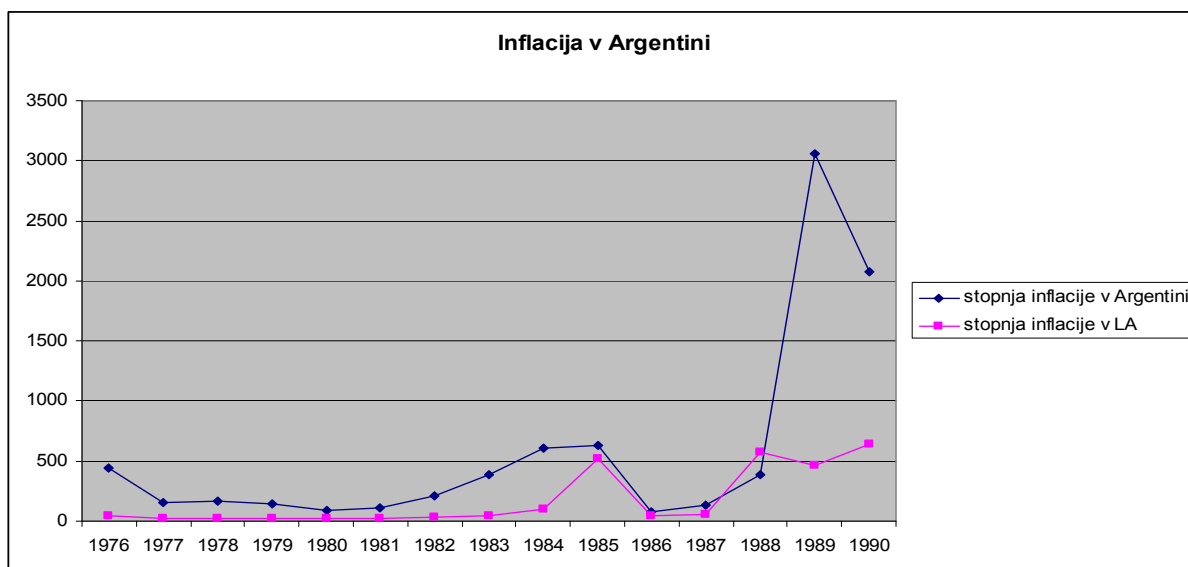
Graf A.3: Brezposelnost v Argentini 1976-1990

Vir: World Databank. 2011a

Kljub nestabilnosti argentinskega gospodarstva je stopnja brezposelnosti v državi ostala precej pod povprečno brezposelnostjo latinskoameriških držav. Vendar graf kaže naraščajočo brezposelnost v Argentini v drugi polovici osemdesetih let, ko so se pokazali negativni vplivi dolžniške krize: brezposelnost je zrasla iz 4,4 % leta 1986 na 7,3 % leta 1989.

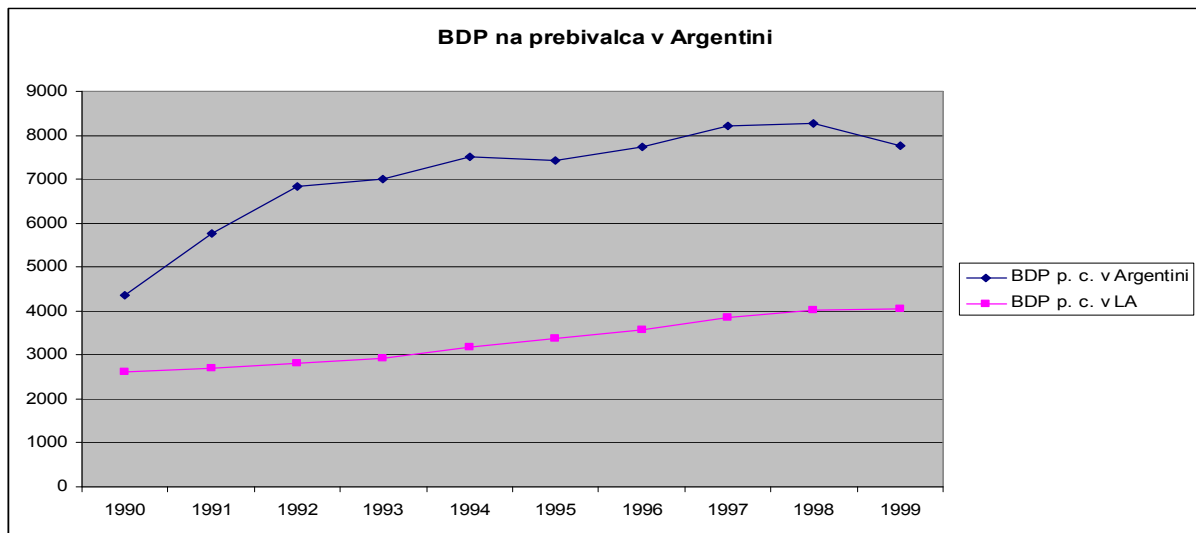
Graf A.4: Inflacija v Argentini 1976-1990

Vir: World Databank. 2011a

Z nestabilno ekonomsko politiko je inflacija v Argentini zrasla za več sto odstotnih točk: iz 30,6 % leta 1974 na 197,7 % leta 1975. Rasla je do leta 1990, ko je dosegla 2076,8 %. Do konca osemdesetih let je bila inflacija v Argentini nad latinskoameriškim povprečjem (Pou 2000, 13).

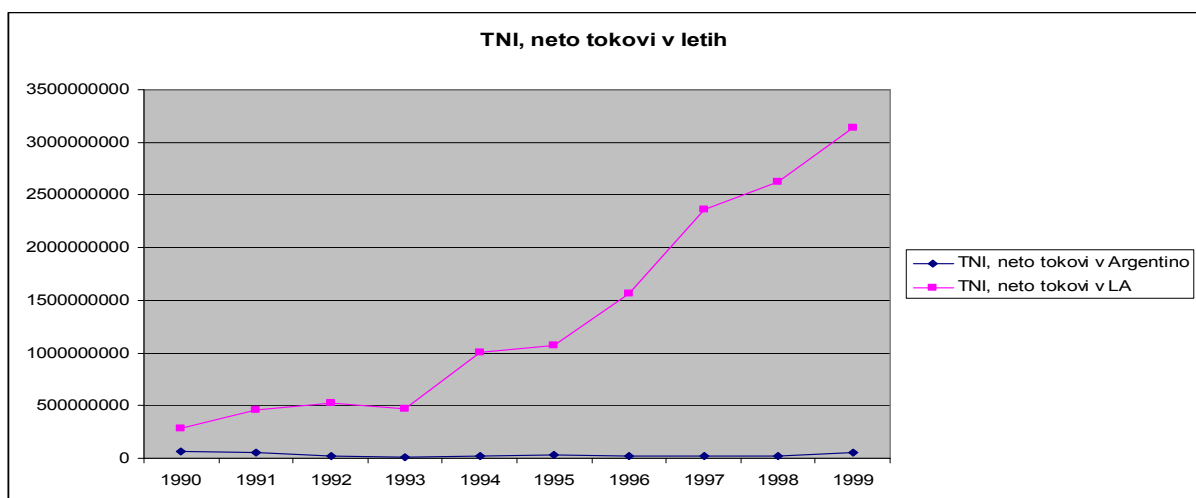
Graf A.5: BDP na prebivalca v Argentini 1976-1990

Vir: World Databank. 2011a

Skozi reform gospodarske odprtosti je BDP na prebivalca Argentine stabilno rasel. Bil je precej nad latinskoameriškim povprečjem in se je le rahlo zmanjšal v času devalvacije mehiške (leta 1995) in brazilske (leta 1999) valute.

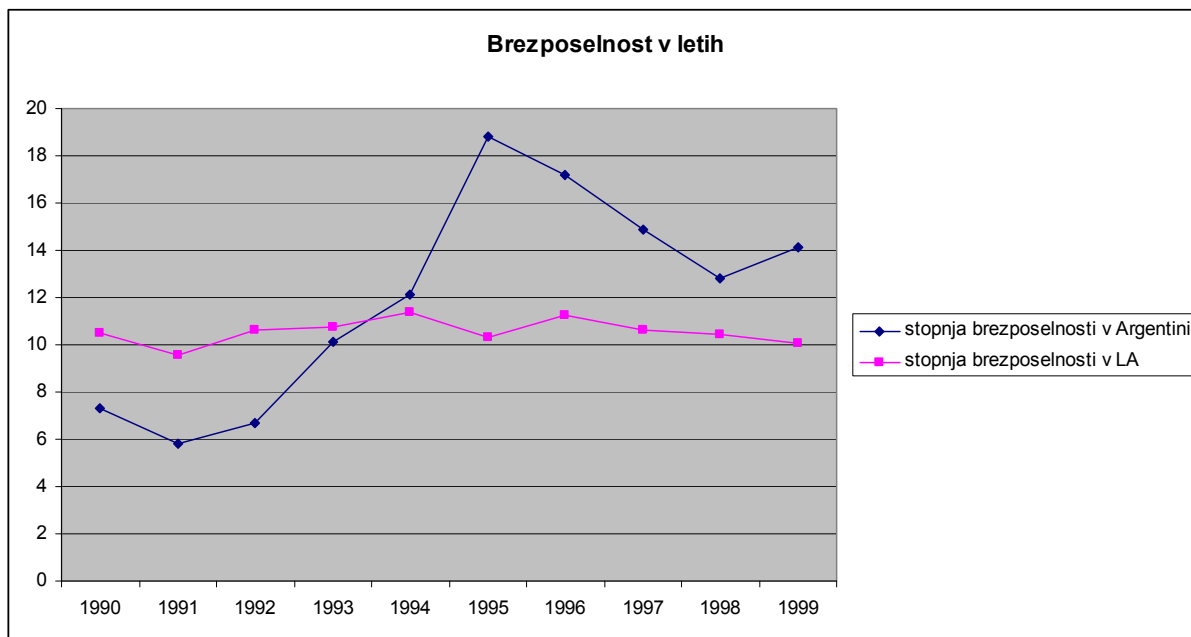
Graf A.6: Tuje neposredne naložbe v Argentino 1990-1999

Vir: World Databank. 2011a

Kljub gospodarski odprtosti in liberalizaciji trgovine se tuje neposredne naložbe v argentinsko gospodarstvo niso preveč povečale in so v devetdesetih letih ostale močno pod latinskoameriškim povprečjem. V tem obdobju se je »učinek tekile« (mehiške krize iz leta 1994) začel širiti po celotni Latinski Ameriki. Argentina zaradi tega mogla obnoviti tujih posojil, zmanjšalo pa se je tudi zaupanje vlagateljev v državo, ki je bila zelo odvisna od tujih trgov (Mussa 2002, 17).

Graf A.7: Brezposelnost v Argentini 1990-1999

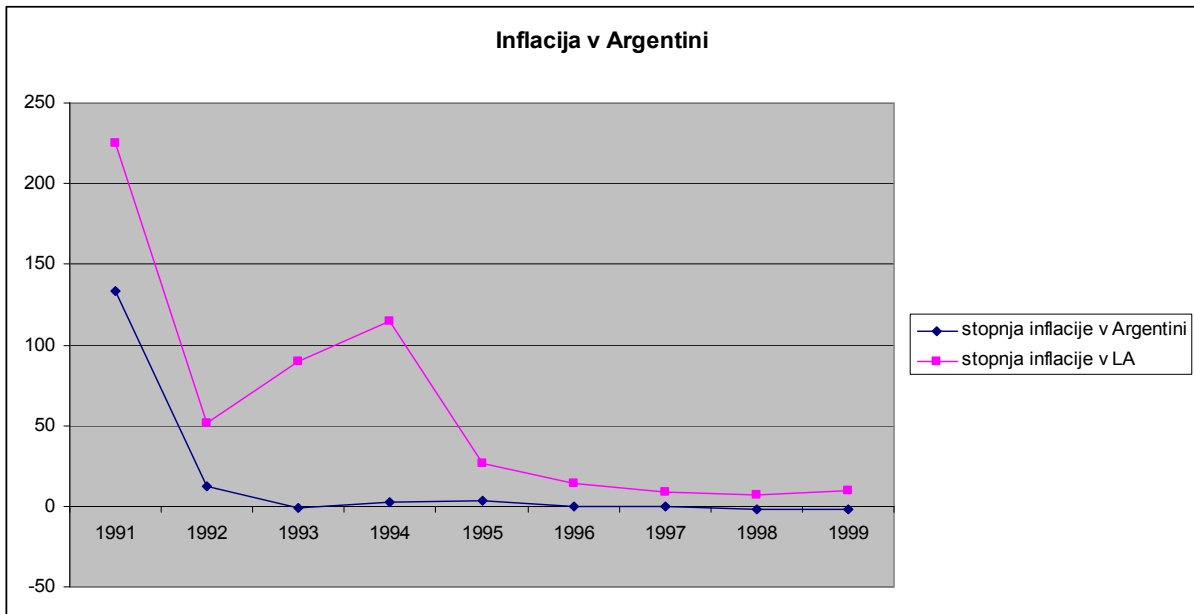

Vir: World Databank. 2011a

Argentinski trg dela so strukturne reforme v devetdesetih letih precej prizadele - leta 1999 je bila brezposelnost v državi 14,3 %. Visoke ovire pri zaposlovanju so predstavljale rigidnosti trga dela kot je centralizirano pogajanje, visoki stroški zaposlovanja in visok davek na plače. Vpeljava nove tehnologije v podjetja je zahtevala znanje, ki ga državljani niso imeli, zato se je brezposelnost še povečala (Pou 2000, 15; Usami 2008, 9). Po krizi leta 1994 se je brezposelnost v Argentini povzpela nad latinskoameriško povprečje in tam ostala do konca devetdesetih let.

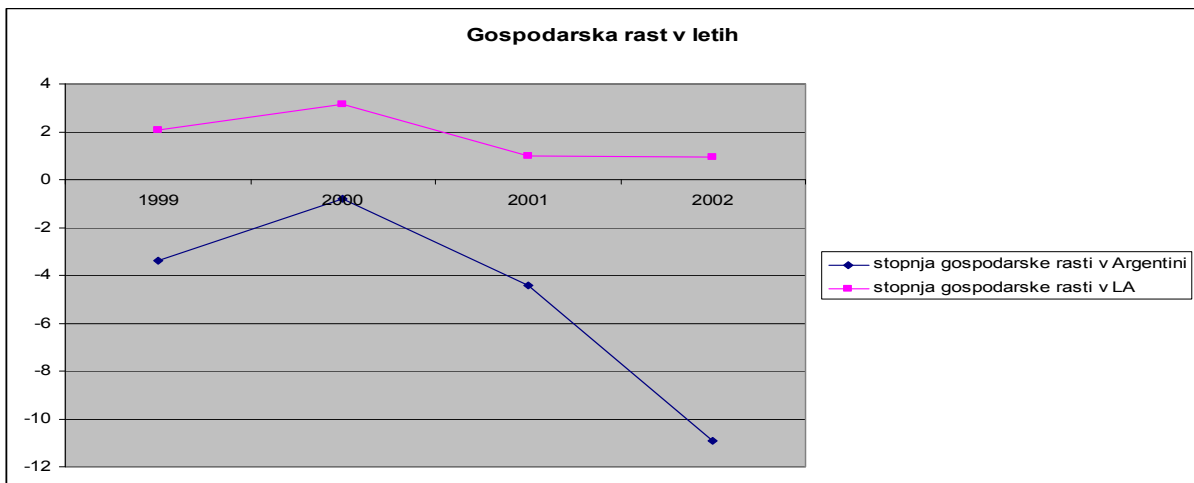
Graf A.8: Inflacija v Argentini 1991-1999

Vir: World Databank. 2011a

Z reformami liberalizacije in povečanja konkurenčnosti je demokratičnim vladam v Argentini v devetdesetih letih uspelo stabilizirati inflacijo, kljub recesiji leta 1994. Inflacija v državi je bila nižja od povprečne inflacijske stopnje v latinskoameriških državah.

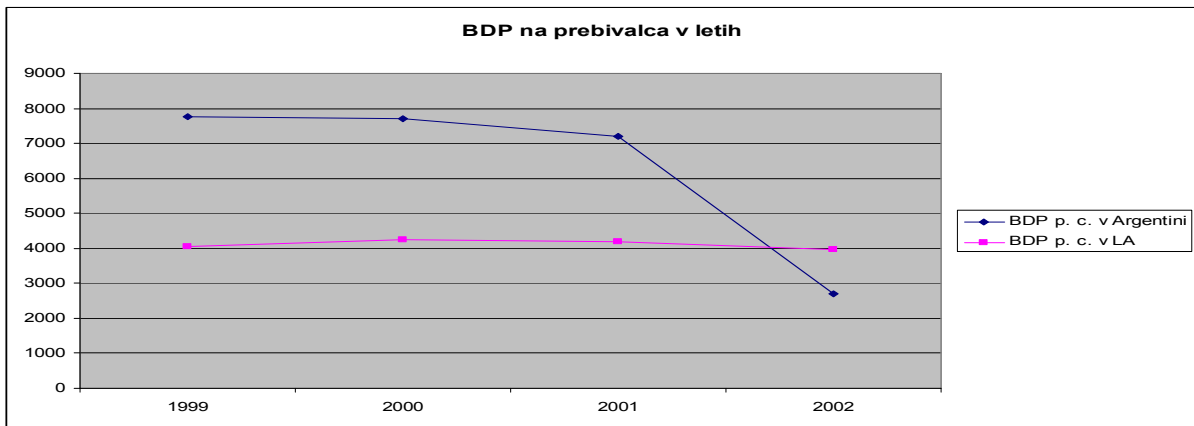
Graf A.9: Gospodarska rast v Argentini 1999-2002

Vir: World Databank. 2011a

Nove reforme so začasno dvignile gospodarsko rast Argentine za dve odstotni točki leta 2000, vendar niso dale rešitve za proračunski primanjkljaj, visok dolg in visoko brezposelnost. Gospodarska rast je padla iz $-0,8\%$ leta 2000 na $-10,9\%$ leta 2002.

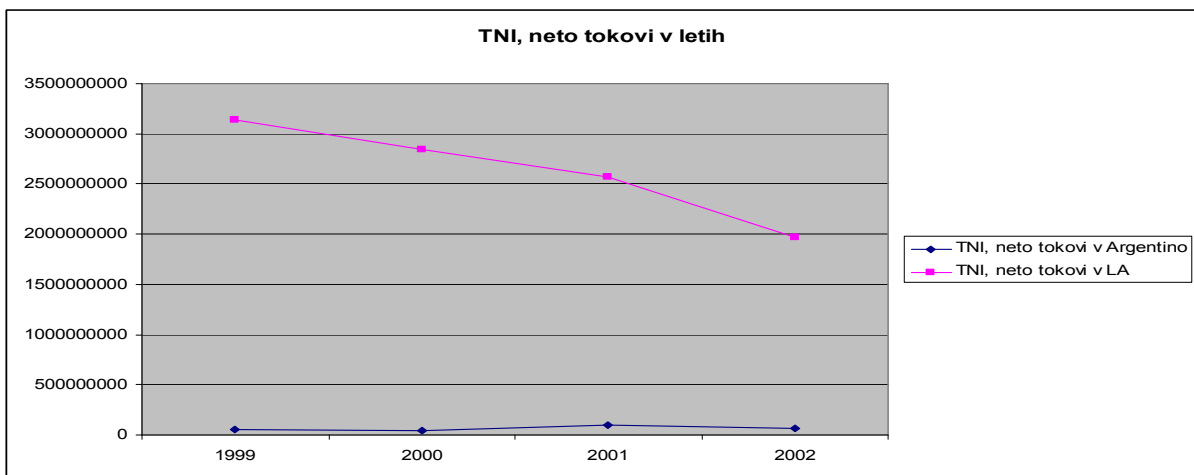
Graf A.10: BDP na prebivalca v Argentini 1999-2002

Vir: World Databank. 2011a

BDP na prebivalca je v Argentini ostal relativno stabilen do leta 2001, vendar je leta 2002 močno padel zaradi nacionalne gospodarske krize. Prvič od začetka šestdesetih let 20. stoletja je BDP per capita Argentine padel pod povprečje latinskoameriških držav. Padel je iz 7200 dolarjev leta 2001 na 2708 dolarjev leta 2002.

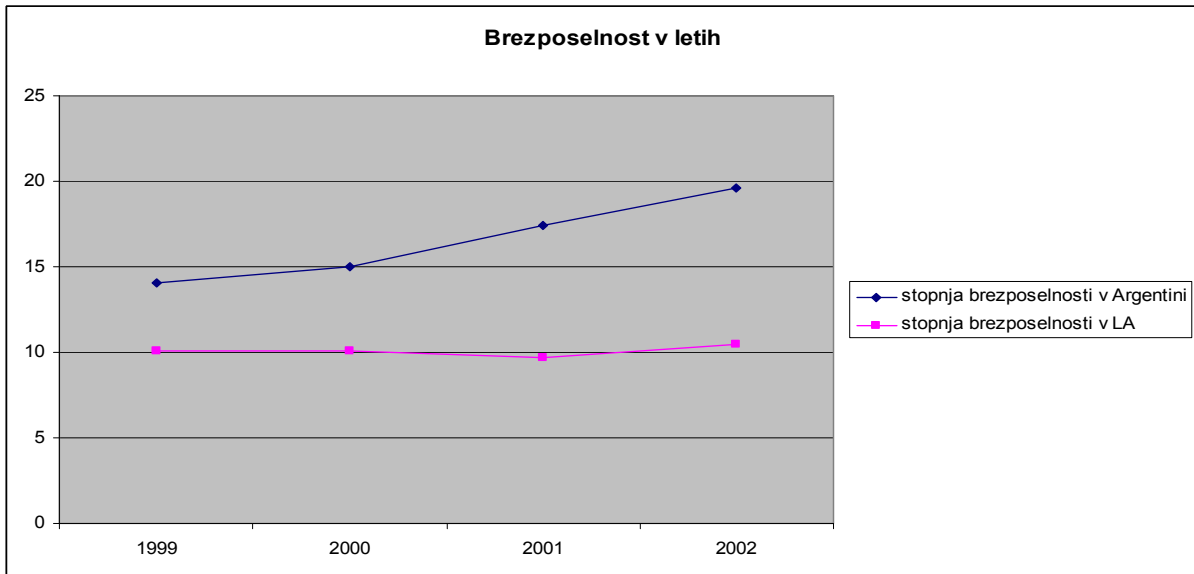
Graf A.11: Tuje neposredne naložbe v Argentino 1999-2002

Vir: World Databank. 2011a

Neoliberalne reforme niso obnovile zaupanja tujih investitorjev v Argentino. S poglobljanjem krize so tudi tuje neposredne naložbe v gospodarstvo ostale nizko in precej pod latinskoameriškim povprečjem.

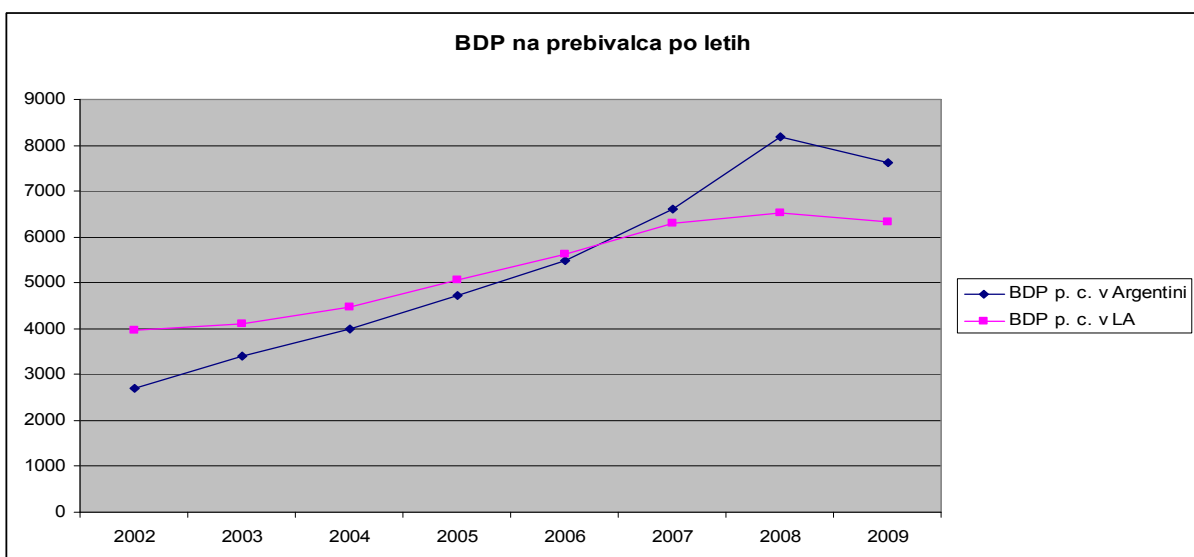
Graf A.12: Brezposelnost v Argentini 1999-2002

Vir: World Databank. 2011a

Novе reforme leta 1999 niso znižale, ampak še dodatno zvišale brezposelnost v državi. Neoliberalne reforme niso prinesle rešitev obstoječih problemov Argentine, ter so se osredotočile samo na zmanjšanje proračunskega primanjkljaja (ki je puščal problem brezposelnosti nerešen). Mnogo ljudi je bilo prisiljenih najti službo v neformalnem sektorju, kjer so bili plačani zelo malo in imeli zelo malo socialne varnosti za prihodnost (Khamis, 2009, 2–3).

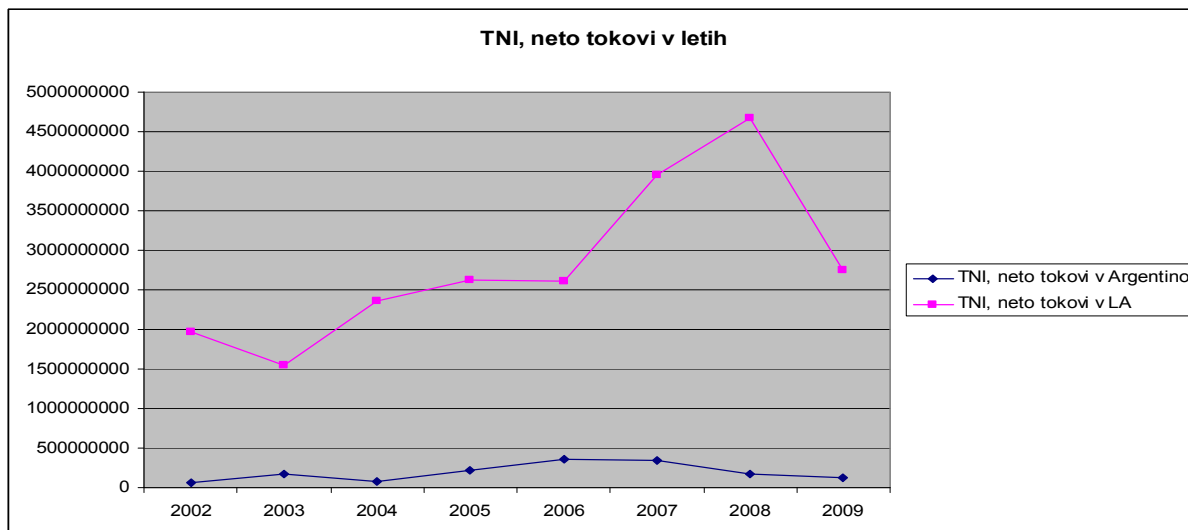
Graf A.13: BDP na prebivalca v Argentini 2002-2009

Vir: World Databank. 2011a

Z novimi reformami po nacionalni krizi je BDP na prebivalca v Argentini zrasel in je rasel do gospodarske krize leta 2008. Razlog za rast BDP na prebivalca je bila stabilna gospodarska rast državnega gospodarstva po krizi leta 2002.

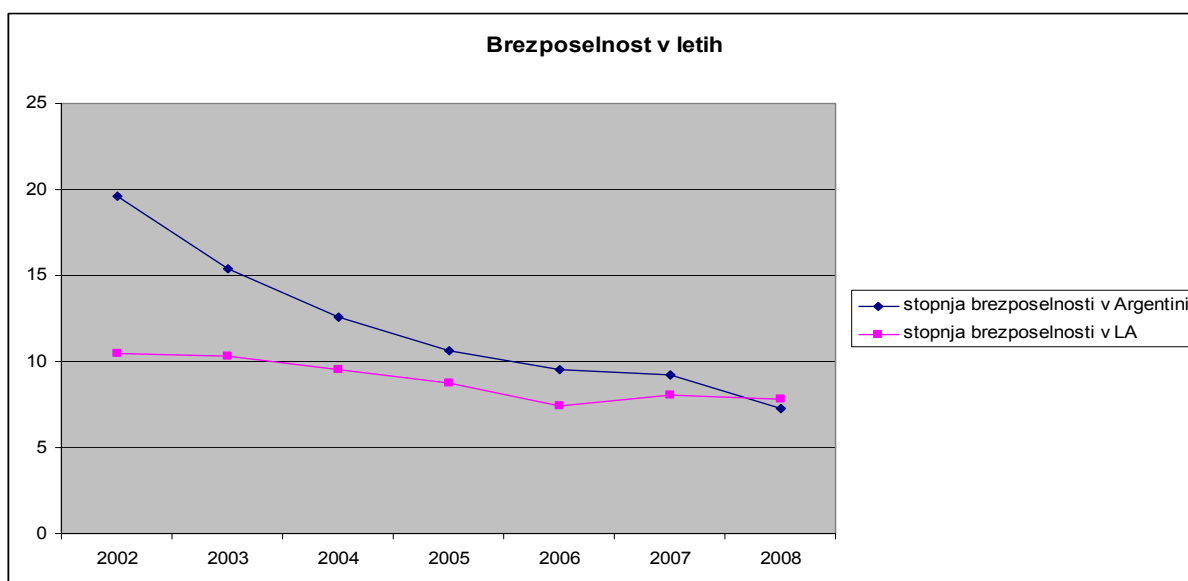
Graf A.14: Tuje neposredne naložbe v Argentino 2002-2009

Vir: World Databank. 2011a

Reforme po nacionalni krizi so povečale kapitalske tokove v Argentino, vendar so tuje neposredne naložbe še vedno veliko pod latinskoameriškim povprečjem. Te naložbe so v latinskoameriških državah po začetku gospodarske krize zaradi izgube zaupanja investitorjev upadle.

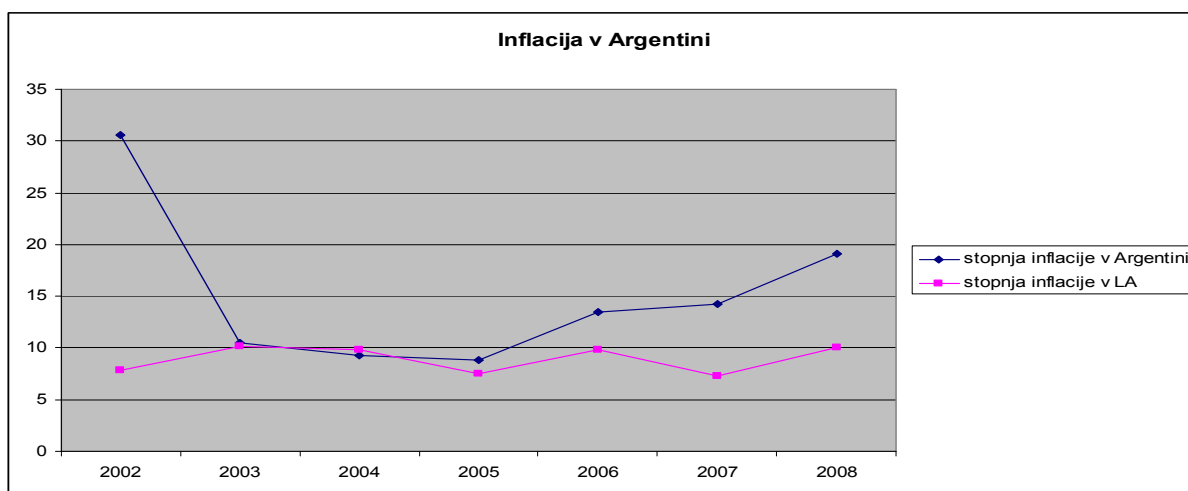
Graf A.15: Brezposelnost v Argentini 2002-2008

Vir: World Databank. 2011a

Reformam, implementiranim v 21. stoletju, je končno uspelo zmanjšati visoko brezposelnost v Argentini. Stopnaja brezposelnosti je med letoma 2002 in 2008 stabilno padala, ter je leta 2008 dosegla 7,25 %, kar je 12 odstotnih točk nad ravniyo leta 2002. Od leta 2005 so se pogoji življenja velikega števila delavcev izboljšali (Palonimo in dr. 2010, 253).

Graf A.16: Inflacija v Argentini 2002-2008

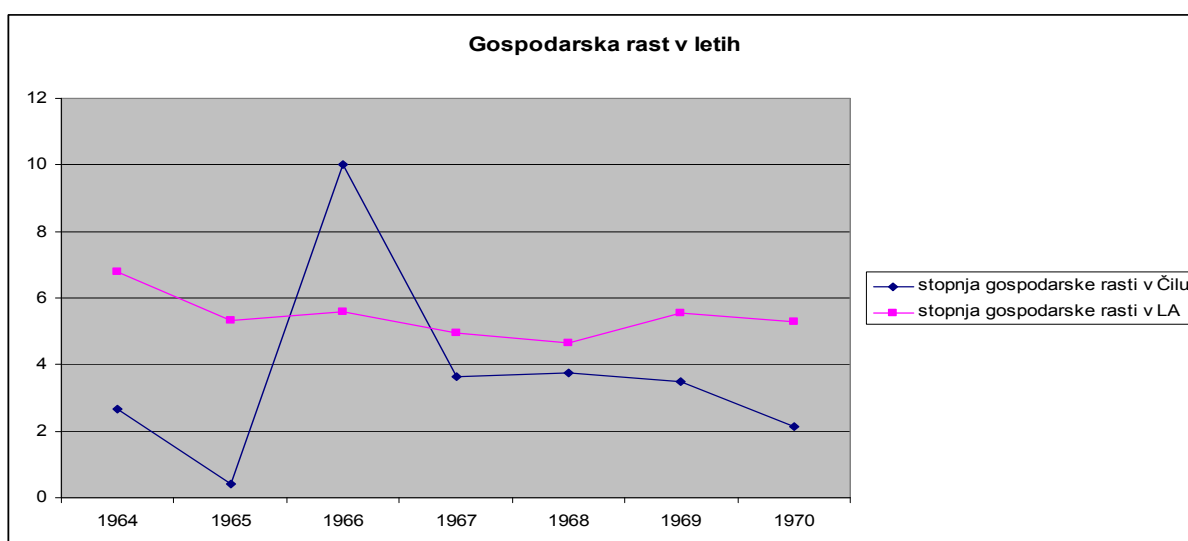

Vir: World Databank. 2011a

Nove reforme argentinske vlade po močni recesiji leta 2001, ki so okrepile domači sektor in zagotovila večjo fleksibilnost deviznega tečaja, so znižale inflacijo pod 20 % do začetka svetovne gospodarske krize leta 2008.

PRILOGA B: DODATNI GRAFI ZA ČILE

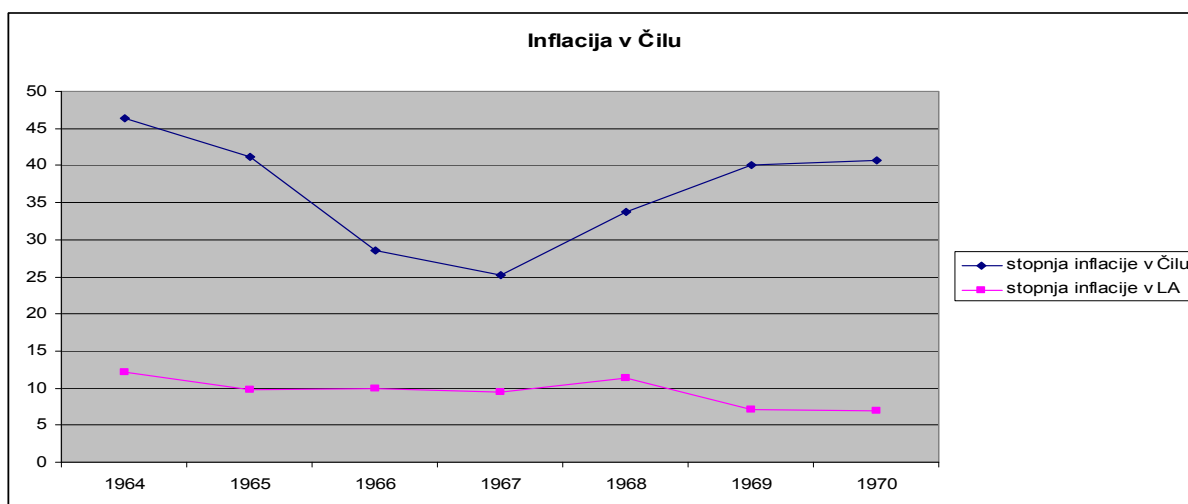
Graf B.1: Stopnja rasti v Čilu 1964-1970

Vir: World Databank. 2011b

Gospodarska rast Čila se je ob začetku administracije Eduarda Freia povečala za 10 odstotnih točk. Vendar njegova vlada ni pripravila dobrega strateškega načrta, kako implementirati reforme v čilski družbi. To je povzročilo padec gospodarske rasti Čila med letoma 1966 in 1970, tudi pod latinskoameriško povprečje.

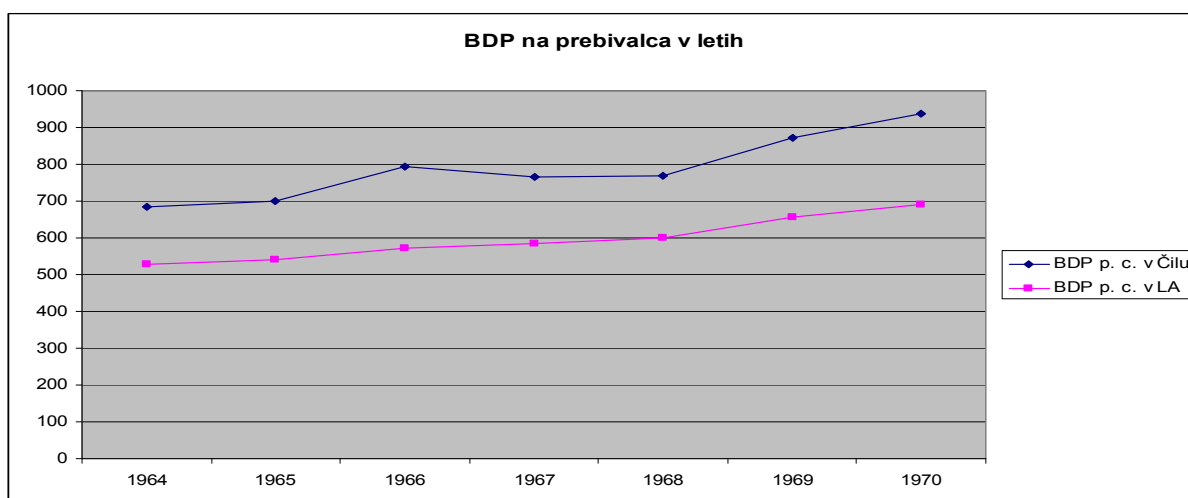
Graf B.2: Inflacija v Čilu 1964-1970

Vir: World Databank. 2011b

Reforme, ki so okrepile domače gospodarstvo in začasno povečale produktivnost so znižale inflacijo iz 46,6 % leta 1964 na 25,2 % leta 1967. Vendar so dolgoročno neuspešne reforme (kot je bila agrarna) znižale gospodarsko aktivnost Čila in povišale inflacijo na 40,7 % leta 1970. V Freievem obdobju je bila inflacijska stopnja v Čilu nad povprečjem te inflacijske stopnje v latinskoameriških državah.

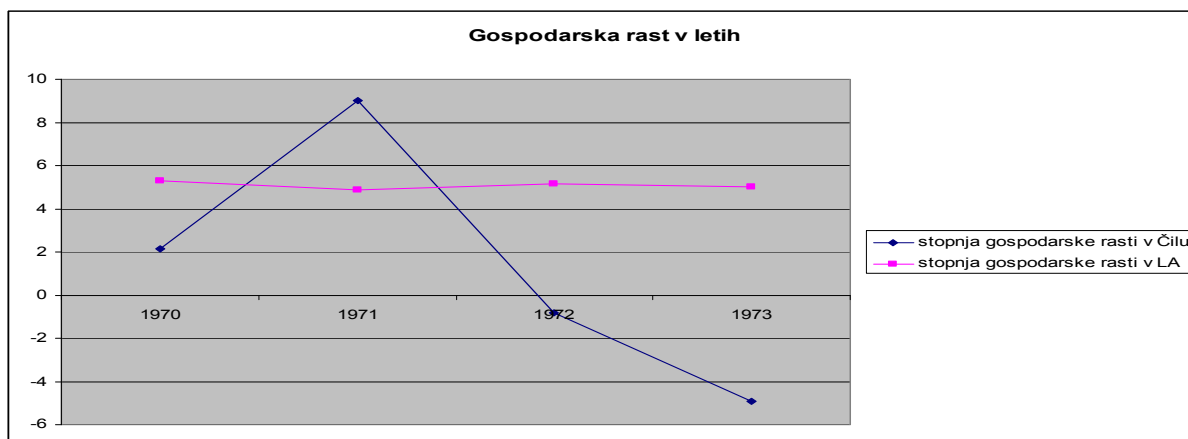
Graf B.3: BDP na prebivalca v Čilu 1964-1970

Vir: World Databank. 2011b

BDP na prebivalca je zrasel iz 686 dolarjev leta 1964 na 938 dolarjev leta 1970 na račun gospodarske rasti Čila, vendar ni odseval realnosti neuspešnih reform. Med Freievo vladavino je bil BDP na prebivalca nad latinskoameriškim povprečjem.

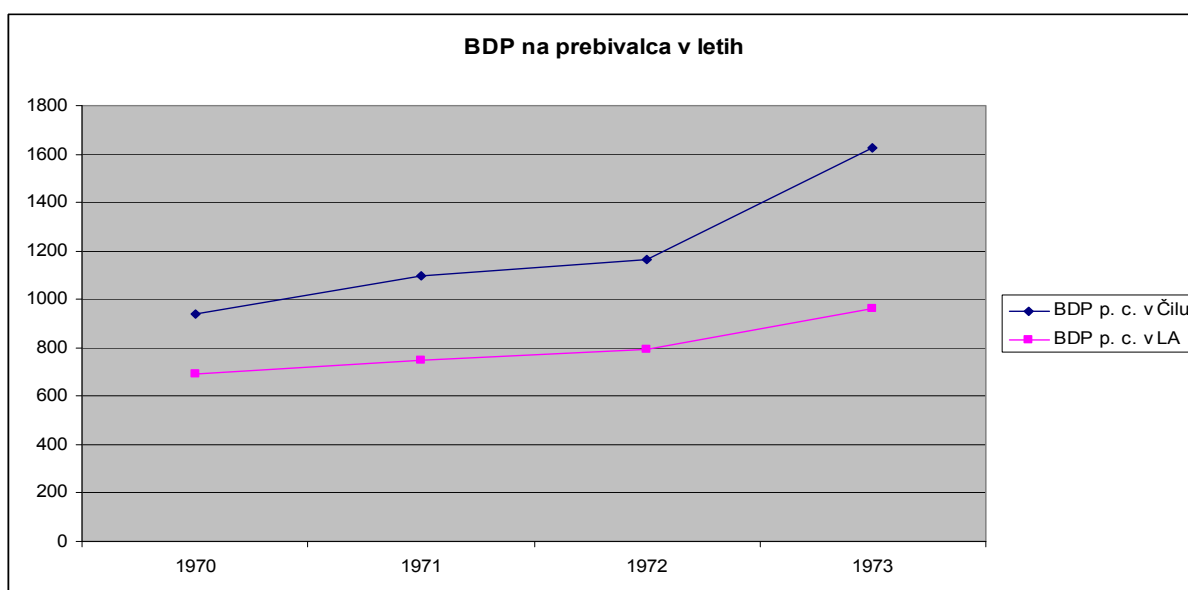
Graf B.4: Gospodarska rast v Čilu 1970-1973

Vir: World Databank. 2011b

Allendejeve reforme so zaprle čilsko gospodarstvo in so imele pozitivne posledice prvo leto, ko je gospodarstvo raslo hitro zaradi še neizkoriščenega potenciala. Do leta 1973 pa je zaprtje gospodarstva povzročilo pomanjkanje osnovnih proizvodov in črne trge (Corbo and Solimano 1991, 57, Reid 2007, 111). Gospodarska rast je padla iz 9 % leta 1971 na -5 % leta 1973, precej pod latinskoameriško povprečje.

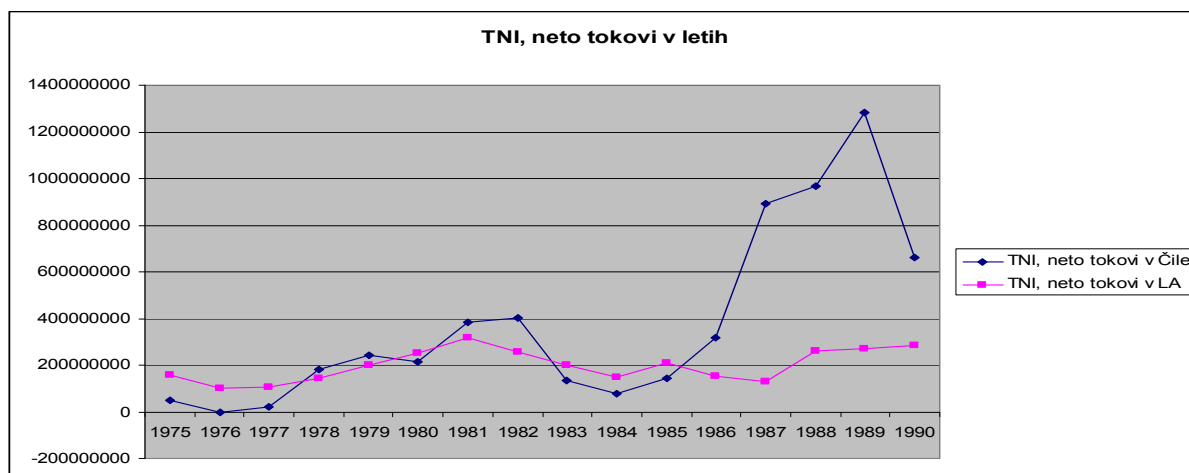
Graf B.5: BDP na prebivalca v Čilu 1970-1973

Vir: World Databank. 2011b

V času Allendejevih reform je čilski BDP na prebivalca stabilno rasel (iz 938 dolarjev leta 1970 na 1623 dolarjev leta 1973). Ves čas je bil nad latinskoameriškim povprečjem na račun visokega javnega dolga in trgovinskega primanjkljaja (Corbo and Solimano 1991).

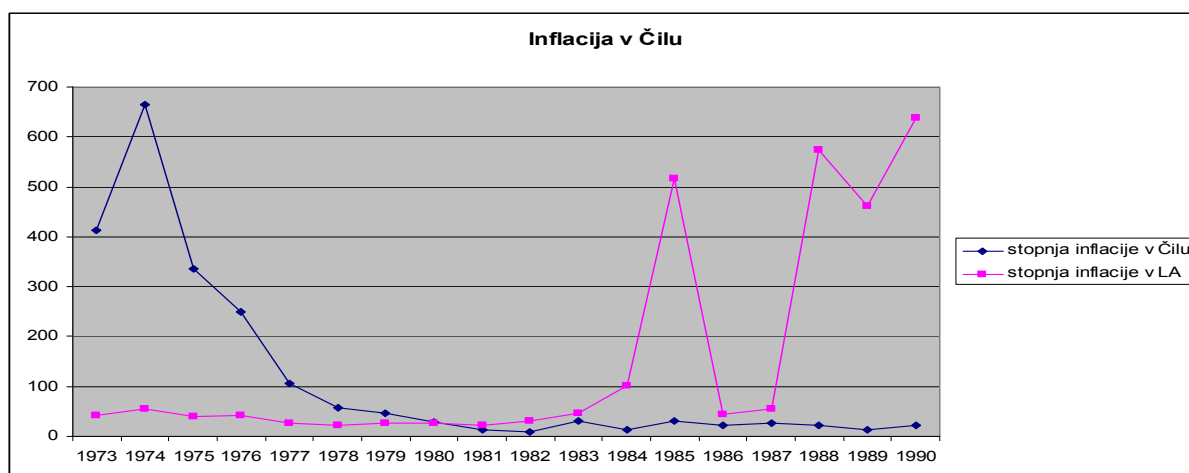
Graf B.6: Tuje neposredne naložbe v Čile 1975-1990

Vir: World Databank. 2011b

V času Pinochetevih reform so se tuje neposredne naložbe zelo povečale zaradi večje odprtosti čilskega gospodarstva. Neto kapitalski tokovi v državo so padli pod latinskoameriško povprečje le v času dolžniške krize, ki je državo močno prizadela. Vendar so monetarne oblasti z znižanjem davka na dohodek in korporativne zasluzke sredi osemdesetih let spodbudile tuje naložbe v državo (Conway 1997, 5). Te so se povečale na rekordno raven zgodovine države: zrasle so iz 401 milijonov dolarjev leta 1982 na 968 milijonov dolarjev leta 1989.

Graf B.7: Inflacija v Čilu 1973-1990

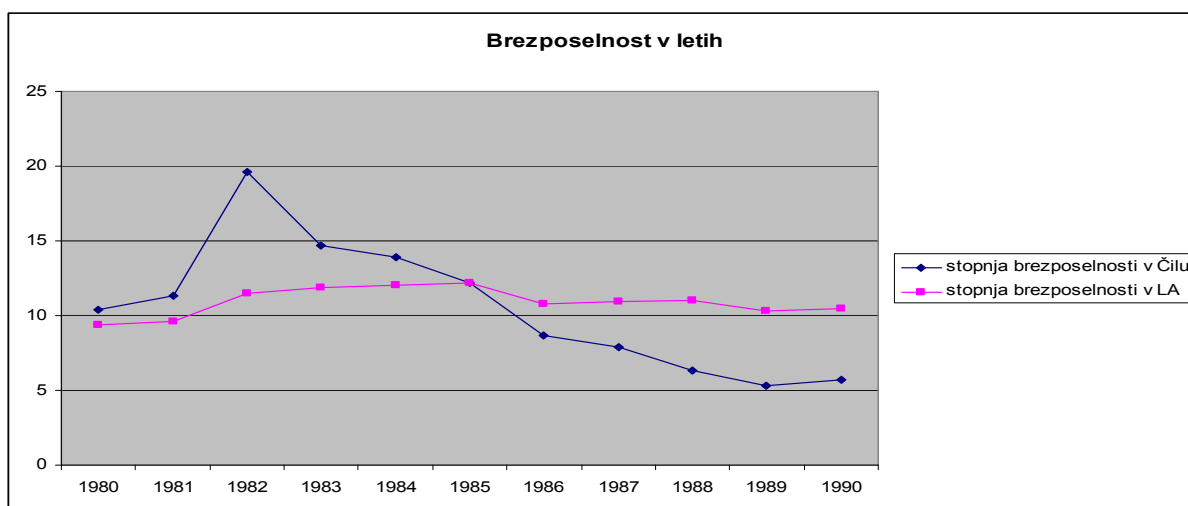

Vir: World Databank. 2011b

Vlada se je z reformami osredotočila na zmanjšanje inflacije, vendar ji na začetku tega cilja ni uspelo uresničiti, inflacija je leta 1975 ostala na 300 %. Reforme so jo stabilizirale do leta 1981, ko je padla pod latinskoameriško povprečje. Nizko inflacijo so čilske oblasti (kljub dolžniški krizi) uspele ohraniti do leta 1990, ko je dosegla 22,5 %.

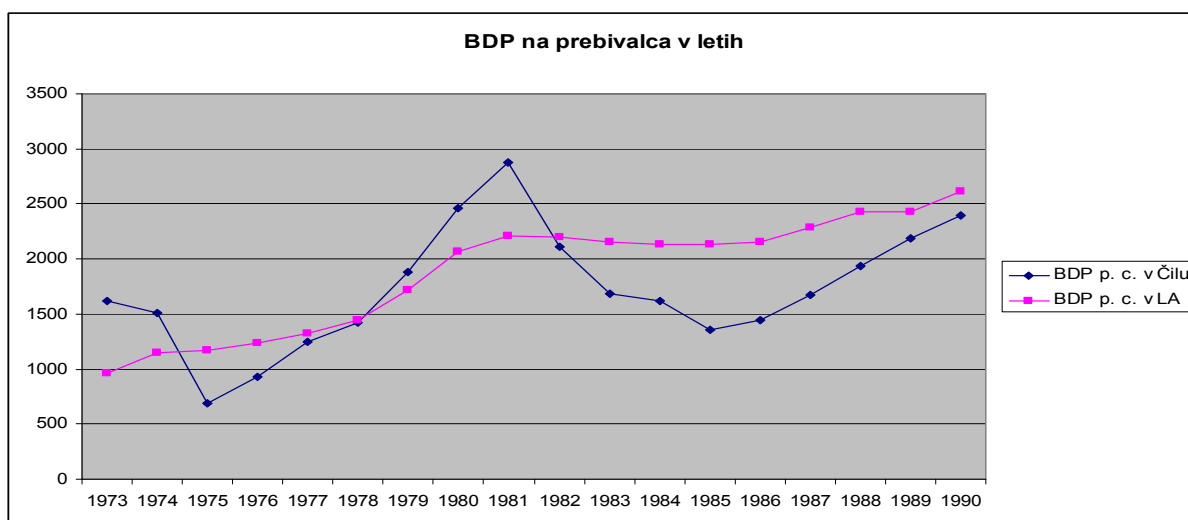
Graf B.8: Brezposelnost v Čilu 1980-1990

Vir: World Databank. 2011b

Rast zaposlenosti je bila sredi sedemdesetih let počasna, saj se je politika osredotočila predvsem na zmanjšanje inflacije in javnega dolga (Conway 1997, 3). V času recesije leta 1982 pa je stopnja brezposelnosti dosegla rekordno raven: 19,6 %. Z novimi reformami, ki so okrepile domače gospodarstvo, je brezposelnost od sredine osemdesetih let stabilno padala.

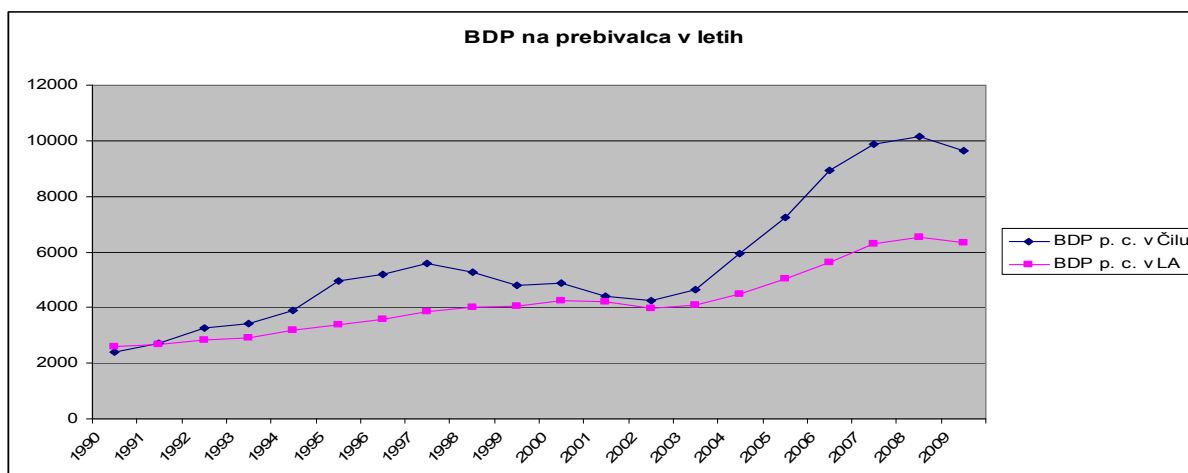
Graf B.9: BDP na prebivalca v Čilu 1973-1990

Vir: World Databank. 2011b

BDP na prebivalca v času Pinochejevih reform je sledil gibanju gospodarske rasti: v prvem letu strožje monetarne politike (leta 1975) je padel ter rasel z gospodarsko rastjo do leta 1980. Z visoko zadolženostjo in finančno krizo na začetku osemdesetih let je BDP na prebivalca padel in spet zrasel z novimi reformami, ki so prestrukturirale visok dolg države in okrepile domače gospodarstvo.

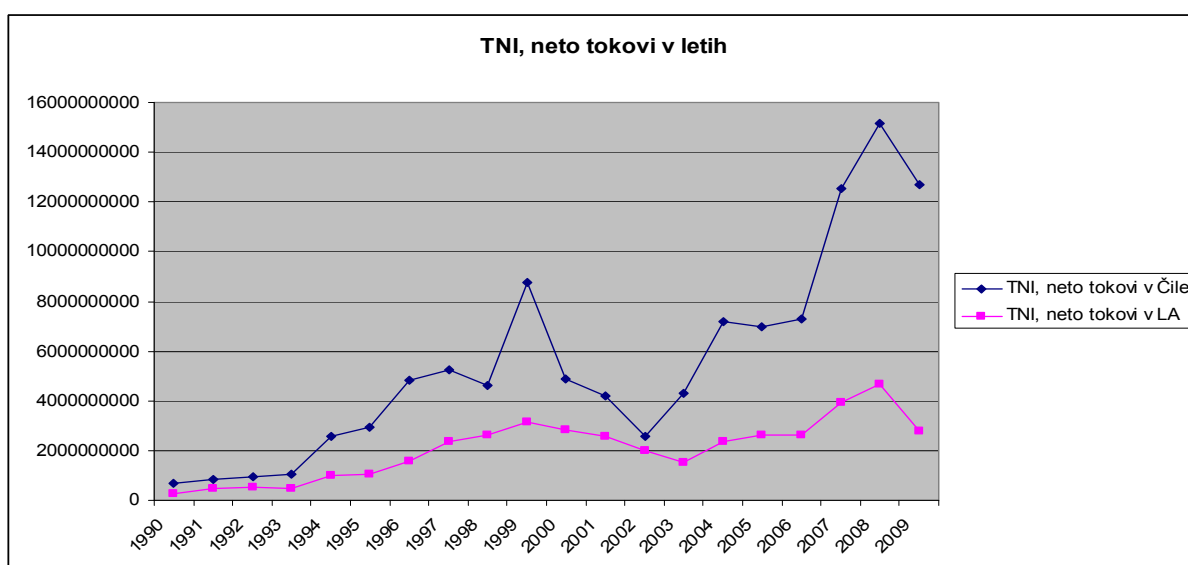
Graf B.10: BDP na prebivalca v Čilu 1990-2009

Vir: World Databank. 2011b

Med letoma 1990 in 2008 je čilska vlada več kot potrojila BDP na prebivalca, ki je bil ves čas nad latinskoameriškim povprečjem. Rast je temeljila na stabilni in realni rasti čilskega gospodarstva, ki je postal vzor ostalim latinskoameriškim državam.

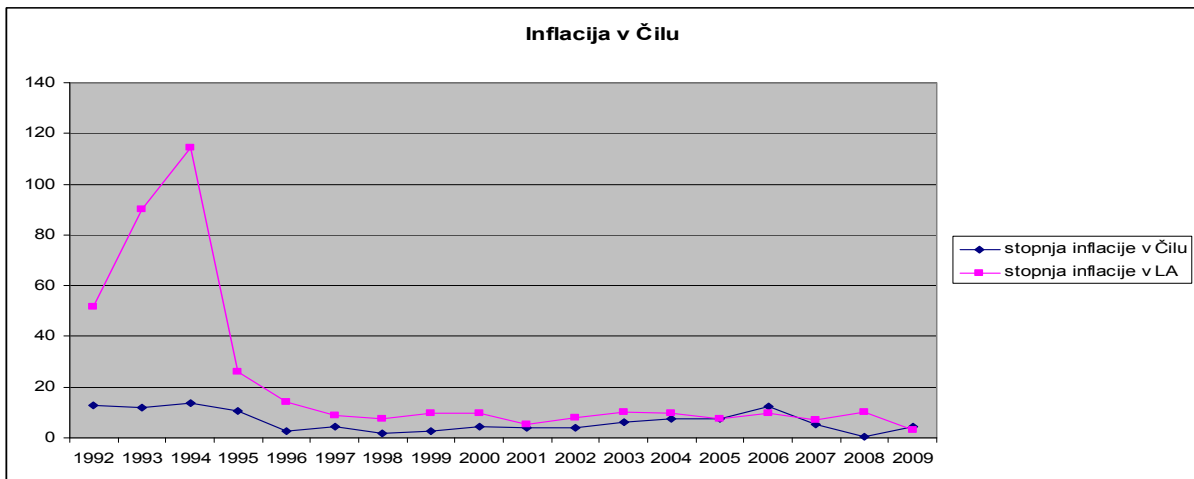
Graf B.11: Neposredne tuje naložbe v Čile 1990-2009

Vir: World Databank. 2011b

Novе reforme čilske vlade so močno okrepile tuje neposredne naložbe v državo. Kapitalski tokovi v Čile kažejo dva vrha glede na TNI ostalih latinskoameriških držav. Oba sta povezana z mednarodnima krizama (leta 1999 in 2008). V tem času je Čile pokazal izjemno odpornost na mednarodne krize.

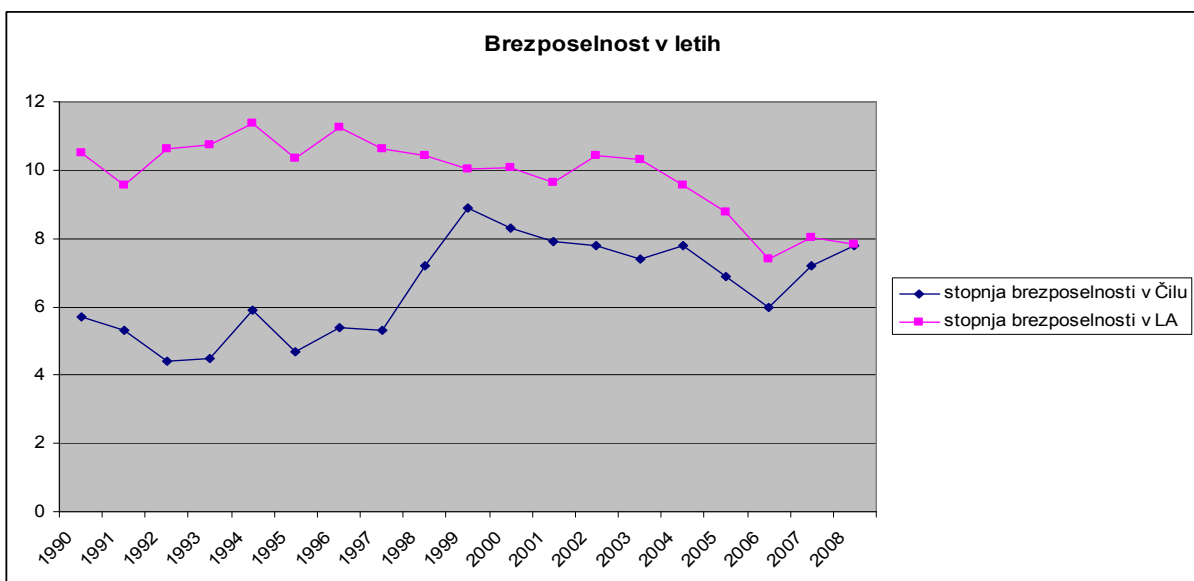
Graf B.12: Inflacija v Čilu 1990-2009

Vir: World Databank. 2011b

V devetdesetih letih je čilska centralna banka, neodvisna od leta 1989, postopoma zniževala inflacijo na najnižjo raven v 50 letih in jo približala mednarodnim ravnam (Perry & Leipziger 1999, 73–4). Leta 1999 je inflacija v Čilu padla na 2,4 %. Uspešne reforme so ohranjale nizko inflacijo tudi v prihodnjih letih.

Graf B.13: Brezposelnost v Čilu 1990-2009

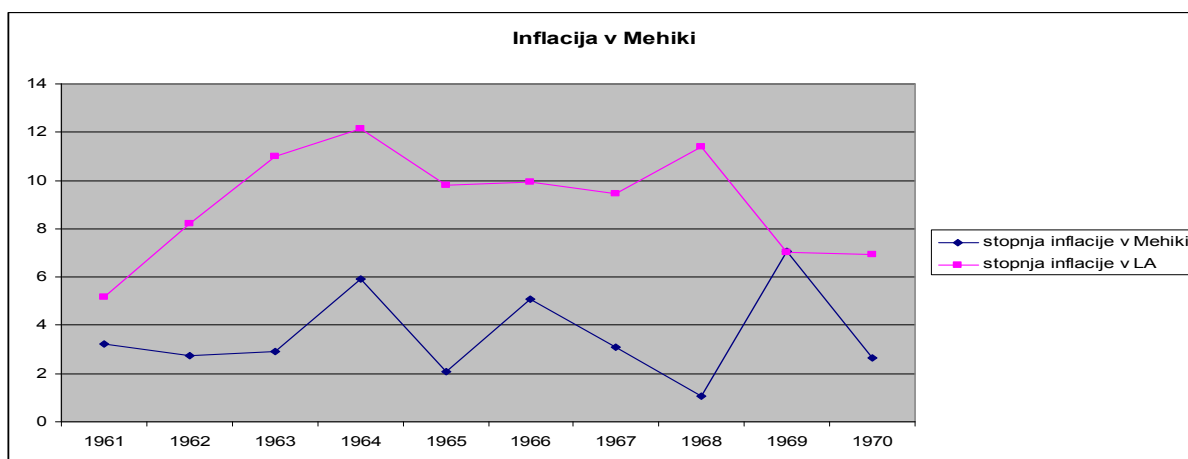

Vir: World Databank. 2011b

Novе reforme so uspele zmanjšati brezposelnost v Čilu do učinkov mehiške krize leta 1994. Po tem letu se je brezposelnost povečala, vendar je v devetdesetih letih dosegala nižje ravni kot v sedemdesetih letih 20. stoletja. Ustrezne gospodarske reforme in stabilno gospodarstvo so zmanjšale brezposelnost, ki je padala do gospodarske krize leta 2008. Ves ta čas je bila čilska brezposelnost pod povprečjem latinskoameriških držav.

PRILOGA C: DODATNI GRAFI ZA MEHIKO

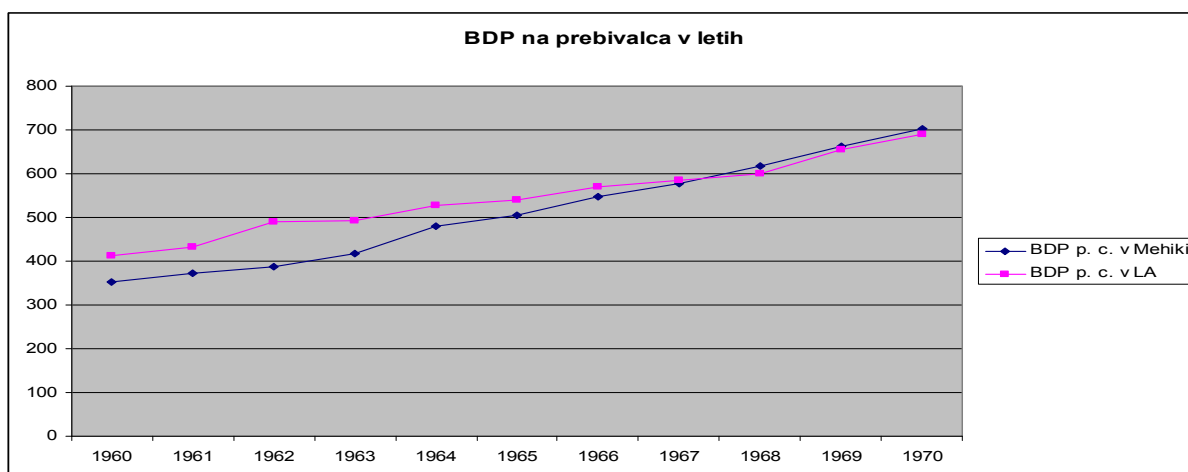
Graf C.1: Inflacija v Mehiki 1961-1970

Vir: World Databank. 2011c

Reforme uvozne substitucije so v Mehiki ohranile nizko inflacijsko stopnjo v primerjavi z drugimi latinskoameriškiimi državami. Stopnja inflacije v Mehiki je bila v obdobju »mehiškega čudeža« od 0 % do 8 %.

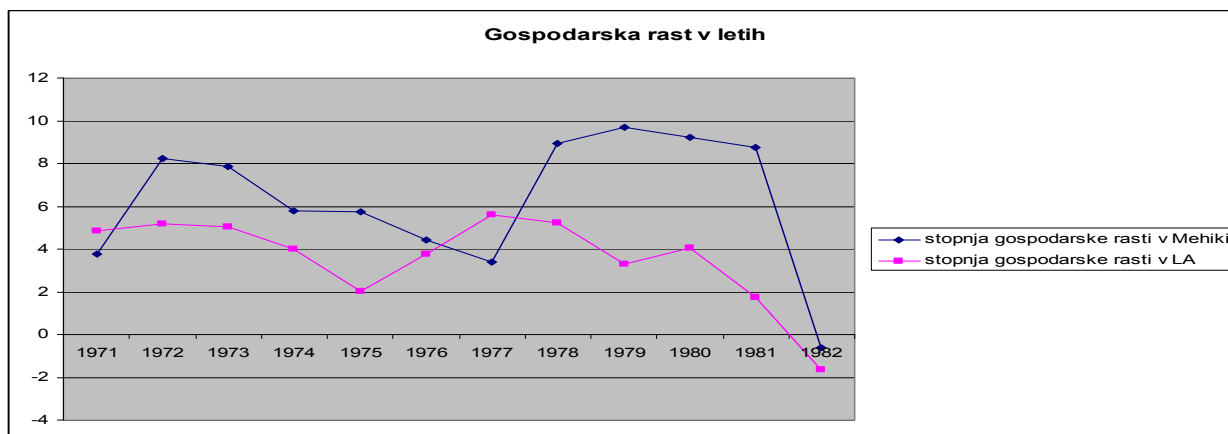
Graf C.2: BDP na prebivalca v Mehiki 1960-1970

Vir: World Databank. 2011c

Visoka rast mehiškega gospodarstva je vidna tudi v BDP na prebivalca, ki se je med letoma 1940 in 1970 stabilno povečeval. Kljub izčrpanim reformam uvozne substitucije konec šestdesetih let 20. stoletja je mehiški BDP na prebivalca presegel povprečni BDP na prebivalca latinskoameriških držav.

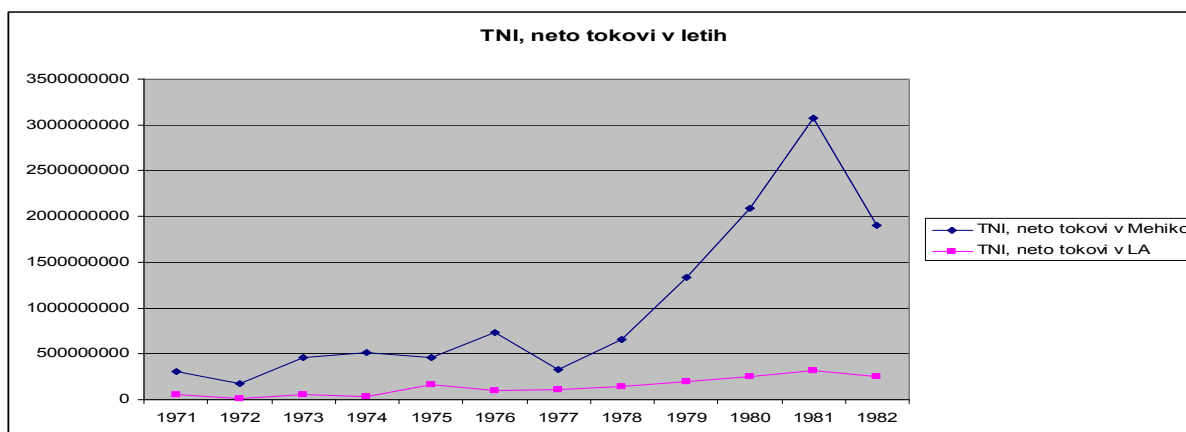
Graf C.3: Gospodarska rast v Mehiki 1971-1982

Vir: World Databank. 2011c

Mehiška gospodarska rast je padla iz 8,2 % leta 1972 na 3,4 % leta 1977. Veliki proračunski izdatki, ki so bili možni zaradi posojil, ki so temeljila visokih cenah nafte, so povečali gospodarsko rast države med letoma 1977 in 1981, vendar je truga naftna kriza, skupaj z dolžniško, pokazala realno stanje mehiškega gospodarstva. Leta 1982 je gospodarska rast v enem letu padla za 9 odstotnih točk, na 0,6 %. V tem obdobju je bila gospodarska rast v Mehiki večinoma višja od povprečne stopnje gospodarske rasti v latinskoameriških državah.

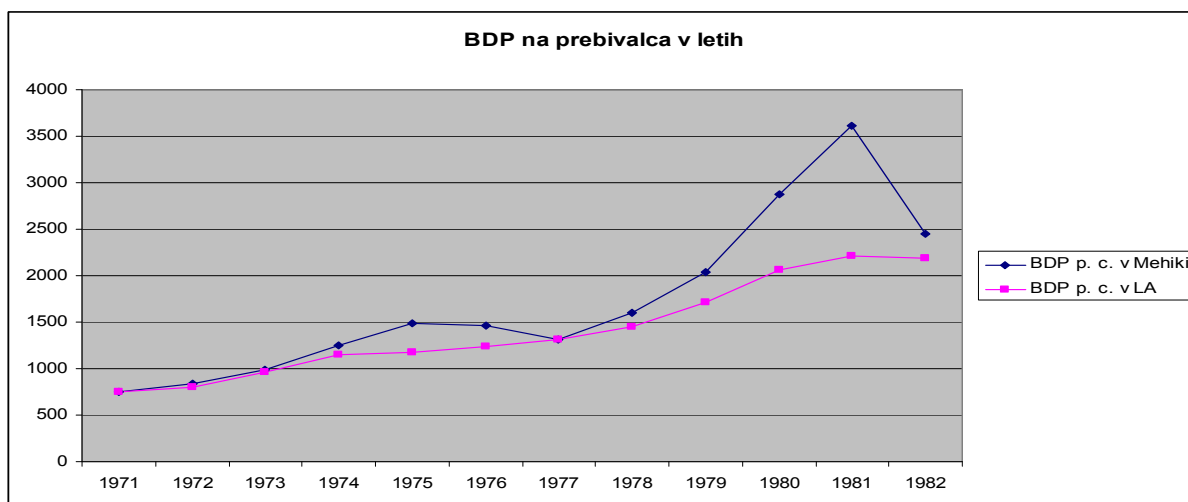
Graf C.4: Tuje neposredne naložbe v Mehiki 1971-1982

Vir: World Databank. 2011c

Med letoma 1971 in 1977 se neposredne tuje investicije v Mehiko niso povečale, saj je mehiška vlada uveljavila dodatne ukrepe, ki so zavarovali domače proizvajalce. Po letu 1977 so nove naftne rezerve v Mehiki povečale tuje investicije v državo zaradi visokih cen nafte. Po izbruhu dolžniške krize in veliki zadolženosti države, pa so tuje investicije padle iz 3,1 milijarde dolarjev leta 1981 na 1,9 milijarde dolarjev leta 1982.

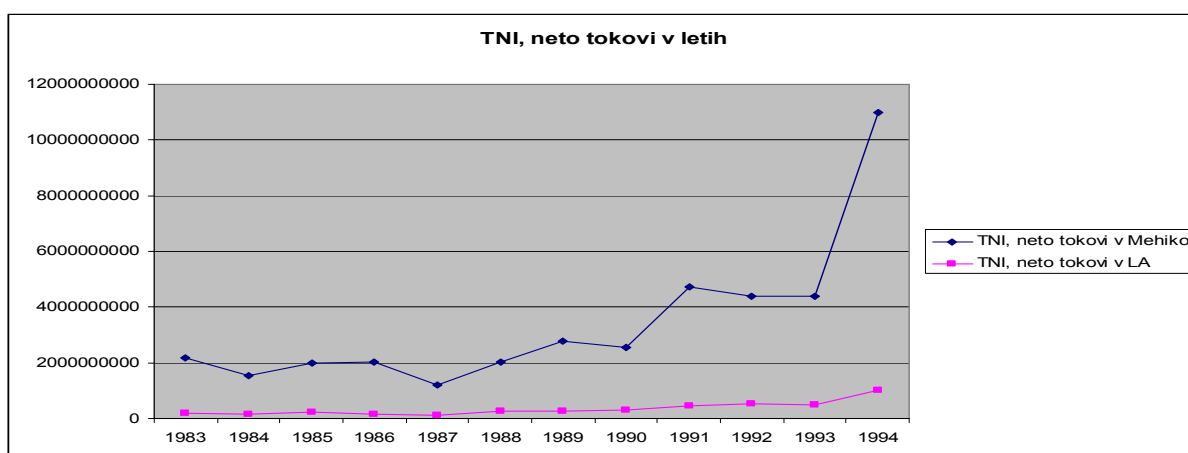
Graf C.5: BDP na prebivalca v Mehiki 1971-1982

Vir: World Databank. 2011c

BDP na prebivalca med letoma 1971 in 1982 je stabilno rasel na račun trošenja mehiške vlade brez temelja v produktivnosti gospodarstva. To je dobro vidno v nenadnem padcu BDP na prebivalca leta 1982.

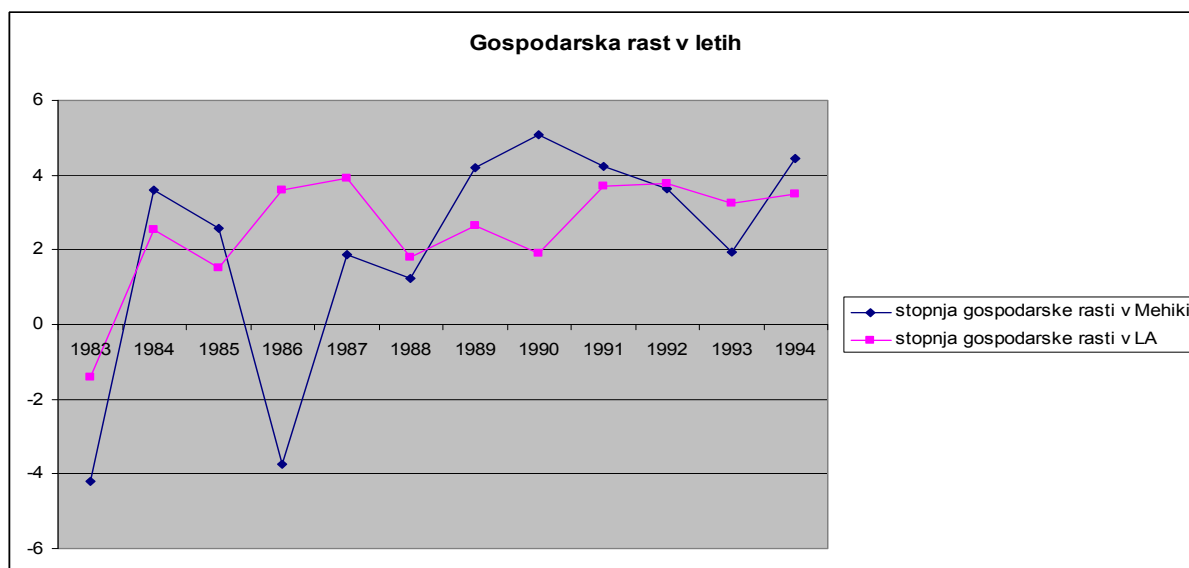
Graf C.6: Tuje neposredne investicije v Mehiko 1983-1994

Vir: World Databank. 2011c

Z večjo odprtostjo in odstranitvijo ovir za tuje naložbe so se slednje povečale. Leta 1993 so se z devalvacijo pesa, ki je povečala konkurenčnost gospodarstva, močno dvignile. V času, ko so vlade uresničile reforme, ki jih je predlagal MDS, je imela Mehika veliko višje tuje naložbe kot je bilo povprečje latinskoameriških držav.

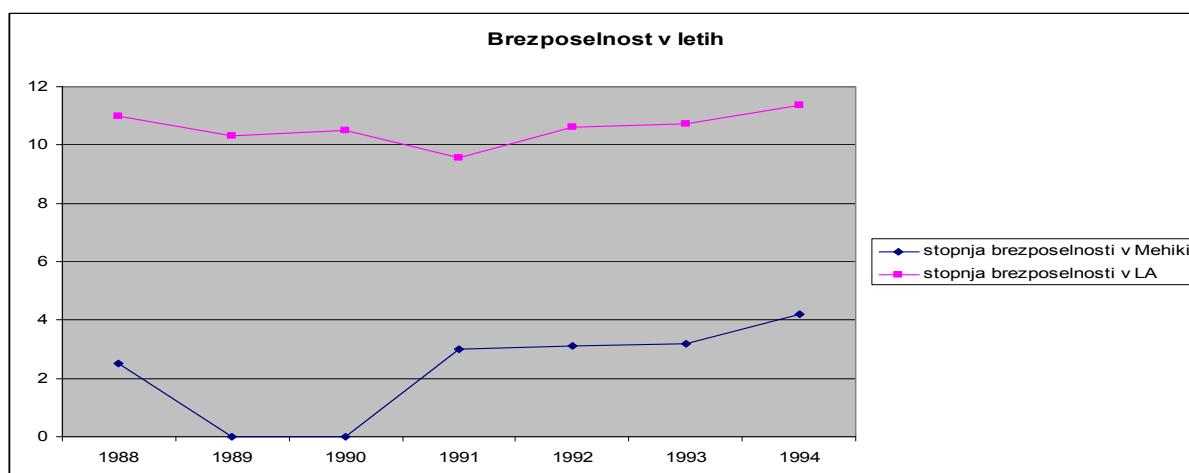
Graf C.7: Gospodarska rast v Mehiki 1983-1994

Vir: World Databank. 2011c

Kljub visoki volatilnosti gospodarske rasti v prvih letih reform je mehiška vlada rast uspela povečati in jo stabilizirati do krize leta 1993. Gospodarska rast se je dvignila nad latinskoameriško povprečje leta 1989 in ostala visoko do leta 1993.

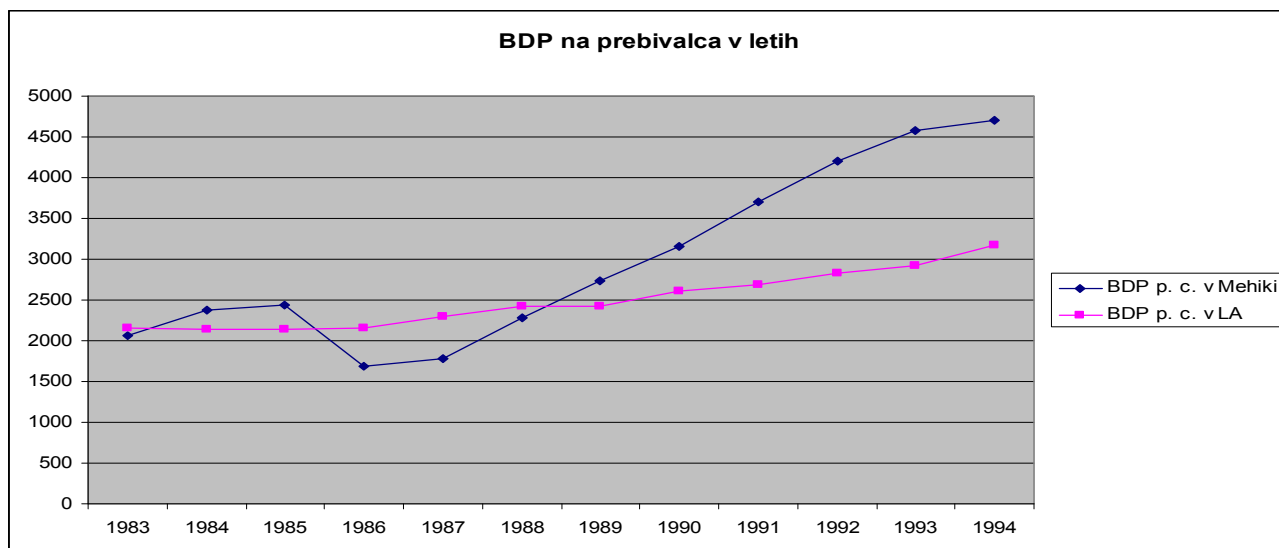
Graf C.8: Brezposelnost v Mehiki 1988-1994

Vir: World Databank. 2011c

Reforme mehiških vlad v tem obdobju so se osredotočile le na zmanjševanje inflacije in javnega dolga, kar je v državi v devetdesetih letih povzročilo visoko brezposelnost. Brezposelnost je bila v tem času ves čas pod latinskoameriškim povprečjem.

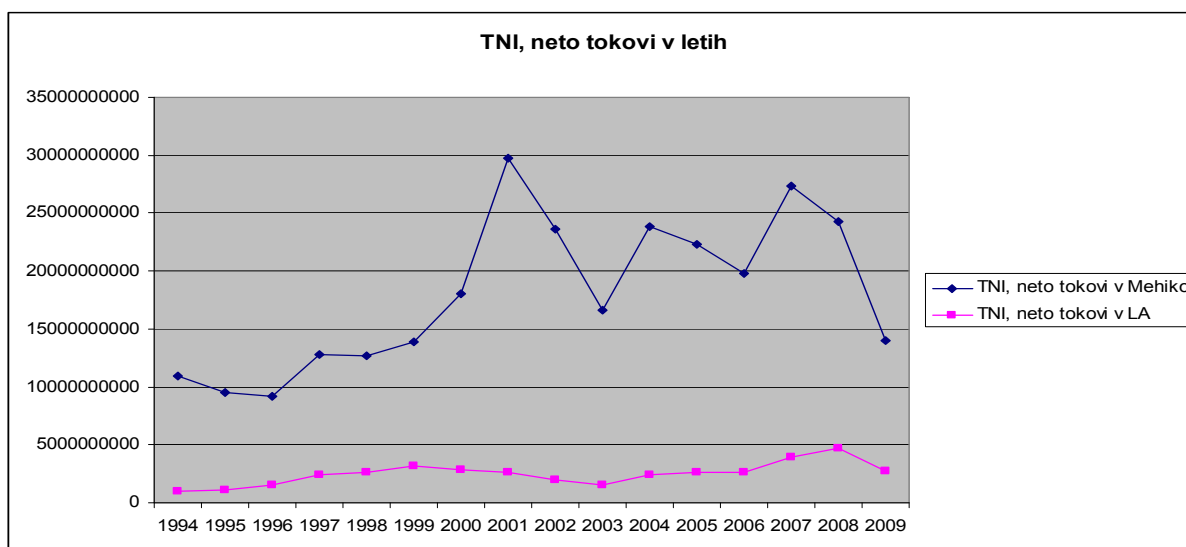
Graf C.9: BDP na prebivalca v Mehiki 1983-1994

Vir: World Databank. 2011c

BDP na prebivalca je v prvih letih po dolžniški krizi padel s padcem gospodarske rasti. Rasti je začel šele leta 1988, ko je presegel latinskoameriško povprečje. Rasel je vse do leta 1994.

Graf C.10: Tuje neposredne naložbe v Mehiko 1994-2009

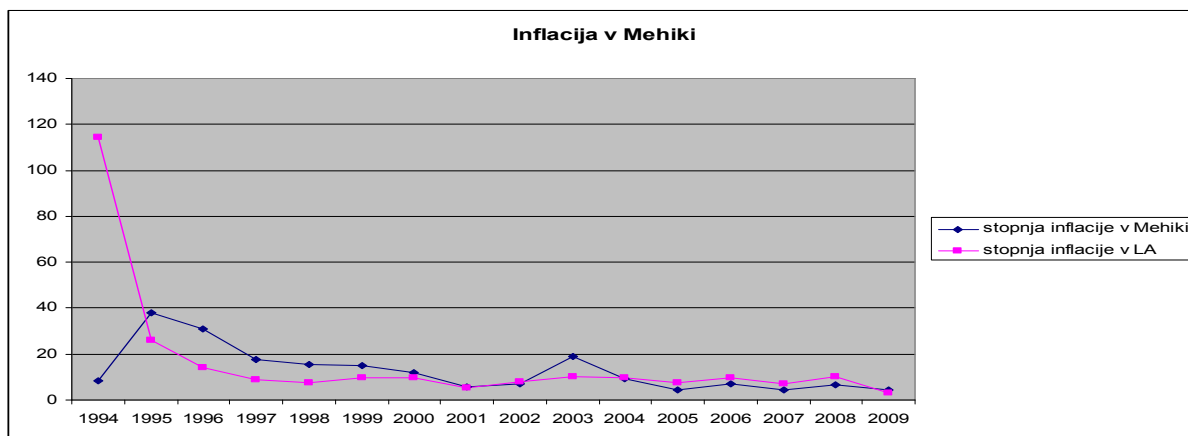

Vir: World Databank. 2011c

Večja liberalizacija trgovine in privatizacija sta vodili do povečanja tujih neposrednih naložb v Mehiko. TNI v Mehiko so imele tri večje padce: v letih 1995 in 1996 zaradi mehiške krize, v letih 2002 in 2003 zaradi nižje rasti ameriškega gospodarstva, ki je največji tuji vlagatelj v državo, in leta 2009 zaradi globalne gospodarske krize.

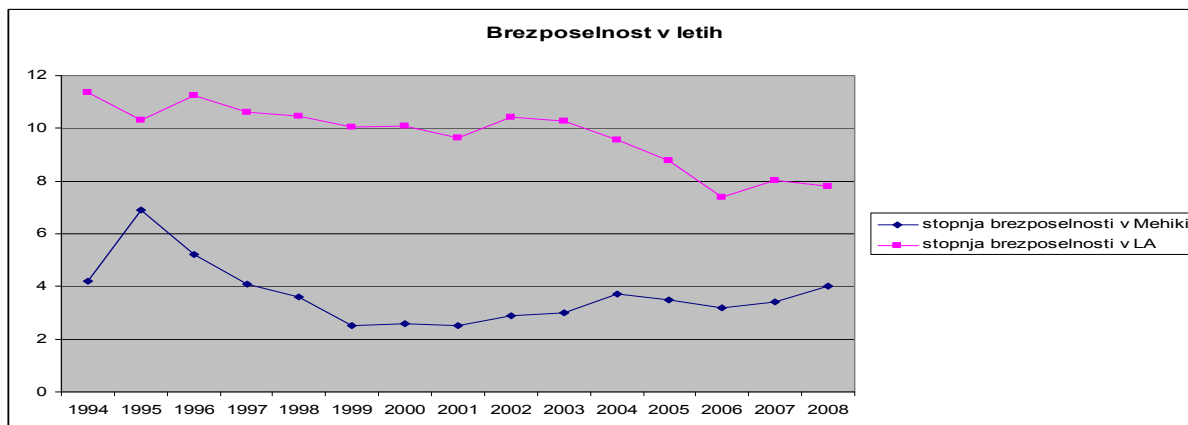
Graf C.11: Inflacija v Mehiki 1994-2009

Vir: World Databank. 2011c

Nadaljevanje reform gospodarske odprtosti, skupaj s strožjo monetarno politiko po mehiški krizi, je znižalo inflacijo v državi na stabilno raven: iz 37,9 % leta 1995 na 5,9 % leta 2001. Mehiske vlade so ohranjale nizko in stabilno inflacijo z zagotavljanjem pogojev za konkurenčnost gospodarstva z liberalizacijo trgovine. Mehiška inflacija v tem obdobju je bila podobna povprečni inflacijski stopnji latinskoameriških držav, ki jim je v tem obdobju (splošno gledano) uspelo obvladati inflacijo.

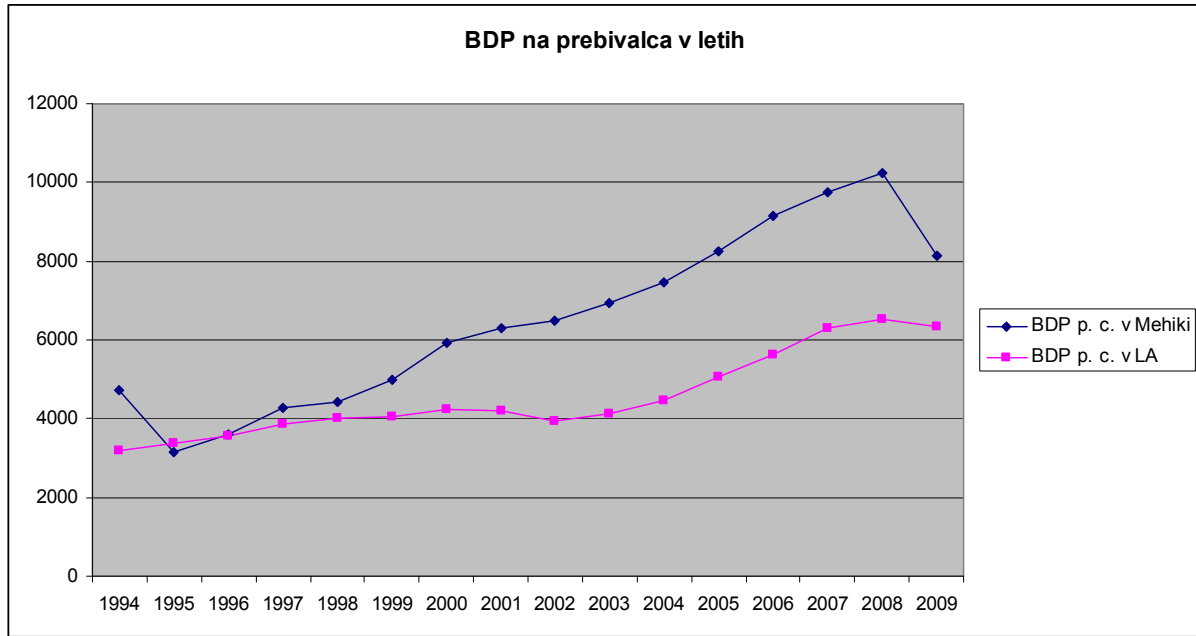
Graf C.12: Brezposelnost v Mehiki 1994-2008

Vir: World Databank. 2011c

Brezposelnost po mehiški krizi je ostala precej pod latinskoameriškim povprečjem in je zrasla le po nacionalni krizi leta 1995. V prvem desetletju 21. stoletja je ostala relativno stabilna: med 2 % in 4 % do gospodarske krize leta 2008.

Graf C.13: BDP na prebivalca v Mehiki 1994-2009

Vir: World Databank. 2011c

BDP na prebivalca v Mehiki je stabilno rasel nad latinskoameriško povprečje do gospodarske krize 2008 na račun stabilnega gospodarstva.